

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGSEXAMEN OG HOVEDEXAMEN

VED

ODENSE KATHEDRALSKOLE

I AARET 1874.

- I. THEATRET I MIDDELALDEREN. — DET RELIGIØSE SKUESPIL I FRANKRIG. Af S. Broberg, Adjunkt.
- II. SKOLEEFTERRETNINGER.

ODENSE.

FYENS STIFTSBOGTRYKKERI.

I.

THEATRET I MIDDELALDEREN.

Det religiøse Skuespil

i Frankrig.

Af Adjunkt S. BROBERG.

Affattelsen af denne Afhandling ligger endel Aar tilbage i Tiden, og den givne Frist for dens Offentliggjørelse har ikke været tilstrækkelig til at underkaste den et saa omstændeligt Gjennemsyn, som jeg kunde ønsket. For imidlertid at have nogle Punkter at henvise dem til, som maatte ønske at gjøre sig bekendt med et ikke uinteressant og, saavidt jeg veed, ikke hos os fyldigere behandlet Parti af middelalderlige Aandsfrembringelser i Frankrig, har jeg ikke villet lade Skolens Rektors velvillige Opfordring til at levere et Bidrag til dette Aars Skoleprogram ubenyttet. — Vejledende og kontrollerende for mig have, foruden de Forfattere, til hvilke der paa sine Steder er henvist, været: Demogeot, Saint-Marc-Girardin, Ch. Magnin, Baron, Lenient, Geruzez, O. le Roy.

Odense, i Maj 1874.

S. B.

I. Skuespillet i Kirkerne.

Ved Siden af det højere Skuespil i Oldtiden havde der bestandig bestaaet en mere folkelig, en paa mere udannede Aander beregnet Art af sceniske Forlystelser, ligesom vore Markedsfornøjelser og Dyrehavsløjer, og denne Art Forlystelser havde overlevet det klassiske Drama*) og fortsat sig i uafbrudt Følge fra Oldtiden til ind i Middelalderen. Dertil hører blandt Andet de forskellige Efterligninger af Saturnalierne, de sceniske Lege ved Begravelser og en Mængde andre besynderlige Skikke, som vedligeholdt sig ved Overlevering fra den ene Slægt til den anden, og i Middelalderen endog trængte lige ind i Kirkernes Inderste. Den Tanke, som laa til Grund for Saturnalierne, den oprindelige Lighed imellem Menneskene, stemmede for meget med Kristendommens Lære og var altfor kjær

---

*) Vi have i denne Afhandling kun de folkelige Skuespil for Øje, dem, der gaa i Retning af Skuespillets nye Udvikling, og se bort fra de Reminiscenser fra den klassiske Kunst, som af enkelte Stuelærde bringes til Anvendelse paa kristelige Æmner, for det meste i Stumper og Stykker (Interpolationer), og, hvad enten disse Arbejder ere opførte eller ikke, kun ere komne en snevrere Kreds af Indviede tilgode. Størstedelen af dem kjender man kun af Omtale og af Brudstykker; *χοριστος πασχων*, som tillægges Gregor af Nazianz (4de Aarh.), har man i dets Højhed; Emile Deschanel har givet en Analyse deraf i sine *Études sur Aristophane*. En lignende, men med Talent og Frihed udført, Efterligning af antike Mønstre (Terents) afgive 10 latinske Komedier af Hroswitha, Nonne i Gandershein i Saxen (10de Aarh.).

for det undertrykte og lidende Folk, til at de let skulde være gaaede i Glemme. Derfor fejredes ogsaa hvert Aar som en Omplantning af Saturnalierne paa kristelig Grund den saakaldte Narrefest, ogsaa kaldet Deposuitfesten, under Løsenet: *Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles*, og Folket holdt sig i denne korte Frist skadesløs for sin Nød og Undertrykkelse, det jublede ved at se Kirkens Fyrster stige ned fra deres Højhed og overlade deres Insignier til deres ringeste Undergivne, der for nogle Øjeblikke bleve til Narreabbeder, Narrebiskopper og Narrepave. Kirkerne afgave tildels Skuepladsen for disse Optrin. Endogsaa Dans fandt Sted i Kirkerne. I det niende Aarhundrede foreskrev en Kirkeforsamling i Rom Præsterne at formane „Mænd og Kvinder, som kom sammen i Kirkerne paa Festdage, til ikke at opføre Springedanse og synge upassende Viser i Kirkerne paa Hedningernes Vis“. Dette Forbud blev frugtesløst. Man finder blandt Statutterne for Dioceset Besançon et Reglement, som bemyndiger Præsterne til at danse paa Paaskefesten „paa Kirkegaarden, eller selv i Kirkens Skib, naar det er Regnvejrr“. De dansede efter kirkelige Hymner over Herrens Opstandelse. I Limoges dansede Folket paa St. Martials Dag i Kirken, og istemmede efter hvert Psalmevers i Kor:

San Marceou, pregas per nous,
E nous epingaren per vous.

Sankt Martial, o bed for os,
Og vi, vi springe skal for Dig.

Istedetfor at gjøre frugtesløse Forsøg paa at udrydde de gamle, fra Hedenskabet nedarvede Skikke taalte Kirken dem i Middelalderen, ja gik ind paa dem og medvirkede til dem; den frygtede end ikke for at give dem

Indgang i Kirkerne, i Tillid til, at Religionens Kraft i Tiden vilde adskille det Usande fra det Sande. Kirken begyndte ikke med at adskille den evige Side af Menneskesjælen fra den verdslige, drage hin til sig og støde denne fra sig; den bemægtigede sig hele Mennesket, som det var, den greb det ved dets svage Sider, saavel som ved dets ædlere Drifter, for at drage det ind under sit Omraade og der tage fat paa dets Opdragelse; som en omhyggelig Fader, der endog selv leder sine Børns Leg og Morskab, lod Kirken det ikke bero ved at belære og op-
 tugte Folket, den satte sig i Spidsen for dets Forlystelser, for at disse ikke skulde tage en forkert Retning. Man gik ikke blot i Kirke for at vende Sindet mod Gud, nej, Kirken var det stakkels Folks egentlige Hus og Hjem, hvor det ved Siden af Religionens Trøst nød det Hygge og den Adspredelse, som var det nægtet i Verdenslivet. Kirkens ærværdige Mure banlyste ikke Skjemt og uskyldig Munterhed, ja Kirken forvandlede sig, som vi skulle se, tidt for en Stund til et Skuespilhus, men Stedets Hellighed bebuder, at Skuespillet er „Ej blot til Lyst“.

Ikke alene taalte Kirken Skikke og Sædvaner, som vare overleverede fra Hedenskabet og i det Hele opstaaede uden dens Paavirkning; ogsaa indenfor Kristendommens Omraade dannede der sig en Række af lignende Optrin og Øjensforlystelser, der ved at tiltale Sandserne og imødekomme Lysten til Leg og Morskab, tillige kunde berede den kristelige Lære Indgang hos et Folk, hvis Sandselighed og Indbildningskraft var lettere at paavirke end dets Forstand og Overvejelsesevne. Nuomstunder søger man at indprente Børn Bibelhistorien ved Hjælp af Billeder; saaledes forsøgte man ogsaa dengang at befæste forskellige

Partier af den hellige Historie i Tilhørernes Hukommelse og Fantasi ved Hjælp af billedlige Fremstillinger, med levende Personer, og disse Tableauer vare Oprindelsen til de bibelske Skuespil i Kirkerne.

Forsøgene paa at dramatisere Bibelhistorien vare i Begyndelsen meget simple og fattige. Folket var ikke kræsent med Hensyn til det Dramatiske, og Tilskuernes naive Tro opvejede, hvad en æsthetisk Kritik kunde savne i disse Fremstillinger; men efterhaanden udviklede Kunsten sig til saa stor Fuldkommenhed, som det med Rimelighed og med Sømmelighed kunde forlanges indenfor Kirkens Mure. — For at give Tilhørerne et levende Indtryk af Kristi Himmelfart, gik en Præst stundom op paa et Galleri i Koret og undertiden paa et Galleri paa Kirkens udvendige Mur ovenover Hovedindgangen. En dramatisk Virkning søgte man tilvejebragt ved under Op-læsningen af Lidelseshistorien at fordele Læsningen mellem ligesaa mange Præster, som der er Personer i Lidelseshistorien. Ved Julen fremstilledes i Tableau *Krybben* i Bethlehem; paa Epiphaniifesten saae man *Stjernen* og de 3 Vise fra Østerland; ved Paaskefesten *Kristi Grav* og de tre Marier, en Slags Dramaer, hvor man f. Ex. ser de 3 hellige Kvinder fremstillede af 3 Gejstlige, som trak Hætten over Hovedet for at forøge Illusionen, „*obvelato capite ad similitudinem mulierum*“, siger Ritualet.

Fra Klosteret Saint-Benoît-sur-Loire haves et Haandskrift fra 13de Aarh., udgivet 1834, som indeholder 4 saadanne liturgiske Dramaer: Magernes Tilbedelse, Børnemordet i Bethlehem, Lazarus's Opvækkelse og Sankt Povls Omvendelse. Lad os eksempelvis høre de grædende Mødres Kor i det 2det af disse Stykker:

*Mens Herodis effera,
Cur in nostra viscera
Bella moves aspera?*

*Quæ ætas tam tenera,
Adhuc sugens ubera,
Perpetravit scelera?*

*Mihi vitæ gaudium,
Fili, nunc supplicium,
Mortis eris ostium.*

I det første Stykke ser man Stjernen glide hen under Hvælvingerne; Kongerne komme hver fra sin Side, og Handlingen bevæger sig successivt hen igjennem alle Kirkens Dele. Herodes tiltaler Kongerne:

*Quæ rerum novitas aut quæ vos causa subegit,
Ignotas tentare vias? quo tenditis ergo?
Quod genus? unde domo? pacem ne huc fertis an arma?*

Efterhaanden saae man verdslige Personer optræde i de sceniske Fremstillinger af Kristi Lidelse, af Flugten til Ægypten og af Jesu Fødsel: Barrabas, Marie Magdalene, den evige Jøde, Skomager af Profession, med Læst og Syl, ja selv Bileams Æsel vove at vise sig i Kirkens Kor, for ved deres Nærværelse at oplive Mysteriernes Alvor. Publikums Yndling var dog Aseninden, som havde baaret Frelseren. Den havde sin egen aarlig tilbagevendende Fest, og der var til dens Ære forfattet en latinsk Hymne med en Indledning:

*Lux hodie, lux lætitiæ; me judice, tristis
Quisquis erit, removendus erit solemnibus istis.
Sint hodie procul invidiæ; procul omnia moesta.
Læta volunt, quicumque colunt asinaria festa.*

Paa hver Strofe fulgte et Omkvæd i Folkesproget, som Menigheden istemmede med stor Begejstring:

Hé, sire Asne, chantez;
Belle bouche rechiguez;
De foin assez vous avez,
Et de l'avoine à planté (Latin *plenitatem*. Engelsk *plenty*.)

Syng os en Sang, Hr. Æsel god!
 Læg Deres Mund i Folder smaa!
 Saa skal De Hø i Overflod
 Og Krybben fuld af Havre faa.

Forskjellige fra de af den hellige Skrift laante Optrin, som kaldtes *Mysterier*, vare *Miraklerne*, der fremstillede Scener af Helgenes Liv. Disse sidste Fremstillinger udgik ogsaa fra Gudstjenesten. I Begyndelsen afsang man ligefrem Hymner til Pris for den Martyr, hvis Fødsel det nu var. Siden fandt man paa at lade to Præster stige tilvejs i Koret og i Vexelsang prise vedkommende Martyrs Liv og Gjæringer. I denne Slags Dialog sang da den Ene paa Latin og den Anden i Folkesproget, af hvilken Grund denne Art Lovsange kaldtes *Epistolæ farcitæ**. Paa denne Maade indførtes i Gudstjenesten ikke blot Dramaet, men ogsaa Folkesproget, som snart blev det eneherkende i det religiøse Skuespil.

Man har i de ældste Mysterier Exempler paa en mærkelig Blanding af Fortælling og dramatisk Fremstilling, idet de forskjellige Scener og Dialoger i Stykket ere knyttede til hinanden ved en fortællende Meddelelse, der besørger af en dertil udelukkende bestemt Skuespiller, og som leder Tilskuernes Tanke fra den ene Situation til den anden. Saaledes forekommer følgende Scene i Mysteriet *la Résurrection du Sauveur* fra det 12te Aarh. (se Théâtre français au moyen âge, publié par Monmerqué et Francisque Michel, Par. 1842, Side 13):

---

*) De fleste epistolæ farcitæ, som man har, gaa ud paa Stefans Martyrdød. Dette kommer deraf, at da Carl d. St. i det 9. Aarh. havde indført den romerske Ritus, som forbyder al anden Oplæsning under Gudstjenesten end Stykker af den hellige Skrift, saa havde dette Forbud ikke Noget at betyde for den nævnte Helgens Vedkommende, hvis Historie findes i Apostlenes Gj.

PILATUS.

Levez, serganz, hastivement;
 Alez tost là ù celui pent:
 Alez à cel crucified,
 Saver u non s'il est dévié.
 — Dunt s'en alèrent dous des serganz,
 Lances od sei en main portanz;
 Si unt dit à Longin le cin (Lat. *cæcus*),
 Que unt trové séant en un liu: —

UNUS MILITUM.

Longin frère, veus-tu guainner?

LONGINUS.

Oil, bel sire, n'en dotez mie.

PILATUS.

Staar op, Soldater, i en Hast,
 Gaar flux til Retterstedet hen,
 Gaar hen til den Korsfæstede,
 Og ser, om han nu er krepert.

— Saa gik der to Soldater hen,
 De Lanser bar i Hænderne,
 Den blinde Longin traf de just,
 Til ham de sige, som han sad:

EN AF SOLDATERNE.

Min Bro'r, vil Du en Skilling tjene?

LONGINUS.

Ja, gode Herre, visselig.

Efterhaanden som det kirkelige Skuespil forøgedes med mere eller mindre profane Tilsætninger, søgte man at adskille det fra den egentlige Gudstjeneste, uden derfor at vise det bort fra Kirkerne. Skuespillene opførtes da efter Gudstjenesten. De Spillende vare Gejstlige, der efter Omstændighederne assisteredes af nogle Lægfolk*).

---

*) Kvinder optraadte aldrig i det religiøse Skuespil. Skuespillerinder vise sig overhovedet først under Henrik III eller Henrik IV paa den franske Scene, og det i Begyndelsen til stor Forargelse for de alvorlige Folk (P. L. Jacob); men dengang var *Mysteriernes* Tid forbi.

Det ældste Mysterium man har, hvori Folkesproget træder op, er det, som handler om *de kloge og de daarlige Brudejomfruer*, efter F. Michel skrevet i det 11te Aarh. Ligesom de ovenfor anførte epistolæ farcitæ er det forfattet afvejlende paa Latin og i Folkesproget. Ret levende ser man fremstillet de daarlige Brudejomfruers Nød, idet de kloge Jomfruer henwise dem til Kjøbmændene og disse atter til hine, og gribende lyder det 11 Gange gjentagne Smerteskrig:

Dolentas! chaitivas! trop y avem dormit!

Ve os, Ulykkesbørn, vi sovet har for længe.

Til sidst kommer Brudgommen og tiltaler dem:

*Amen dico,
Vos ignosco,
Nam caretis lumine etc.*

og dernæst:

Alet, chaitivas! alet, malaureas!
A tot jors mais vos so penas livreas,
En efern ora seret meneias*).

Gaar bort, Elendige! gaar bort, Forbandede!
For Tid og Evighed er Eders Dom afsagt.
Til Helved skal I nu paa Timen føres bort.

Derefter komme Djævlene og styrte de daarlige Brudejomfruer ned i Helvede; „modo accipiant eas Dæmones et præcipitentur in infernum“ hedder det i Originaltexten. Dog, ligesaa lidt som Synden og Forbandelsen skal være det sidste Ord i Prædikenen, ligesaa lidt skulde denne Slutningsscene, som maatte virke grupvækkende paa de barnlige og troende Sjæle, være det sidste Indtryk, som

---

*) Man ser, at det i dette Mystère er den sydfranske Dialekt som er indflettet mellem Latinen. De øvrige Mysterier, som vi skulle omtale, ere helt igjennem skrevne i den nordfranske Dialekt.

Tilskuerne medtog fra Kirken. Efterat Afgrunden har lukket sig over sine Ofre, indtræder en højtidelig Tavs-
hed, det er som et Havblik efter Stormen. Midt i Stil-
heden hæver sig derpaa en Lovsang:

*Omnes gentes
Congaudentes
Dent cantum leticie.
Deus homo fit,
De domo Davit
Natus hodie.*

Nu kalder Korets Formand (præcentor) en Række
Personer fra det gamle Testamente frem: Moses, Esaias,
Jeremias, Daniel, Habacuc, David, Simeon, Elisabeth, Jo-
hannes den Døber, dertil Virgil, Nebucadnesar, Sibylle,
som Alle med et eller andet bekjendt Ord aflægge Vidnes-
byrd om den kommende Frelser, f. Ex.:

ISAIAS.

*Isayas, verum qui scis,
Veritatem cur non dicis?*

Responsum.

Est necesse

Virga Jesse

De radice

Provei;

Flos deinde,

Surget inde,

Qui est spiritus Dei.

JEREMIAS.

Huc accede, Jeremias;

Dic de Christo prophetias.

Responsum.

Sic est.

Hic est

Deus noster,

Sine quo non erit alter.

Skuespillet ender, som sædvanlig, med en Lovsang:

Letabundi jubilemus;

Accurate, celebremus

Christi natalitia

Summa letitia.

Cum gratia produxit gratanter;

Mentibus fidelibus inluxit, etc.

II. Det religiøse Skuespil udenfor Kirkerne.

Den første Ytring af en noget større Frihed og Opfindsombed i Behandlingen af et bibelsk Æmne finde vi i Mysteriet *Adam* fra det 12te Aarh., udgivet af Victor Lutzarthe, 1854, efter et Haandskrift, der er fundet i Bibliotheket i Tours. Dette Drama er tillige det første man har, som er affattet helt i Folkesproget. Det er opført, ikke i Kirken, men paa Kirkegaarden, idet Theatret er lænet op imod Kirkens Ydermur og ved en Dør staar i Forbindelse med Kirkens Indre. Haandskriftet indeholder en Mængde paa Latin affattede detaillerede Anvisninger angaaende Scenesættelsen, Dragterne, Personernes Holdning osv. og giver os saaledes paa 600 Aars Afstand en nøjagtig Forestilling om et Skuespil fra den Tid. Det anbefales i den nævnte Anvisning Skuespillerne at bringe deres Fagter i Overensstemmelse med deres Ord (*Gestum faciant convenientem rei de qua loquentur*), at udtale Ordene tydelig (*omnes syllabas firmiter pronuncient*), at gaa med Anstand i Paradis (*spatiantur honeste delectantes in paradiso*), at skjule sig for Publikum, naar de efter Syndefaldet skal ombytte de prægtige Klæder med Dyrehuder (*non possit a populo videri ut exuet solempnes vestes; Adam en rød Tunika, Eva hvid Kjole og hvidt Silkeslør; Vorherre, som*

kaldes *Figura*, optræder i Bispedragt: stolam habens). Foruden Skuespillerne er der en Oplæser, saaledes som vi ovenfor have omtalt, og et Kor, som svarer ham. Stykket begynder med, at Oplæseren læser et Stykke af Genesis: *In principio creavit Deus coelum et terram* osv., hvorpaa Koret svarer: *Formavit igitur Dominus . . .* Derpaa siger *Figura*: Adam! og Adam svarer: Sire! Dermed begynder Folkesproget. Vorherre foreholder nu Adam og Eva deres Pligter imod ham og imod hinanden indbyrdes og fører dem ind i Paradiset. Koret istemmer: *Tulit ergo Dominus hominem . . .* Nu gives Forbudet, Adam lover paa sine og Evas Vegne at holde det, og Vorherre trækker sig tilbage i Kirken som i en Kulis. „Derpaa“, vedbliver den latinske Anvisning, „skal nogle Smaadjævle vise sig paa Pladsen imellem Tilskuerne og Paradiset, løbe hen imod den Side hvor Eva staar, og pege paa Frugten, som for at give hende Lyst til den“. Nu optræder Fristeren, *Diabolus*. To Gange gjør han forgjæves Anløb mod Adam:

D. Que fais, Adam!

A. Ci vis en grand déduit.

D. Estas tu bien?

A. Ne sent rien que m'enuit.

D. Poet estre mielz.

A. Ne puis saver coment.

D. Vols-le-tu saver?

A. Bien en iert mon talent.

D. Jo sai coment.

A. E moi que chalt?

D. Pourquoi non?

A. Rien ne me valt.

D. Si te valdra.

. . . . .

Escult, Adam, entent à moi;

Ço iert tun pru.

A. E jo l'otrei.

- D. Creras me-tu?
 A. Oil, mult bien.
 D. Del tut en tut?
 A. Fors de une rien.
 D. De quel chose?
 A, Jo l'te dirai:
 Mon creator pas ne offendrai.
 D. Criens le tu tant?
 A. Oil, par veir.
 Jo l'aime et criem.

D. Hvor gaar det, Adam! A. Jeg lever her i Fryd og Glæde.
 D. Og har det vel? A. Der Intet er, som trykker mig. D. Det kunde være bedre. A. Jeg kan ej vide det. D. Vil Du det vide?
 A. Ja nok, lad here! D. Jeg veed, hvordan. A. Hvad kommer det mig ved? D. Og hvorfor ej? A. Det er mig ej til noget Gavn.
 D. Det blive kan til meget Gavn. Her, Adam, mærk nu paa mit Ord! det er jo til din egen Fordel. A. Lad gaa! saa tal!
 D. Vil Du mig tro? A. Javist, med Glæde. D. I Et og Alt?
 A. Undtagen Eet. D. Og dette Ene? A. Skal jeg Dig sige: min Skaber vil jeg ej forterne. D. Har Du saa stor en Frygt for ham? A. Ja, sandelig; jeg elsker og jeg frygter ham:

Nu henvender Djævelen sig til Eva, søger at rokke hendes Tillid til hendes Mand, hæver hende selv paa hans Bekostning, smigrer hendes Forfængelighed osv.:

- D. Eva, ça sui venuz à toi.
 E. Di-moi, Sathan, œ-tu pourquoi?
 D. Je veis querant tun pru, tun honor.
 E. Ço dunge Deu!
 D. N'aiez pouir;
 Mult a grant tens que jo ai appris
 Toz les conseils de paraïs,
 Une partie t'en dirrai. . . .
 Celeras m' en?
 E. Oil, par foi.
 D. Or me mestrαι en ta creance,
 Ne voil de toi altre fiance.
 E. Bien te pois creire à ma parole.
 D. Tu as esté en bone escole;
 Jo vi Adam, mais trop est fols.
 E. Un poi est durs.
 D. Il serra mols;
 Il est plus dors que n'est emfers.

E. Il est mult francs.

D. Ainz est mult serf.

Cure ne volt prendre de soi.

Car la prenge, se vals, de toi.

Tu es fieblette e tendre chose,

E es plus fresche que n'est rose;

Tu es plus blanche que cristal,

Que nief qui chiet sor glace en val.

Mal culpe em fist li Criator:

Tu es trop tendre et il trop dur;

Mais ne porquant tu es plus sage,

En grant sens a mis tun corrage;

Por ço fait bon traire à toi.

Parler te voil.

D. Her kommer, Eva, jeg til Dig. E. Ja saa! Satan, siig mig, hvorfor? D. Dit Held, din Ære vil jeg fremme, E. Det give Gud! D. Vær uden Frygt! Hvert Paradisets skjulte Raad forlængst jeg veed, vil sige Dig en Del deraf. Du vil jo ej forraade mig? E. Ih nej, miu Tro! D. Saa giver jeg mig Dig i Vold og stoler paa dit blotte Ord. E. Ja, Du kan stole trygt derpaa. D. Jo, Du har gaaet i rette Skole. Men Adam, som jeg nys forlod, — han er et Fæ. E. Han er lidt haard. D. Han bli'r nok blød, er han end haard som Helvede. E. Og han er Herre i sit Hus. D. Nej, han er Slave: — Han skjøtter ej sin egen Tarv. — Saa sørge Du da for Dig selv! — Du er saa fin og skjær en Ting — Og mere frisk end Rosens Blomst — Og hvidere end Bjergkrystal — End Sne, naar den i Dalens Skjød — Paa Isens Dække synker ned. — Et daarligt Par det er forsand — Som Skaberen har gjort af Jer. — Du er for blød, og han for haard. — Dog, Du har mer Forstand end han. — Din Hu til høje Tanker staaer. — Derfor man vender sig til Dig. (Lat. *trahere ad te*). — Saa hør mit Ord!

Efter paa ny at have sikret sig, at hun ikke vil røbe ham, og at Adam ikke er i Nærheden, vedbliver Djævlén:

D. Jo vus acoint d'un grant engin
 Qui vus est fait en cest gardin:
 Le fruit que Deus vus ad doné
 N'en a en soi gaires bonté;
 Cil qu'il vus ad tant defendu,
 Il ad en soi grant vertu.
 En celui est grace de vie,
 De poeste e de seignorie,
 De tut saver: bien e mal.

E. Quel savor a?

D. Celestial.

A ton bels cors, à ta figure,
 Bien covendreit tel aventure
 Que tu fusses dame del mond,
 Del souverain e del parfont,
 E sensez quanque a estre,
 Que de tuit fuissez bone maistre.

E. Est tel li fruiz?

D. Oil, par voir.

Tunc diligenter intuebitur Eva fructum vetitum, dicens:

E. Jà me fait bien sol le veer.

D. Si tu le mangues, que feras?

E. E jo que sai?

D. Jeg vil betro Dig, hvilken Snare — Er Eder lagt i denne Have: — Den Frugt, som Gud har givet Jer, — Med den er det ej stort bevendt, — Men den, han Eder har forbudt, — Den har i sig en sjælden Kraft. — I den er gjemt al Livsens Lyst — Og ubegrænset Herskermagt — Og Visdoms Syn for Godt og Ondt. E. Og hvilken Smag — ? D. En himmelsk Smag. — Dit skønne Legem, hulde Aasyn, — Hvor vilde det dog tækkes Dig, — Om Du blev Verdens Herskerinde — I Luften højt, dybt under Jorden — Og kjendte Alt, hvad der er til — Fuldkommen blev i Et og Alt! E. Gjør Frugten det? D. Ja, visselig. E. Det blotte Syn gjør mig hel vel. D. Hvad blev det, om Du aad deraf? E. Ja, hvad veed jeg?

Eva er paa god Vej til at give efter, men nu kommer Adam til, og Forførereren gaar sin Vej. Adam skjænder paa sin Hustru, fordi hun holder Omgang med den onde Aand. „Medens han taler“, siger den latinske Anvisning, „ser man en kunstig Slange, *serpens artificiose eompositus*, sno sig op ad Træet. Eva skal nærme sig og lade, som hun lytter til hans Ord. Saa skal hun plukke et Æble“ osv. Nu fortsætter Handlingen sin Gang, Alt i Overensstemmelse med Genesis, med fortsat Vexel af Oplæsning af Texten, Skuespil og Kor (Efter Ud drivelsen af Paradis synger Koret: *In sudore vultus tui*). Medens Adam og Eva hvile sig efter det haarde Arbejde, idet de kaste længselsfulde Blikke mod Paradis, kommer Djævelen og

saar Ukrudt i Marken, hvoraf ny Fortvivlelse og nye Klager og nye Bebrejdelser. Eva ønsker sig Døden:

Je suis copable; par Deu serai jugée . . .

Mort, que me pren? Ne suffret que ja vive.

Jeg skyldig er, og Gud vil dømme mig. — Saa tag mig, Død! Lad mig ej længer leve!

Døden bønherer hende. Djævle komme løbende til og belæsse Adam og Eva med Lænker, „nogle trække dem, andre skyde bag paa“, og styrte dem i Helvede, hvorfra der opstiger sveden Lugt, Larm af Kjedler og Djævelatter. Djævlene sprede sig, som de staa og gaa, gennem Gader og Stræder, „*per plateas*“, og gaa hver til Sit.

Den anden Afdeling, „Akt“, som vi vilde kalde det, sætter Abels Død i Scene. Det er umuligt at sætte Bødde- len og Offeret ligeoverfor hinanden paa en mere energisk og massiv Maade:

C. Abel, mors es.

A. E jo pourquoi?

C. Jo m'en voldrai vengier de toi....

A. En Deu est tote ma fiance.

C. Ne te porra de mort guenchir.

A. Del tut me met à son plaisir.

C. Vols oïr pourquoi te oscirai?

A. Or le me di pourquoi.

C. Jo l' toi dirrai.

Trop te fais de Deu privé.

Por toi refusa-il ma offrende.

Pensez-vus donc que ne l' te rende?

Jo t'en rendrai or le guerdon

Mort remaindras or au sablon.

A. Si tu m'ocies, ço iert à tort,

Deu vengera en toi ma mort.

C. Du Dødsens er. A. Hvi er jeg det? C. Nu vil jeg hevne mig paa Dig. A. Til Gud jeg sætter al min Lid. C. Han kan fra Død ej frelse Dig. A. Jeg giver mig udi hans Vold. C. Veed Du, hvorfor jeg dræber Dig? A. Ak nej, hvorfor? A. Saa her

da nu: — Vorherre har Dig altfor kjær. — For Dig forsmaaede han mit Offer. — Tror I (!), jeg ej skal hevne det? — Nu skal jeg give Dig din Løn, — Paa Pladsen skal Du ligge død. — A. Hvis Du mig dræber, gjør Du Synd — Vorherre hevne skal min Død.

„Djævlene slæbe begge Brødre ned i Helvede, men tage dog paa Abel med lidt mere Hensyn“.

Som sidste Akt træffe vi atter her Slutningsoptoget fra de kloge og daarlige Brudejomfruer. En Række af Personer fra det gamle Testamente drage forbi (Moses „med Staven i den venstre Haand og Lovens Tavler i den højre“; Aron „i Bispedragt med en blomstrende Gren i Haanden“; Bileam „ridende paa sit Æsel“ osv.); Esaias „med en Bog i Haanden“, afbrydes af en iblandt Tilskuerne skjult Jøde, som begynder en halvt alvorlig halvt skjemtende Ordstrid med ham. Nebucadnesar slutter Troppen*).

Her have vi for Øje det første Exempel paa et Drama i Folkesproget, inspireret af den hellige Skrift og udført med Gejstlighedens Bistand, og vi ere allerede traadte ind i den nye Periode, der tager sin Begyndelse i det 12te Aarh., og særtegner sig 1) ved Skuepladsens Forlæggelse udenfor Kirken, dog sædvanlig i dennes Nærhed, 2) ved den fuldstændige Indførelse af Folkesproget i Skuespillene, 3) ved at Lægfolk afløse de Gejstlige baade som Forfattere og som Skuespillere og 4) ved den friere Behandling af

---

*) Dette i Mysterierne ofte forekommende Slutningsoptrin er behandlet i Bibliothèque des Chartes i en meget interessant Afhandling af Marius Sepet. Det stammer fra en Prædiken af Augustinus: *Vos inquam convenio, o Judei*, som efter i Tidernes Løb at have gennemgaaet successive Forandringer henimod det Dramatiske gaar igjen i en med dramatiske Scener blandet Procession, kaldet *Kristi Profeter*, som aarlig udførtes i Rouen, og som efter Sepet atter efterhaanden har afsat forskellige selvstændige Dramaer (f. Ex. *Daniel*), ligesom Træet afsætter en Frugt, naar den er bleven moden.

de bibelske Æmner, der afløser den tidligere punktlig Efterfølgelse af den hellige Text, mere og mere bringer det daglige Liv ind paa Scenen, og optager apokryfe Til sætninger i den hellige Historie.

[De vigtigste Samlinger af apokryfiske Fortællinger ere: Jesu Barndomshistorie, Jomfru Marias Fødsel, hendes Død af Meliton, Biskop i Sardes, Apostlenes Historie af Abdias og Nikodemus's Evangelium. Det ligger i Menneskenaturens Væsen, at enhver historisk Kjendsgjerning der gjør et dybt Indtryk paa Folkene, sætter Fantasiens i Bevægelse og afføder en til Tidens Anskuelse, Følelser og Forventninger svarende Sagnkreds. Saaledes have vi Sagnkredse om Carl den Store, om Alexander, ja selv om Napoleon. Den kristelige Sagnkreds behandler, som naturligt, især de Afsnit af Kristi (og Marias) Liv, om hvilke Bibelen tier. For at give en Prøve paa en betydeligere Indblanding af disse Sagn i de bibelske Skuespil ville vi anticiperende give nogle Momenter af et Mystère fra det 15de Aarh., udgivet af Jubinal:

Le Mystère de *la Nativité de Ihesucrist* begynder med Skabelsen; Menneskets Skabelse ses paa Scenen, ligesom Syndefaldet og Uddrivelsen af Paradis. Den døende Adam beder sin Søn Cep (Seth) gaa hen til Gud efter Barmhjertighedens Olie til at hussvale hans Sjæl; men den kan han først faa efter 5000 Aars Forløb, foreløbig maa han lade sig nøje med en Æblegren, som han skal plante paa Faderens Grav, naar denne er død, og som vil bringe Adam nogen Lindring. Barmhjertighedens Olie er Blodet fra Kristi korsfæstede Hænder og Fødder. Den Kvist, som Seth skal plante paa Faderens Grav, er en Gren af det forbudne Æbletræ og Materiale til Kristi Kors. Gamle Profeter staa frem og varsle det Tilkommende. Gud sender Erkeenglen Michael til Biskoppen med Bud om, at han skal gifte Maria og gaa saalunde tilværks: han skal sammenkalde alle Bejlerne og give hver af dem en afskallet Gren i Haanden: den, hvis Gren blomstrer, skal være Marias Husbond. Loddet falder paa Josef, der baade af Udraaberen og af Medbejlerne har maattet døje flere Bemærkninger over sin fremrykkede Alder.

Kejseren, Cæsar (o: Tiberius), gaar med sin Minister om blandt Gudestøtterne. Paa Foden af et Jupiterbillede finder han følgende Indskrift, som giver ham meget at tænke paa og som han forgjæves søger at kradse ud:

*Dum virgo mater pariet
Ista imago corruet.*

Esaias og Daniel brøle i Helvede efter Kristi Komme. Djævlene, deres Vogtere, aftale at pine dem desto mere den Tid de have dem. Gud kalder Gabriel for sig og betyder ham, at han vil lade sig føde som Menneske:

Mort souffreray pour celle pomme
Qu' Adam manga; ce fut mal fait,

og byder ham at bebude Maria hvad der skal ske.

GABRIEL TIL MARIA:

Mais tout ainsi comme la verrière
Du soleil qui demeure entière
Quand son ray parmi oultre passe
Qui ne le brise ne le casse,
Ainsi demoura ton cors sains.

(Ligesom Solens Straale gaar igjennem Glasset uden at bryde det, saaledes skal det gaa med Undfangelsen af den Hellig Aand.)
Sartan befaler Budet Legier at sammenkalde Folket til Bethlehem for at betale Skat.

Josef opdager Marias Svangerskab, han kan ikke taale at se hende lide Straffen derfor, nemlig at blive brændt, og gaar bort. Gabriel berigtiger hans Forestillinger, og Josef lader sig ogsaa tale tilrette, skjønt han først udbryder:

Qu'il est fol qui se fie en fame.

Gud sender Gabriel til Maria med Voxkjerter. Josef er imidlertid gaaet hen til Smeden for at laane Ild til Maria, som vil koge Mad; Smeden afviser ham haanligt, giver ham derpaa Ild paa den Betingelse, at han skal bære den i sit Forklæde: se! det lykkes, og Smeden erkjender ham for en hellig Mand. Paa Marias Opfordring gaar Josef hen til Honestasse og beder hende være Maria benjælpelig ved hendes Nedkomst; Honestasse mangler Hænder, lover dog at komme og gjøre, hvad hun kan; under Jesu Fødsel faar hun ved Mirakel sine Hænder; hun velsigner og priser den Nyfødte; de have ingen Vuggeklæder til ham, men, siger hun, Dyrene vil varme hans smaa Lemmer med deres Aande:

Et ces bêtes de leur alaine
Sy vous feront venir chaleur.

Budet Gratimauvais kommer forbi og ser, at Jupiterstatuen er falden om og den omtalte Indskrift udslettet. Han melder det til Kejseren, som ogsaa af Stjernerne ser hvad der er sket og udbryder:

De moi est nez 1 plus grant sire.

Nu er mig født en Overmand.

Gud sender Gabriel til Hyrderne for at forkynde Kristi Fødsel. Komisk Scene mellem Hyrderne Gobelin og Riflard; den Sidste spytter sin Kammerat i Haanden, idet han lader som han vil give ham Noget.]

Skjønt Theatret er flyttet ud af Kirken og Skuespillet i det Hele taget fra nu af mere og mere vikler sig ud af dens Svøb for at leve sit eget Liv, og bliver sig sin Opgave bevidst at være et Spejl af det virkelige Liv og give en Løsning af dets Opgaver, bryder det ingenlunde med Kirken. Tværtimod, det vedbliver endnu i lange Tider at leve i den bedste Forstaaelse med samme. Det er bestandig bibelske Æmner, der fremstilles. Kirken laaner til dette Behov Skuespillerne sine rige Prydelser, sine Bispekaaber, sine Alterklæder, sine Guld- og Sølvkors; den rykker Gudstjenesten frem og tilbage, for at Menigheden kan faa Tid til at bivaane baade den og Theaterforestillingerne, og i 15de Aarh. ville vi se Trefoldighedens Hus, hvor „Kristi Lidelses Broderskab“ gav sine Forestillinger, blive som et stort Annex til Sognekirkerne i Paris, og dets Medlemmer en Slags Folkelærere i Bibelhistorie. Ja, Midlerne vare smaa og i vore Øjne barnagtige, Kunsten var ikke bleven sig bevidst, og brød kun frem i øjeblikkelige og tilfældige Ytringer; men til Skuespil hører ikke blot Forfattere og Skuespillere, men fremfor Alt et Publikum (og naar vi tale om Publikum ved en saadan Forestilling, maa vi tænke paa en hel stor Bys, maaske

en Provinses Befolkning), og med den Tids Publikum med dets Umiddelbarhed, Tro og Hengivelse ligeoverfor et Æmne, for hvilket enhver Tilskuer maatte bøje sig og den hele Forsamling smelte samme i een Følelse af Underkastelse og Andagt, har det religiøse Skuespil i Middelalderen haft en Betydning og en Indgriben i Sjælene, med hvilken vore Dages Theaternydelser ikke taale nogen Sammenligning.

Det næste Skuespil vi skulle omtale, *le jeu de Saint Nicolas*, som baade er betydelig længere end de forhen omtalte, og som alt har en stærk Tilsætning af det profane Element, hvoraf Benævnelsen *Jeu*, er forfattet af Jean Bodel af Arras (13de Aarh.) og antages at være spillet enten paa Torvet i Arras eller i Riddersalen paa en eller anden Borg. Man anser Methodius, Patriark i Jerusalem i det 9de Aarh., for Forfatter til den hellige Nikolais Liv og Levnet, som senere gik over i alle Legendesamlinger, og hvis Mirakler ogsaa fik Indpas i den vesterlandske Gudstjeneste. Ritualerne fra det 11te og 12te Aarh. indeholde en Hymne, hvori denne Helgens Mirakler prises. Herfra var Overgangen til den dramatiske Form ikke vanskelig. I det 12te Aarh. omarbejdede Hilarius, en Discipel af Abélard, denne Hymne til en Dialog i rimede Vers med Omkvæd i Folkesproget, *langue d'oil*; han kaldte sit Værk *Ludus super iconiâ sancti Nicolai**). En Munk i Saint-Benoît-sur-Loire har behandlet, ligeledes paa Latin, fire Partier af den samme Helgens Legende. Disse Stykker havde været opførte i Kirkerne i henved et Aarhundrede, da

---

*) Hilarius er Forfatter til to andre Dramaer: det ovenfor nævnte *Lazarus's Opvækkelse* og *Daniel*. Hans Værker ere udgivne af Champollion-Figeac, 1838.

Jean Bodel fattede den Ide at overføre Fremstillingen af en af disse opbyggelige Scener til Byerne og til de adelige Herresæder.

Jean Bodel var en af de Digtere, som blomstrede i Arras i Midten af det 13de Aarh. Det Lidet, man kjen-der til hans Liv, har han selv fortalt i et Afskedskvad (li Congiés) til sine Medborgere i Arras i det Øjeblik, da han skulde forlade dem for bestandig. Han var nemlig spedalsk, og maatte som saadan afsondre sig fra det menneskelige Samfund. I hjerteskjærende Ord klager han sin Nød, han haaber, at Gud vil anse hans Plager som en Afsoning for hans Synder, thi to Helveder vilde være ham for meget:

„Car trop aroie en deux infer.“

Han beklager, at han ikke kan følge Ludvig den Hellige paa hans andet Korstog, rimeligvis havde han deltaget i det første.

Hilarius og Munken i Saint-Benoît havde dramatiseret Miraklet saaledes, som det er skildret i Legenden og i Lovsangen: En Jøde, som stoler paa den hellige Nikolai, henstiller trøstig Helgenens Træbillede for at bevogte hans Skat i hans Fraværelse. Imidlertid kommer der Tyve, som stjæle Skatten; og Jøden, som ved sin Hjemkomst kun finder Helgenfiguren, bliver opbragt, truer Billedet og siger:

*Tuum testor deum;
Te, ni reddas meum,
Flagellabo reum.*

Hore ten ci:
Quare me rent ma chose, que g'ei mis ci.

Nu har jeg Dig fat (je te tiens. Hore, Latin *hora*, nu) — Bring mig flux igjen hvad jeg her lagt; og et andet Sted:

Si ne me rent ma chose, tu ol comparras (le payeras)

Helgenen aabenbarer sig for Tyvene, truer dem med Galgen, og nøder dem til at bringe det Stjaalne tilbage til Jøden.

Det er dette samme Mirakel, der, med ubetydelig Forandring, udgjør Kjærnen i Jean Bodels Bearbejdelse: En Kristen overrumpler af Hedninge og tages tilfange i det Øjeblik han er fordybet i Bønnen foran den hellige Niko-lais Billede. Han føres for den hedenske Konge, som spørger ham, om han har nogen Tro til dette Træbillede. Den Kristne opregner nu Helgenbilledets Dyder, blandt andre den, at det sikkert beskjermer enhver Skat, man vil betro det, mod Tyvehaand. Kongen faar det Indfald at prøve denne Underkraft, han lukker op for alt sit Guld og Sølv, lægger Helgenbilledet ovenpaa Pengekisten, og lader saa staa til. Den kristne Mand sættes imidlertid i Fængsel: røres Skatten, skal han bøde derfor med Livet. Skatten bliver om Natten stjaalen, og den kristne Mand skal nu dø. Dog faar han en Dags Udsættelse, og i denne Tid aabenbarer St. Nikolai sig for Tyvene og tvinger dem til at lægge Skatten igjen, hvor de have taget den. Miraklet konstateres, og Kongen og alle hans Mænd lade sig døbe; den ene af dem, Li amiraus (Emir) d'outre l'arbre sec, bliver endog døbt med Magt, da han ikke vil det godvillig, og han raaber: „St. Nikolaus! Du skal aldrig faa Andet af mig end Skallen: med Munden bliver jeg din Mand, men min Tro er til Mahomet“. Men hvad der er nyt i Jean Bodels Arbejde, og hvad der er hans egentlige Fortjeneste, er Miraklets Indfatning. Miraklet hen-

lægges midt i en rasende Kamp mellem Kristne og Saracenerne, en Kamp, hvori de Kristne falde til sidste Mand, undtagen denne Ene, som Miraklet drejer sig om. Slaget foregaar paa Scenen, og det hedder i Anvisningen i Texten: Or tuent li Sarrasin tous les crestiens. Det er aabenbart, at det sigter til de Kristnes Nederlag ved Massoura 1249, paa Ludvig den Helliges første Korstog; og under de friske Minder om hin Begivenhed maatte Jean Bodels Drama virke mægtigt paa Tilskuernes Gemytter, saameget mere som mange af de Tilstedeværende maatte have været med paa hint Korstog. Man mener endog, at *den unge Kristne*, som forekommer i Stykket, skulde fremstille Ludvig den Helliges Broder, Greven af Artois, som faldt i Slaget ved Massoura. Han siger til de Andre:

UNS CRESTIENS, NOUVIAUS CHEVALIERS.

Segneur, se je sui jones ne m'aiés en despit;
On a véu souvent grant cuer en cors petit.

Fordi jeg end er ung, I ej for foragte mig,
Stort Hjerte slog saa tidt udi en liden Krop.*)

Jean Bodel havde som sagt ogsaa været med paa dette Tog, han er opfyldt af det Æmne, som han behandler, og hans Begejstring træffer ofte det kraftigste og ædleste Udtryk. Baade fra Forfatterens og fra Tilskuernes Side vare saaledes her Betingelserne tilstede for et vellykket Drama. Opløftende er den Scene, hvor de Kristne gjen-
sidig opmuntre hinanden til Kampen og til Døden:

---

*) Forsaavidt Oversættelsen ikke er ganske ordret efter den hостаende Originaltext, bemærkes, at den fra først af er foretaget efter en moderniseret Text. I Provinserne maa man hjælpe sig som man kan.

LI CRESTIEN parolent.

Sains Sepulcres, aïe! Segneur, or du bien faire!
 Sarrasin et païen viennent pour nous fourfaire.
 Vés les armes reluire: tous li cuers m'en esclairer.
 Or le faisons si bien que no proueuhe i paire.
 Contre chascun des nos sont bien .C. par devise.

(DE KRISTNE tale.)

Hjælp os, o Jesu Grav! Nu Venner! op, fat Mod!
 Thi Tyrk og Hedning nu imod os styrte løs.
 Hist lynet deres Sværd, mit Hjerter banker glad,
 Idag skal Troens Kraft udfolde sig i Daad;
 Imod Enhver af os der staar en hel Arme.

UNS CRESTIENS.

Segneur, n'en doutés jà, vés chi vostre juisse:
 Bien sai tout i morrons el dame-Dieu serviche;
 Mais mout bien m'i vendrai, se m'espée ne brise.
 Jà n'en garira .j. ne coiffe ne haubers.
 Segnieur, el Dieu serviche soit hui chascuns offers!
 Paradys sera nostres, et eus sera ynfers.
 Gardés, al assanler, qu'il encontrent no fers.

(EN KRISTEN.)

I Herrer! tvivler ej! det er jer sidste Stund;
 Jeg veed, at kjæmpende vi skulle dø for Gud.
 Dyrt sælges skal mit Blod, hvis dette Sværd ej brister.
 Imod det Intet staar, ej Hjelm, ej Pantsersærk.
 Som Ofre skal vi dø i Herrens Tjeneste.
 Vi Himlen eje skal, og hine Helvede:
 De styrte frem mod os, lad vore Sværd dem møde!

Midt under Kampen stiger en Engel ned og spreder alt
 Udødelighedens Glans over deres Hoveder:

LI ANGELES.

Segneur, soiés tout asséur,
 N'aiés doutanche ne péur.
 Messagiers sui Nostre-Segneur,
 Qui vous metra fors de douleur.
 Aiés vos cuers fers et creans
 En Dieu. Ja pour ches mescreans,
 Qui chi vous vient à bandon,
 N'aiés les cuers se séurs non.
 Metés hardiement vos cors
 Pour Dieu, car chou est chi li mors
 Dont tout li pules morir doit
 Qui Dieu aime de cuer et croit.

(ENGLÉN.);

Vær Alle kun ved trøstigt Mod,
 Og tvivler ej og frygter ej;
 Thi jeg er Herrens Sendebud,
 Som frelser Jer for Sorg og Nød.
 Hæv Hjertet stolt og tro paa Gud!
 Og denne Flok af Hedninger,
 Som hylende angribe Jer,
 Foragter dem af Hjertens Grund!
 Og vover dristig Legemet
 For Gud: thi det er denne Død,
 Som hvert et Folk bør dø saa glad,
 Som elsker Gud og tror paa Gud.

LI CRESTIENS.

Qui estes-vous, biau sire, qui si nous confortés,
 Et si haute parole de Dieu nous aportés?
 Sachiés, se chou est voirs que chi nous recordés,
 Assour recheverons nos anemis mortés.

(DEN KRISTNE.)

Hvem er Du, skjøne Mand! som saadan styrker os,
 Og som fra Himmelen os bærer saadant Ord?
 Hvis den er sand, den Hjælp, som Du forjætter os,
 Saa oppebie vi Dødsfjenden uforsagt.

LI ANGELES.

Angles sui à Dieu, biaux amis;
 Pour vo confort m'a chi tramis.
 Soiés séur, car ens ès chiex
 Vous a Diex fait sages esliex.
 Alés, bien avés conmenchié;
 Pour Dieu serés tout detrenchié;
 Mais le haute couronne arés.
 Je m'en vois; à Dieu demourés.

(ENGLÉN.)

Guds Engel er jeg, smukke Ven!
 Til Eders Trøst han sender mig.
 Nu frygter ej og tvivler ej;
 Thi Herren selv har udvalgt Jer.
 Bli'r ved, som alt I har begyndt!
 For Guds Skyld skal I Alle dø,
 Men Himmelen Jer aaben staar.
 Jeg gaar; med Gud I blive her!

Ved Siden af disse Steder, som udmærke sig ved Tankens Flugt og selv ved en ædel Stil, findes der i dette Drama nogle Scener, der ere grebne ud af Hverdagslivet og gjengivne med en overraskende Sandhed. Kongens Kurer (courlieu), som skal ride omkring og tilsige hans Vasaller, kommer blandt andet til et Værtshus, hvor den træffende Tegning af Personerne, deres overgivne Lune og den livlige Dialog danne en kvik Scene. Opvarteren i Værtshuset, Raoulès, staar udenfor Døren og udraaber sine Varers Fortræffelighed:

Le vin aforé de nouvel,
 A plain lot et à plain tonnel,
 Sage, bevant, et plain et gros,
 Rampant comme esquireus en bos,
 Sans nul mors de pourri ne d'aigre;
 Seur lie court et sec et maigre,
 Cler con larme de pecheour:
 Croupant seur langue à lecheour:
 Autre gent n'en doivent gouster!
 Vois con il mengue s'escume,
 Et saut et etinchelele et frit:
 Tiens-le seur le langue .j. petit,
 Si sentiras jà outre vin.

Nytappet Vin af fulde Fad,
 Højest ædel og indbydende,
 Som Egernet i Skov den glider
 Ned, uden sur og raadden Smag;
 Paa Bærmen løber den saa tør,
 Klar som en Synders Taarebæk.
 Paa Kjendertunge standser den,
 Kun Kjendere den smage bør.
 Se, hvor den spiser op sit Skum,
 Og springer, gnistrer, syder vildt:
 Hold den paa Tungen blot en Stund,
 Du smage skal en sjælden Vin.

Ved Siden af det religiøse Skuespil hævdede det profane Theater sig til en betydelig Højde i det 13de Aarh. Af disse profane Skuespil nævne vi i Forbigaaende, ved Siden af Le jeu de Saint-Nicolas, der ved sin chevalereske Karakter og de folke-

lige Scener ogsaa for en Del henhører herunder: *Li jus* (jeu) *Adan, ou de la Feuillie*, der stiller Forfatterens, Adam de la Halles, intime Liv, hans lidet opbyggelige og uden Skjul skildrede ægte-kabelige Forhold, hans Faders Gjerrighed, hans digteriske Stræben og Skuffelser frem for Tilskuerne. Adam de la Halle var født 1240 i Arras, hvis Digterskole nød saa stort Ry, at en samtidig Vise lader Vorherre selv beslutte sig til at gaa i Lære der; han førte Tilnavnet „le bossu“: ikke at han virkelig var pukkelrygget, men formedelst sit Vid. Endvidere: *Li Gieus* (jeu) *de Robin et de Marion*, et ud af Virkeligheden grebet yndefuldt Hyrdespil af samme Forfatter, fremgaaet af samtidige Elskovs-sange, hvoraf Francisque Michel meddeler 27 i sit Værk, le théâtre au moyen âge. Fremdeles nogle Smaastykker af Rutebeuf, bl. a. *Le dit de l'Erberie* (Monolog af en Kvaksalver) og *Dispute entre le Croisé et le Decroisé* (pro og contra Korstogene) ved Siden af hans Mystère: *Le miracle de Théophile*. Endelig *Pierre de la Brosche qui dispute à Fortune par devant Reson*. Det sidste handler om Pierre de la Brosse, der først var Barber hos Kong Ludvig den Hellige, siden blev hans Efterfølgers Yndling og endelig blev hængt 1276 for falsk Anklage mod Dronningen. De la Brosse knurrer over, at Lykke har solgt ham sin Gunst altfor dyrt. Fornuft hidkalder Lykke, for at hun kan forsvare sig; det gjør hun, og Fornuft afsiger den Dom, at P. de la Brosse har fortjent sin Skjæbne (han er fængslet) og mere til. Man formoder, at Robin et Marion er bleven opført ved Karl af Anjous Hof i Neapel, hvorhen Adam de la Halle havde fulgt denne Fyrste, og at Stykket om Pierre de la Brosse er opført hos en eller anden herskabelig Familie, der glædede sig over Sammes Fald. Men vi vende tilbage til de religiøse Skuespil.

Efter det 13de Aarhundrede, Ludvig den Helliges Aarhundrede, som man har kaldet det, med dets kraftig frembrydende nye Liv paa det sociale og det aandelige Omraade, frembyder det af politisk Tryk, ved Fyrsternes moralske Fornedrelse, af ulykkelige Krige og af Pest kuede 14de Aarh. som en gold Ørk. Af Digtningen blomstrer kun Satiren (saaledes i *le Roman de la rose*.) Denne Nedstemmelse af Aanden, med en deraf følgende Forskrudelse af den moralske Sands, lader sig heller ikke uden Vidnes-

byrd i de religiøse Skuespil, vi have fra dette Aarh. De indskrænke sig, saavidt jeg veed, til en Samling af 40 Skuespil, hvoraf Haandskriftet haves paa Nationalbibliotheket i Paris, og hvoraf F. Michel har udgivet en Del i i „Théâtre au moyen âge“, alle forfattede til den hellige Jomfrus Pris (deraf kaldte Miracles de Nostre-Dame), hvor Guds Moder træder ind som en Deus ex machina i forskjellige verdslige Handeler. Vi ville give et Par Antydninger af et af dem, som i Haandskriftet har til Overskrift: *Cy commence 1 Miracle de Nostre-Dame, comment elle garda une femme d'estre arse* (Latin ardeo).

Guillaume vil ud i Marken at se paa Sæden, som snart er tjenlig. Hans Datter, *la Fille*, faar Lov til at gaa med ham, hvorimod Moderen Gibour har mere Lyst til at gaa i Kirken, hvorhen hun ledsages af sin Datters Mand Auberi. Denne, som forresten er en brav Mand, har mere Lyst til at drive om i Byen end til at overvære Gudstjenesten. Gibour bliver da alene tilbage i Kirken, hører Prædikenen og beder andægtig efter samme*) Men nu faar *le Compère* Øje paa hende; han hilser paa hende, men kan ikke undlade at fortælle hende, at der gaar de forfærdeligste Rygter om et forargeligt Forhold mellem hende og hendes Svingersøn. Til at modarbejde disse Rygter ser hun ingen anden Udvej end at bringe Svingersønnen af Dage, hvem hun ellers holder overmaade meget af i al Tugt og Ære. Til denne Udaad lejer hun to

---

*) Prædikenen er indsat i selve Stykket. Den er skrevet i fransk Prosa, spækket med latinske Texter, og indtager 4 Folio-kolumner. Det sidste Ord i Prædikenen („commencement“) rimer med den første Strofe („firmament“) i Dramaets Fortsættelse. En saadan Prædiken forekommer i næsten alle *les Miracles de Nostre-Dame*.

Høstkarle, som hun lader skjule sig i Vinkjælderen. Da hun kommer hjem, beder hun Auberi gaa ned i Kjælderen at hente hende Vin som Middel mod et foregivent Ildefindende. Auberi gaar derned og bliver her efter Aftalen kvalt af de to Karle. Dette pludselige Dødsfald vækker Opsigt i Byen; Fogden begiver sig hen til Sørgehuset, lader Liget afklæde og opdager, at Auberi er myrdet. Han lader strax Guillaume, Gibour og den Myrdedes Hustru lægge i Lænker som mistænkte for Mordet; men Gibour bekjender, at hun alene har forøvet det, og forklarer Aarsagen dertil. Faderen og Datteren løslades og begive sig paa Vej til forskjellige hellige Steder for at bede for Morder-skens Sjæl. Nu følge Tilberedelser til Henrettelsen — Gibour skal brændes — ledsagede af Bødlernes Vittigheder. Guibour har under Forhøret erklæret, at det var Djævlen der indgav hende den Tanke at myrde Auberi; hun er fattet paa sin Død og beder andægtigt til Maria om at frelse hendes Sjæl. Nu optræder i Himlen Vorherre, Maria og Gabriel. Vorherre erklærer, at Guibour ved sin Fromhed og Anger er værdig til Barmhjertighed, og efter hans Befaling stiger nu den hellige Jomfru ned, aabenbarer sig med Trøst for Gibour og besværges Ilden, at den ikke maa angribe Gibours Legeme. Fogden og Bødlerne forundres over, at Gibour forbliver uskadet midt i Flammerne, og erkjende hende for en Helgen. De bede hende om Forladelse for hvad Ondt de have gjort hende og tilbyde at ledsage hende til Kirken, men det frabeder hun sig og gaar ene bort. Hun møder paa Vejen 3 Fattige, hvilke hun giver sine Penge og sin Kaabe. Men efter saaledes at have blottet sig vover hun ikke at gaa ind i Kirken af Frygt for, at man skal spotte hende over hendes Paa-

klædning, men vender i Enrum sin Bøn til Maria. — Vorherre, omgiven af Maria, Gabriel og Johannes, træder atter op i Himlen og befaler disse tre Personer at afholde en særskilt Messe for Gibour til Løn for hendes Fromhed: Engle skulle ledsage dem som Kor, og Kristus vil selv føre dem an. Som i et Drømmesyn nyder nu Gibour denne Gudstjeneste, og da hun vaagner op af Drømmen, fortæller hun i en Bøn til Jomfru Maria, hvad hun har oplevet: Hun syntes hun befandt sig i en stor Kirke, hvor Jomfru Maria tronedede blandt Helgene, Kristus sang Messen, Degnen forekom hende at være Sankt Vincent, og Underdegnen Sankt Laurent. En Helgen gik om og rakte en Voxkjerte til Enhver i Menigheden. Efter Messen ofrede man, først Maria og saa de Andre. Tilsidst kom Englen Gabriel og bød hende ofre sin Voxkjerte, men den vilde hun ikke skille sig ved; saa brugte Gabriel Magt, de brødes om Voxkjerten, og hver af dem beholdt sin Del af Voxkjerten i Haanden, men hun er glad ved, at hun beholdt det største Stykke: her er det. Efter Gudstjenesten kommer der to Nonner, som opfordre hende til at følge Herrens Kald og gaa i Kloster, hvilket de ere sendte til at forkynde hende. Gibour siger, at det netop er hendes Ønske, og de gaa alle Tre bort, syngende en Lovsang til Jomfru Maria:

Diex se fit en vous homme,
 Qui de la mort nous acquitta,
 Où Adam touz nous endebta
 Par le mors de la pomme..

III. De cykliske Skuespil.

Lige fra det 13de Aarh. havde der saavel i Paris som i Provinserne dannet sig dramatiske Selskaber, eller, som de paa Grund af deres religiøse Tendens kaldtes, Broderskaber, til Opførelse af Mysterierne (i Middelalderen organiserede enhver Forretning sig i afsluttede Laug); men intet af disse fik den Betydning som det i Begyndelsen af det 15de Aarhundrede i Paris oprettede *Kristi Lidelses Broderskab* (la confrérie de la Passion). Med dette Broderskab, der bestemt og udelukkende fører Æmnet for Skuespillene tilbage til den bibelske Historie og især til det Afsnit af den, som gav Broderskabet sit Navn: Kristi Lidelse og Død, begynder ogsaa en ny Æra i Skuespillets Historie. Istedetfor de enkelte Partier af Bibelhistorien, som man forhen havde set opføre i og udenfor Kirkerne, dannede der sig nu omfattende Kompositioner, som medtog hele Kristi Liv, ja hele den hellige Historie lige fra Verdens Skabelse til den yderste Dag. Ikke at tale om det store Mysterium, vi i det Følgende skulle omtale, indeholder Mysteriet les Actes des Apôtres 80,000 Vers, og et tilnærmelsesvis lignende Omfang have Mysterierne l'Ascension, la Pentecôte, l'Apocalypse, Job, Abraham,

le vieux Testament, det sidste paa 62,000 Vers. Opførelsen af et saadant Mystorium medtog naturligvis mange Dage (journées). Hver af disse Dage spillede der, saa længe Tiden strakte til, og den næste Forestillingsdag begyndte man hvor man sidst havde sluppet.

Kristi Lidelses Broderskab bestod af Haandværkere i Paris, Murere, Snedkere, Smede o. A., som først dannede en Forening for at give Theaterforestillinger i Landsbyen Saint-Maur lidt udenfor Paris. Skjønt Øjemedet for disse Forestillinger var fromt og rosværdigt, maa Politimesteren i Paris dog have befrygtet Uordener deraf, thi i en Ordonnans af 3die Juni 1398 forbyder han dem at give nogen Forestilling uden Kongens udtrykkelige Tilladelse. Broderskabet henvendte sig til Kongen, og Forestillingerne gjenoptoges 1402; det behagede Kong Carl VI at overvære en af dem, og han blev saa opbygget deraf, at han ved Patent af samme Aar tillod Broderskabet at opføre Skuespil hvor de vilde, baade i Byen Paris og i dens Omegn „toutes et quantes fois qu'il leur plaira“. Til Theaterlokale lejede de da Stueetagen i l'Hôpital de la Trinité, der laa tæt udenfor Byens Port og tilhørte Premonstratensermunkene, som her for en Nat husede de Pilegrimme og fattige Rejsende, som ankom til Byen efter at Porten var lukket. Skuespillene opførtes i en meget stor Sal. I den ene Ende af samme befandt Scenen sig, der bestod af flere paa hinanden opstillede Stilladser (établis). Det øverste af disse Stilladser, tillige dybest inde paa Scenen, forestillede Paradis. Her tronede Gud Fader, omgivet af allegoriske Figurer: ved hans Højre Freden, og under den Barmhjertigheden; ved hans Venstre Retfærdigheden, og under den Sandheden.

Rundt omkring dem var der 9 Rækker Engle. Stilladset under Paradiset forestillede Jorden. Her saae man Huse, Byer, Landskaber, Alt med Paaskrift, for at Ingen skulde tage fejl; fremdeles Vor Frues Fædrenehus, Kvægstalden osv. Det underste af de tre Stilladser forestillede Helvede, der var fremstillet som et stort Svælg, der ved en Mekanisme kunde lukkes op og i, for at lade Djævlene gaa ind eller ud, efter som Handlingen krævede. Forsaauidt man havde Brug for Skjærsilden, befandt den sig under Helvede; her saae man gjennem et Gitterværk de pinte Sjæle, som ventede Messias's Komme. De forskjellige Stilladser stode i Forbindelse med hinanden ved Stiger. Paa det mellemste havde man et lidet Aflukke med Gardiner for til at skjule saadanne Scener med, som umulig kunde taale at ses. Kulisser havde man ikke, og dem behøvede man heller ikke; paa højre og venstre Side af Scenen stod der Bænke, hvorpaa Skuespillerne satte sig, saasomt de Intet havde at gjøre. Lucifer gik uden Omstændigheder hen og satte sig ved Siden af St. Michael, og Pilatus tog ganske ligefrem Plads ved Siden af Barrabas ligefor Publikums Øjne og uden Anstød fra dettes Side. Det havde ogsaa været ubilligt at berøve de Spillende den Fornøjelse at se Stykket; de vare saa mange, der var næsten ligesaa mange Skuespillere som Tilskuere. Og de Spillende skaanede sig ikke for at gjøre deres Bedste: Mester Nikole, som agerede Jesus Kristus i et Passionsskuespil, opført i Metz 1437, var efter en Krønikeskriver's Beretning nær død under Bestræbelsen for at spille den Korsfæstedes Rolle til Fuldkommenhed; Judas viste en beklagelig Kappelyst; Scenen, hvor han hænger, var nær bleven altfor naturlig. Og hvilke Vidundere var den Tids Theatermaskineri ikke

istand til at frembringe, hvad enten det Vidunderlige nu laa i selve Maskineriet, eller i Publikums gode Vilje og levende Fantasi. I det gamle Mysterium Adam have vi alt set denne *serpens artificiose compositus*, maaske en ikke helt uværdig Forgænger for Midgaardsormen i „Thrymskviden“; og i *le Martyre de Saint-Paul* skal ifølge Anvisningen i Texten denne Helgens afhuggede Hoved gjøre tre Hop, og for hvert Hop skal der udspringe en Kilde (La teste saulte trois saulx, et à chascun yst une fontaine).

Og, skjønt det som vi beundre hos hine fromme og flittige Skuespilforfattere just ikke er den poetiske Aare, saa har dog af og til, næsten som ved et Tilfælde, Musen lønnet deres Anstrengelser, og vi finde næsten i alle Mysterier Steder, hvor Formen let og naturligt bærer den ophøjede Tanke, og hvis Kraft og Skjønhed fortjene vor Beundring. Vi ville her indskrænke os til at meddele Expositionen og nogle Brudstykker af det bekendteste af disse Mysterier: *Le Mystère de la Passion* af Arnould Gréban, Domherre i Mans, født i Compiègne, død i den anden Halvdel af det femtende Aarhundrede, ifølge Paulin Paris forfattet henimod 1452, gennemset og udvidet til omtrent det Dobbelte af Jean Michel af Angers, Læge hos Kong Carl VIII og Parlementsraad, død 1493, og udgivet under Titlen: *Mystère de la Passion avecque les addicions et corrections faites par très eloquent et scientifique docteur, maître Jehan Michel, lequel mystère fut joué à Angers, mult triumphelement et somptueusement, en l'année 1486*, senere kompletteret ved et *Mystère de la résurrection* af en ubekjendt Forfatter.

LE MYSTÈRE DE LA PASSION.

De to første Forestillinger eller, som de kaldes, „Dagværker“ (journées), danne en Slags Prolog til det egentlige Skuespil og indbefatte Jomfru Mariæ Undfangelse og Fødsel samt Kristi Fødsel. Dernæst kommer det egentlige *Mystère de la Passion*, som indbefatter 4 Dagværker: det 1ste begynder med Johannes den Døbers Prædiken og ender med hans Halshugning og Begravelse; forud gaar en Prolog af Jean Michel; det 2det gaar til det Øjeblik, da Kristus staar i Begreb med at drage ind i Jerusalem; det 3die indeholder Indtoget i Jerusalem og gaar indtil Forhøret for Pilatus; det 4de Dagværk begynder med Judas's Forræderi og ender med Gravlægningen. Det 1ste, ligesom det 3die, af disse 4 Dagværker har 97, det 2det 100, det 4de 500 Personer. Nu følger Fortsættelsen i det nye *Mysterium*, le *Mystère de la Résurrection*, som begynder med Opstandelsen og ender med den Hellige Aands Udgydelse over Apostlene.

Den første Scene foregaar i Himlen for Guds Trone, hvor de allegoriske Skikkelser Retfærdighed og Barmhjertighed vexelvis anklage og forsvare Menneskeheden. I sin uendelige Godhed vil Gud forlige dem ved at ofre sit Dyrebareste: Hans Søn skal nedstige paa Jorden før at dø.

Efter denne storartede Indledning, der knytter det Første til det Sidste og giver et Blik paa det Hele, opfører Scenen i Himlen, og nu bliver det levende i den Afdeling af Theatret, som forestiller Helvede. Lucifer kalder alle sine Undersaatter i Gevær:

Diabls d'enfer horribles et cornus,
Gros et menus, aux regards basiliques,

Infâmes chiens, qu'estes-vous devenus?
 Saillez (*kom frem!*) tous nuds, vieulx, jeunes et charnus,
 Bossus, tortus, serpens diaboliques . . .
 Vos pratiques de jour en jour perdez . . .,
 Venez à moi, maudis esprits dampnés!

En Djævel foreslaar Underverdenens Behersker en Plan, som skal forskjertse Menneskeslægten den guddommelige Barmhjertighed: at friste Jesus. Forsamlingen antager den med Begejstring: „Jeg er nær ved at blive gal af Glæde over det, Du siger“, udbryder Lucifer,

J'enrage de joye de te ouir.

Man har rost det som et genialt Træk af Homer, at han lader Helenes Skjønhed prise gennem de trojanske Oldinges Mund. Paa samme Maade lægges Jomfru Marias Pris, med Vredens og Fortvivlelsens Betoning, i Munden paa Satan:

Elle est plus belle que Lucesse,
 Plus que Sara dévoté et saige,
 C'est une Judic en couraige,
 Une Hester en humilité,
 Et Rachel en honnesteté. . .
 C'est la non-pareille qui soit,
 Et suppose que Dieu pensoit
 Rachepter tout l'humain lignaige
 Quand il la fist.

Mer yndig end Lucretia,
 Mer from og god end Sara var,
 En Judith er hun udi Mod,
 En Ester i sin Ydmyghed,
 En Rachel i Anstændighed. . .
 Hun uden Lige er forsand.
 Jeg tror, at det var Herrens Agt
 At frelse Menneskenes Slægt,
 Den Stund han hende fødes lod.

Efterat saaledes den forfærdelige Kamp er optændt mellem Himlens og Helvedes Magter, der staa færdige til at fare

løse paa hverandre i et gyseligt Sammenstød, forflyttes Handlingen til den Afdeling af Theatret, som forestiller Jorden, og her er man Vidne til en fredelig og hyggelig landlig Scene. Maries Fader Joachim gaar og ser til sine Faarehjørde, taler med Hyrderne, og takker Gud for hans Miskundhed. Herefter ser man Joachim og hans Hustru Anna gaa omkring og gjøre vel mod Syge og Fattige, som strømme til; iblandt disse har der blandet sig to Skjelmer, Claquedent og Babin, som vi ret strax skulle gjøre Bekjendtskab med.

Saa fødes Joachims og Annas Datter Marie og voxer til*). Man hører en Samtale mellem hende og tre gamle Mænd af Familien: Arbapanter, Barbapanter og Abias:

ARB. Est-ce pas icy vostre fille,
 Marie, que je vois si habille,
 Si gracieuse et si doulcete?
 JOACHIN. Ouy certes...
 BARB. Saige, courtoise et amyable,
 A tous vos amys acceptable....
 (A Marie.)
 Que dictes-vous?
 MARIE. Rien que tout bien.
 ABIAS. Avez nécessité?
 MARIE. De rien.
 ARB. Que voulez-vous?
 MARIE. Vivre en simplesse.
 BARB. Et l'estat mondain?
 MARIE. Je le laisse.
 ABIAS. Que souhaitez-vous?
 MARIE. Dieu servir.
 ARB. Après?
 MARIE. Sa grace desservir (*mériter*).

---

*) Marie optræder i de forskjelligste Livsaldere, lige fra hun er tre Aar gammel; maa altsaa være fremstillet af forskjellige Skuespillere. (O. Le Roy.)

- BARB. Voulez-vous pompeux habit?
 MARIE. Non.
 ABIAS. De quoy parée?
 MARIE. De bon renom.
 ABIAS. Tousiours estre en dévotion
 Et en prière est impossible.
 MARIE. En lisant la sainte Escripiture,
 Jamais ne me treuve en malaise.
- ARB. Er det ej Eders Datter her,
 Marie, som jeg ser saa flink,
 Saa nydelig, saa sød og rar?
 JOACH. Jo visselig....
 BARB. Saa ærbar, net og elskelig,
 Afholdt af hver, som kjender Jer...
 Er det ej sandt?
 MARIE. Aa nej, jeg be'r.
 ABIAS. Hvad mangler Du?
 MARIE. Slet Ingenting.
 ARB. Hvad ønsker Du?
 MARIE. Et stille Liv.
 BARB. Og Verdens Stads?
 MARIE. Forsager jeg.
 ABIAS. Hvad attraar Du?
 MARIA. At tjene Gud.
 ARB. Og saa?
 MARIE. Ja saa, saa ønsker jeg
 At vise mig hans Naade værd.
 BARB. Og smukke Klæder, vil Du...?
 MARIE. Nej!
 ABIAS. Hvad Pynt?
 MARIE. Godt Navn og Rygte kun.
 ABIAS. At være idelig i Bøn
 Og Andagt er umuligt dog!
 MARIE. O! læser i min Bibel jeg,
 Saa føler jeg mig altid vel.

Man ser Jesus drage ind i Jerusalem. Ved Synet af Folket,
 som gaar ham imøde med Palmegrene og synger glade
 Sange, udbryder han, idet han henvender sig til Byen:

Le peuple fait joye,
 Mais mon cueur larmoye
 Si te laisse nue.
 JAYRUS (*un des principaux Juifs*).
 Fille de Syon,

En dévotion
 Tu reçois ton roy....
 JÉSUS.

Lamentation,
 Désolation
 Sur toy venir voy.

Folket jubler højt,
 Men mit Hjerte græder.
 Jeg forlader Dig
 Nøgen, trøstesløs.
 Jayrus (en af de fornemste Jøder).
 Zions Datter, Du
 Andagtsfuld i Hu
 Hilser paa din Drot.
 Jesus.
 Klageraab jeg ser,
 Ødelæggelse
 Komme over Dig.

Efter denne første i korte og indtrængende Strofer indklædte Sørgehilsen, der bebuder den guddommelige Vrede og Straf, gaar Tanken og Tonen over i Vemod og Medfølelse, og i længere Strofer dvæler Frelseren ved Jerusalems Ødelæggelse :

Hiérusalem, noble cité fleurie!
 Temple de paix, saint sanctuaire eslu!
 Le temps sera, sans doubter, tost venu...
 Tes ennemys viendront autour de toy,
 Pour te jecter en piteuse ruine;
 J'en ay pitié, j'en ay douleur en moy:
 Car trop mal vit en qui péché domine...
 Hiérusalem, pleure, pleure ton roy.
 Tes ennemis te tiendront en aboy,
 En te rasant jousques à la racine.
 Après ma mort, plus n'aras de requoy (*repos*):
 Car trop mal vit en qui péché domine.

Jerusalem! Du hæderkronte Stad,
 Du Fredspaulun, udvalgte Helligdom,
 Din Time vil foruden Tvivl snart slaa,
 Og Fjenderne vil komme rundt om Dig,
 At styrte Dig i ynkelig Ruin.
 Hvor ynkes jeg, det smerter mig saa saare:

Den lever slet, i hvem det Onde raader.
 Jerusalem! o! græd, begræd din Drot!
 Se! Fjenderne skal træde paa dit Bryst,
 Og jevne Dig med Jordan til din Rod;
 Naar jeg er død, Du skal ej have Ro.
 Den lever slet, i hvem det Onde raader.

Vi ville anføre en Dialog mellem Jesus og Maria, hvor Højheden parret med Simpelheden gjør en gribende Virkning. Maria, som veed, at Kristi Død er uundgaaelig, bønfaller ham om, at denne Død maa være saa blid og lempelig som mulig:

Au moins veuillez de vostre grace
 Mourir de mort briefve et légère. —
 Je mourrai de mort très-amère. —
 Doncques bien loin, s'il est permis? —
 Au milieu de tous mes amys. —
 Soit doncques de nuyt, je vous pry. —
 Mais en pleine heure de midy. —
 Mourez donc comme les barons. —
 Je mourray entre deux larrons. —
 Que ce soit sur terre et sans voix. —
 Ce sera hault pendu en croix. —
 Attendez l'age de vieillesse. —
 En la force de ma jeunesse. —
 Ne soit vostre sang respandu. —
 Je serai tiré et pendu,
 Et me feront playes très-grandes. —
 A mes maternelles demandes
 Ne donnez que responses dures. —
 Accomplir fault les escriptures.

M. Vær naadig da og lov at dø
 En hurtig Død foruden Kval!
 J. Nej, jeg vil dø en bitter Død.
 M. Saa dø da langt fra dette Sted!
 J. Nej midt i mine Venners Kreds.
 M. Lad ske om Natten hvad skal ske!
 J. Nej, i den lyse Middags Tid.
 M. Saa dø da som en fornem Mand!
 J. Nej mellem to Forbrydere.
 M. Paa Jordan da foruden Lyd!
 J. Nej, hængende højt paa et Kors.

- M. Afvent dog Alderdommens Tid!
 J. Nej, i min Ungdoms fulde Kraft.
 M. Udgyde lad dog ej dit Blod!
 J. Jeg hænges skal og strækkes ud,
 De skal mig dybe Vunder slaa.
 M. Du paa min moderlige Bøn
 Mig giver ikkun haarde Svar.
 J. Hvad skrevet er, opfyldes skal.

Løvrigt maa man ikke tro, at saadanne Steder, hvor de ophøjede Tanker og Følelser bæres af et ædelt og stærkt Udtryk, ere hyppige i Middelalderens religiøse Skuespil; tværtimod, de ere meget sjældne. Men hvad der afvinder os størst Interesse for disse Frembringelser, det er den Lethed, Sandhed og Naturlighed, hvormed Samtidens Sæder, Kostume og Tænkemaade føres frem for os under de bibelske Navne og Situationer. Mysterierne have et praktisk Formaal: at popularisere den hellige Historie, at gjøre den saa fattelig og bringe den saa nær ind paa Livet af Tilhørerne og Tilskuerne som muligt, og man begriber let den Interesse og den Tilfredsstillelse, som Almuesfolk i det 15de Aarh. maatte føle ved at høre Personerne fra Kristi Tid tale og te sig som En af dem selv. Det er ikke Jøderne paa Kristi Tid som føres frem for os, men Borgerfolk fra det 14de og 15de Aarhundrede, og Borgerfolk fra denne Tid vare lidet poetiske. „Domitians Bødler (siger Sainte-Beuve), Pesart, Torneau, Daru, Mollestin synes at være hentede fra Raadhuset eller fra Galgebakken; Baadførerne i Rom eller Troja under Nero eller Priamus ere Fiskere fra Gammelstrand; *Tagstens-Knækker* og *Tømmer-Splintrer* (Casse-tuileau, Gâte-bois), som Nimrod bruger til at arbejde paa Babels Taarn, se ud til at høre hjemme i Murmestergaden i Paris“. Lad os engang høre den gamle Zebedæus formane sine Sønner til Guds frygt og Vindskibelighed; vi ville her se en Prøve paa disse harmløse

skikkelige Folk, for hvem Mysterieforfatterne især skrive, som i de strenge Tider forlade sig paa Gud, selv døje Ondt og kun gjøre Godt mod Andre. Zebedæus taler til sine Sønner, som sidde og bede paa deres Næt:

Mes enfans, congnoissez que c'est
 De nostre povre nature humaine.
 En ce monde n'a point d'arrest,
 Le temps court et ainsi nous maine,
 Et qui quiert richesse mondaine
 Il la fault gaigner loyaument,
 Ou encourir d'enfer la paine
 A jamais, pardurablement.
 J'ay en povre simplicité
 Vescu sans avoir indigence.
 Je vis selon ma povreté:
 Si j'ay petit (*peu*), j'ay patience.
 Mes enfans, j'ay mis diligence
 A pescher et gaigner ma vie.
 Assez a qui a souffisance.
 Des grands biens je n'ay point d'envie.
 Jehan et Jacques, or aprenez
 A congnoistre vent et marée....
 Si vous avez bonne denrée,
 Vendez bien et à juste prix,
 Et merciez Dieu, la vesprée,
 De tout ce que vous aurez pris.

O Børn! lær dog at kjende ret
 Et stakkels Menneskes Natur:
 I denne Verden er ej Ro,
 Vi føres væk i Tidens Strøm:
 Og hvem der søger Guld og Gods,
 Maa vinde det paa ærlig Vis,
 Hvis ej han Helveds bitre Kval
 Vil lide i al Evighed.
 Jeg levet har i ringe Kaar,
 Dog uden just at lide Nød,
 Har Tæring efter Næring sat,
 Og nøjes med det Lidt jeg har.
 Nu har jeg, Børn, bestræbt mig for
 At nære mig ved Fiskeri:
 Den har jo nok, som har hvad han
 Behøver til sit Underhold;
 Jeg skjætter ej om Overflod.

Johan og Jacob, lærer blot
 At kjende Vind og Bølgegang.
 Og naar I gode Varer har,
 Saa sælg dem ret og redelig;
 Og takker Gud hver Aftenstund
 For hvad I fanget har den Dag!

Et Sidestykke hertil danner den brave Simon, da man vil tvinge ham til at bære Kristi Kors, en skikkelig Haandværker, men langt fra nogen Helt:

Vous m'avez si espoventé
 Que je ne puis membre lever.
 Et se vous me volez grever,
 J'appelle pour ma saulve garde.

LE CENTURION.

Nenny, bon homme, tu n'as garde.
 Mais pour Jésus mieulx supporter,
 Qui ne peult plus sa croix porter,
 Et demeure cy sans subside,
 Il faut que tu luy face ayde,
 Et porter ceste croix pour soy (*lui*).

SYMON.

Ha! messeigneurs, pardonnez-moy!
 Pour rien jamais ne le feroye,
 Car tant de vergogne en auroye.

I have mig forskrækket saa,
 At jeg ej røre kan et Lem.
 Og hvis I ej mig lade gaa,
 Saa raaber jeg, min Tro, Gevalt.

(HØVEDSMANDEN).

Nej, Nej, min Fa'r! behøves ej.
 Men for at lindre Jesus, som
 Sit Kors ej længer bære kan
 Og stander her foruden Hjælp,
 Maa Du ham række hjælpsom Haand
 Og bære dette Kors for ham.

(SIMON).

Nej, det maa De forlade mig,
 Det gjør jeg ej for nogen Pris.
 Jeg fik kun Spot og Skam deraf.

Tilsidst maa Simon dog give efter, men i det samme mander han sig op og udslynger mod sine Undertrykkere sin Bekjendelse af Kristus:

Je feray vostre volonté.
 Moins il me poise en vérité
 De la honte que vous me faictes.
 O Jésus! de tous les prophètes
 Le plus saint et le plus begin!..

Nu vel, saa gjør jeg hvad I vil,
 Forvist, mig tynger mindre nu
 Den Skam, som I vil gjøre mig.
 O Jesus! blandt Profeterne
 Du helligste, velsignede!

Naar Tilsidesættelsen af alt Hensyn til en ældre Tids ejendommelige Karakter og Farve, og den Anakronisme, hvormed Mysteriernes naive Forfattere overførte hele Middelalderens Dragt paa Kristi Samtid, fuldkomment svarer til hvad man kunde vente sig af den dramatiske Kunsts Barndomstid, saa maa man overraskes ved at se ikke alene forsøgte, men paa den heldigste Maade gennemførte saadanne Kunstgreb og Effektmidler, som ellers skulde synes forbeholdte den uddannede og skolerette Digter. Af Skildringen af Magdalene, hvis hele Fremstilling vidner om en skarpsindig Psykolog, en respektabel Moralist og en særdeles begavet Fremstiller, skulle vi saaledes fremhæve en Dialog mellem Magdalene og hendes Søster Martha, hvori den ironiske, vrængende Gjentakelse af Slutningen af hver foregaaende Replik som Indledning til det derefter følgende Svar, det Hele gennemført med stor Lethed og Naturlighed, frembringer den heldigste Virkning:

Ma seur,
 Dire vous veuil ce que j'entends:
 Vous vous donnez à tous pechez,
 De tous vilains faicts approchez
 Et faictes tant de deuil à tous
 Que nous en sommes mal couchez,
 Et tous nos parans reprochez,
 Seulement pour l'amour de vous. —
 Seulement pour l'amour de vous,
 Ma suer, je vouldroye à tous coups
 A vostre volonté complaire.
 Ceux qui parlent de moy sont foulz,
 Et quant de parler seront soulz,
 Au moins ne peuvent-ils se taire. —
 Au moins ne peuvent-ils se taire,
 Quant vous cesserez de mal faire
 Et que la bouche leur clorrez:
 Mais quant vous penserez parfaire
 Vos delictz pour au monde plaire,
 Rien que reproches vous n'orrez. —
 Rien que reproches vous n'orrez,
 Et jamais honneur ne verrez
 A homme qui est mal parleur.
 Si mes plaisans faicts abhorrez,
 Le danger pour moi n'encourrez:
 Soulciez-vous de vous, ma seur.

Min Søsterlil,
 Jeg rent ud vil min Mening sige.
 Du gi'r Dig hen til hver en Synd,
 Med hver en Last Du Omgang har.
 Og saadan Sorg os Alle volder,
 At vi derved er ilde stedt*)
 Med hele vor Familie.
 Aleneste formedelst Dig,
 — Aleneste formedelst Dig,
 Min kjære Søster, altid jeg
 Vil føje og fornøje Dig.
 Det Tosser er, som snakker saa,
 Selv naar de trætte er af Snak,

---

*) *Coucher*. Sammenlign Ordspr. comme on fait son lit on se couche.
 Da Marthas og Magdalenes Broder Lazarus efter sin Opvæk-
 kelse fra de Døde fortæller hvad han har set i Helvede, siger
 han om de pinte Sjæle: mal reposent les mal couchés.

De kan ej holde deres Mund.
 — De kan kun holde deres Mund,
 Naar Du ej mere Synd begaar
 Og stopper Munden paa dem til.
 Men vil i Synd Du fare fort
 For at behage Verdens Børn,
 Du vil kun Skam og Utak faa.
 — Du vil kun Skam og Utak faa,
 Thi liden Ære den vil naa,
 Som farer med letsindig Snak.
 Forarger Dig mit glade Liv,
 Saa løb ej Fare for min Skyld
 Og pas Dig selv, min Søsterlil!

Ved Siden af de fattige men skikkelige Almuesfolk finde vi en anden dengang meget talrig Klasse af Folk skildrede med ligesaa levende Farver, nemlig Gavtyve og Kjæltringer, og vi ville anføre et Par Prøver paa deres moralske Leveregler, idet vi indrømme, at det dramatisk taget havde været passende, om de havde snakket mindre og handlet mere.

GESTAS, *mauvais larron.*

Je ne crains rien, ne Dieu, ne diable,
 Ne homme, tant soit espoventable,
 Quand il me courouche une fois.
 Je ne fais doute d'estrangler
 Un homme, non plus qu'un sangler
 De manger le glan par lez bois.

DISMAS, *bon larron.*

Je destrousse par les chemins
 Tous bons marchans et pélerins,
 Quand puis mettre sur eulx la patte.

GESTAS.

Je suis des crocheteurs le maistre,
 Et n'est huis (Lat. *ostium*), coffre ne fenestre
 Que je ne crochette ou abatte.

BARRABAS.

Je suis Barrabas homicide,
 Plein de toute sédition,
 Qui ne paye tribut ne subside,

Et ne veuil ne secours ne aide
 Pour faire quelque motion (*émeute*).
 J'ay tué sans permission
 Ung homme parmi ceste ville,
 Dont pas ne fais confession,
 De peur de justice civile.

(GESTAS, den onde Røver).

Ej Gud, ej Djævel frygter jeg,
 Ej Mennesker forskrække mig,
 Er først engang jeg bleven vred.
 Saa lidt jeg frygter Mennesker
 At myrde som det vilde Svin
 I Skov at æde Bøgens Frugt.

(DISMAS, den gode Røver).

Jeg plyndrer ud paa Vej og Sti
 Hver Kjøbmand og hver Pilegrim,
 Naar jeg kan slaa i dem en Klo.

(GESTAS).

At dirke Laase er min Kunst,
 Der er ej Dør, ej Vindve, Skrin,
 Jeg aabner eller bryder dem.

(BARRABAS).

Jeg er Manddraber Barrabas,
 Af Oprørstanker er jeg fuld,
 Betaler Afgift ej og Skat,
 Og kræver selv ej Tilskud for
 At sætte Mytteri i Gang.
 Jeg haver dræbt foruden Lov
 Et Menneske i denne By,
 Hvad jeg dog ej bekjende vil
 Af Frygt for Landsens Lov og Ret.

En mere dramatisk Virkning frembyder derimod en anden Scene mellem de to Kjæltringer, Claquedent, det er: den, hvis Tænder klapre i Munden af Kulde, og Babin eller Idiot. Babin er imidlertid ikke saa dum som hans Navn. For lettere at røre de Forbigaaendes Hjerter formaar han Claquedent til at anstille sig som bindegald, og i Overensstemmelse med den aftalte Rolle faar han Lov til at binde

Claquedents Hænder og Fødder; og nu begynder Claquedent at te sig som rent desperat, hyle, fraade, skjære Tænder. Joachims fromme Hustru kommer til og vil søge at trøste den Ulykkelige, men Babin siger:

Ha, dame, m'amyé,
Laissez coi, ne le touchiez mye;
Il vous mordra!

Aa, sødeste Madam! lad vær!
Betænk: om De ham kom for nær!
Han bed Dem vist.

Mummespillet fortsættes i nogen Tid; tilsidst faar Babin af den medlidende Dame Penge til at lade sin Kammerat tilbørlig pleie med Paalæg om at komme igjen, naar han har opbrugt Pengene, hvorpaa Babin indsmigrende svarer:

O madame, sans nul deffault,
Tak! Frue, det ej mangle skal.

Saasnart Anna er gaaet, skriger Claquedent til Babin:

Tost deloie.
Gesvindt! løs op!

Men Babin, som en meget tilfreds med Tingen, som den er, svarer ham:

Attends ung peu, j'y advisoye:
T'as ta robe (*tu as ton compte*), et my par art gent,
Je garderay tout cest argent.

Vent bare lidt! jeg tænkte just..
Du har hvad der tilkommer Dig;
Ved artig List beholder jeg
Den hele Sum.

Denne Gang bliver Claquedent rasende for Alvor, men Babin bryder sig fejl derom og siger med en interessant Hentydning til Fablen om Ræven og Gedebukken:

Adieu Claquedent, dans la fosse;
T'y demourra jusqu'à demain.

Farvel, min Ven! slaa Dig til Ro,
Til Dagen gryer, i denne Bo!

Den Ulykkelige raaber Gevalt, men Forræderen løber sin Vej og advarer formodentlig paa Vejen barmhjertige Sjæle mod at komme „den Gale“ for nær: han bider Dem! Tilsidst kommer da Folk til og befrier Claquedent, man spørger, hvem der har behandlet ham saa ilde, og nu kommer det Allerbedste, den beskæmmede Ærkekjæltrings ydmygende Tilstaaelse:

Un laroncheau plein de malfaict.

En Tyveknægt, fuld af Bedrag,
En rigtig Fusker i sit Fag.

Og saadan en Stymper narre En, der troede sig en Mester i Kunsten!

Man kan nok tænke sig, at disse omfattende Skuespil ikke altid opførtes fra Ende til anden, men ofte kun i enkelte Partier, ligesom de i Reglen ere opstaaede ved en Sammenlodning af mindre Stykker. En Samling af Stykker af rimeligere Omfang fra samme Tid have vi i *Mystères inédits du XVIème siècle*, udgivne af Jubinal 1837. Vi skulle give en kort Analyse af det af dem, som har til Titel: *Cy ensuit comment S. Père et S. Pol alèrent à Romme et comment ils furent martirez*. Det indeholder knap 1000 Vers.

Sankt Peder prædiker for Romerne. „Er det ikke“, siger han, „stort Vanvid (forcennerie) at tilbede disse selv-gjorte Billeder, som hverken kan tale eller gaa?“

Que d'aouer ces ymagetes,
Que vous faites ou faire faites
Qui ne parlent ne ne cheminent?

Borgerne i Rom disputere med Peder og Paulus om forskellige theologiske Spørgsmaal. Paulus anfører som Støtte for Udødelighedstroen den ufuldstændige Gjen-gjældelse af det Onde og det Gode her i Verden:

Les mauvais font leurs volontés
Et en ce monde-cy fleurissent...
Les maux n'y sont pas tous punis,
Les biens ne sont pas tous méris (lønne),
Or faut-il de nécessité
Qu'ils le soient par équité.

Peder og Simon Magus skal maale deres Kræfter i at opvække en Død, som føres ind paa Scenen. Simons Kunst formaar kun at tilvejebringe nogle Krampetrækninger i den Dødes Lemmer, men paa Peders Ord staar den Døde op og begynder at tale: Simon er overvunden, og Romerne vil sønderrive ham. Peder værger ham og lader falde Ord om Tolerance; men Dæmonerne, skjønt Simons naturlige Beskyttere, fare op i Luften med ham og lade ham falde ned, saa han dræbes i Faldet. De Tilstedeværende omvende sig i Hobetal, men Nero truer; Peders Disciple bønfalde ham om at fly og ikke udsætte sig for Martyrdøden. Peder forlader virkelig Rom, men udenfor Porten møder han Jesus, som paa Peders Spørgsmaal, hvor han vil hen, svarer: „Til Rom for anden Gang at korsfæstes“.

Pierres, Pierres, à Rome vois (*je vais*)
 Pour mourir de rechief en crois.

Peder opfatter Vinket, gaar angerfuld tilbage til Rom og befinder sig atter foran Nero og hans Følge af Bødler. Først halshugges Paulus. Peder, som skal korsfæstes, udbeder sig, at det maa ske med Hovedet nedad, da han ikke agter sig værdig til at dø paa samme Vis som Frelseren. De Tilstedeværende røres og ville frelse Martyren, selv Bødlerne blive bløde om Hjertet, men Peder bønfalder dem om ikke at hindre hans Død:

Ma passion s'y est victoire.
 C'est un pont pour saillir en gloire:
 Ihesucrist m'atent, roy des roys,
 A Dieu soiez, à lui m'en vois.

Min Martyrdød er just min Sejr,
 En Bro til Helgenglorien,
 Mig venter Kongers Konge, Krist,
 Gud signe Jer; til ham jeg gaar.

Da han er død, udbryder en Borgermand, med Henblik paa Peders Efterfølgeres Værdighed: „Nu er den hele Verden faderløs“:

Or est orphelin tout le monde.

Men Martyrernes Blod er Kirkens Sæd: Folket omvender sig massevis, styrter Nero og udraaber Clement til Sankt Peders Efterfølger og til Pave. Djævlene fare bort igjennem Luften med Neros Sjæl, og en af dem udslynger Forbandedelsen mod ham i følgende Udtryk:

(Nero, Nero, Du handled ilde,
 Da Du mod Ret begjærte Guld,
 Da Du din egen Moder myrded,
 Da Du for Kviude ægted Mand,
 Stak Ild paa Rom og pinte Folket
 Og martrede Apostlene,

Og svælgede i hver en Synd,
 Og fiskede med Næt af Guld.
 Du kræved Guld: Du Guld skal drikke,
 Du koges skal i smeltet Guld.
 Du leve skal — foruden Liv,
 Og Du skal dø — og dog ej dø.
 Nu skal Du se, hvad Helved er,
 Og Lindring ingensinde faa.)

Neron! Neron! mal exploitas
 Quant outredroit or convoitas,
 Quant ta propre mère tuas,
 Quant home pour fame espousas,
 Quant Romme ardis, la gent grevas,
 Quant les apostres martiras,
 Quant en tout mal te demenas,
 Quant en rez d'or en mer peschas,
 Et or vousis et or boiras,
 En or bouillant bouillu seras,
 Et sans durer y dureras.
 Néron, sans mourir tu mourras!
 A ce cop, qu'est enfer sauras
 Ne jamez remède n'auras.

„Der ligger“, siger Geruzez, „en mærkværdig Vold-
 somhed i dette Hevnskrig, udstødt fra Helvede imod For-
 brydelsen; og den haardnakkede Tilbagevenden af det
 samme Rim, der lyder ved Enden af hvert Vers som
 Hammerens Slag paa Ambolten, synes os paa en underlig
 og rædsom Maade at udtrykke Straffens Haardhed, Ved-
 holdenhed og ubønhørlige Ensformighed. En stor Ære
 og en smuk Ende for vore gamle Trouverers ensrimende
 Strofe!“

Mysterieforfatterne havde udtværet den hellige Historie
 ved paa alle mulige Maader at føre dens Personer ind i
 det 14de Aarhundredes dagligdags Forhold; men denne Stræ-
 ben efter at trivialisere den hellige Historie havde sin
 Grund i den Kjærlighed og den Udholdenhed, hvormed de

søgte at føre deres Tilskuere den saa levende som mulig for Øje; Formaalet var bestandig Tilskuernes Opbyggelse, og dette Formaal skinnede dog i Reglen bestandig igjennem de nok saa verdslige og trivielle Udtværing. I Scener derimod som den ovenfor citerede mellem de to Gavtyve, og den Slags ere hyppige i de nyere Mysterier, synes det fromme Formaal opgivet, og al Bestræbelse fra Forfatterens Side at være lagt paa at more. Taknemlige over den Yndest, som deres Stykker nød, og i Erkjendelsen af at „Succès oblige“, søgte Mysterieforfatterne at overgaa sig selv og stræbte at behage et skjønssomt Publikum ved overraskende Tilsætninger af den nye Art. Og denne Overraskelse imødekom altfor meget en tilsvarende Tilbøjelighed hos et Publikum, hos hvilket den gamle naive Tro alt var vegen tilbage for Spottelyst og Forlystelsessyge, til at den ikke skulde vinde en stor Paaskjønnelse; men denne nye Tilsætning udhulede mere og mere Mysteriernes Kjærne og beredede deres Undergang.

Førend vi imidlertid gaa videre, ville vi citere endnu en saadan farceagtig Scene fra *Brylluppet i Cana*. Vinen begynder at mangle, og den hellige Jomfru kommer og melder dette Uheld til Jesus: „Ikke mere Vin til Brylluppet, det vil vanære Bruden, vor Slægtning: For Guds Skyld spar hende denne Forlegenhed!“

Pour Dieu, saulvez-luy ce desroy.

Jesus lader da bringe 6 store Vandkrukker. Drikkebrødrene blive lange i Ansigtet, og En af dem bander paa, at han vil ikke „væde sine Tænder“ derpaa. En anden Spøgefugl tilføjer:

Je croy que telz frians museaux,
Comme nous, n'y feront pas presse.

Jeg tror, at slige Lækkersnuder
Som vi ej rives vil om den.

(han rækker sin Nabo Drikkekarret)

Or, tenez, Architriclin — Qu'est-ce?
Goustés, puis en faictes rapport.

Sej! Du, Architriclin Kom an!
Smag Du derpaa, og siig din Dom!

Architriclin smager og udbryder forbavset:

Ha, vecy du vin le plus fort,
Le plus délié, le meilleur,
Le plus sec, plus cler en couleur,
Qu'oncques langue d'omme gousta!

Det er den bedste Druesaft,
Den stærkeste, mest flydende,
Den tørreste, den klareste,
Som nogen Tunge labede.

Paa Architriclins Ord give de Andre sig til at drikke, og
prisende Kristi Mirakel skriger Abdias i bakkantisk Rus:

Si scavoye faire ce qu'il faict,
Toute la mer de Galilée
Seroit ennuyt en vin muée,
Et jamais sur terre n'auroit
Goute d'eau, ni ne plouveroit
Rien du ciel, que tout ne fust vin.

Hvis jeg forstod hvad han forstaar,
Det hele Galilæerhav
Idag til Vin forvandlet blev,
Og aldrig kom der paa vor Jord
En Draabe Vand: der regnede
Fra Himlen Intet uden Vin.

Undertiden er *Farcen* en scenisk Fremstilling af de
den Tid saa yndede satirisk-moralske Fortællinger, *fabliaux*.
En saadan Farce forekommer midt inde i *le Mystère
de Saint Martin*, opført i en lille By i Bourgogne: Et
heldigt Tilfælde havde nemlig i Staden Tours ført to Krøb-

linge sammen, en Blind og en Halt: den Blinde bar den Halte paa sine Skuldre, medens den Halte viste Vejen, og saaledes vandrede de omkring og drev en ret indbringende Tiggerforretning. Af en Hændelse komme de i Nærheden af den hellige Martins Relikvieskrin, der bliver ført om i højtidelig Procession og paa Vejen helbreder alleslags Syge. Den Blinde har Lyst til at prøve Relikviernes Kraft. men den Halte foreholder ham paa det Kraftigste, at deres Forretning vilde gaa overstyr og de selv blive udsatte for den største Nød, hvis de bleve helbredede for de Sygdomme, som netop vække deres Medmenneskers Medlidenhed; og de beslutte at skjule sig under en Trappe for at undgaa al Berøring med Helgenen. Men Relikviskrinet leder ligesom af Skalkagtighed sine Bæreres Fjed hen imod de to Tiggere, og før de se sig for, ere de begge helbredede. Den Blinde fryder sig ved sit gjenvundne Syn:

Hellas! le grant bien ne çavoie,
 Que c'estoit de veoir clerement!
 Bourgoigne voy, France, Savoye,
 Dont Dieu remercye humblement.

Den Halte bander Helgenen og det paatvungne Mirakel, men trøster sig dog ved, at han kjender den Kunst at lave forlorne Saar og Bylder, og ved denne Kunst vil han nu søge sit Erhverv.

For at imødekomme Publikums Smag, saa og for at konkurrere med et Skuespillerselskab, der havde dannet sig til Opførelse af Farcer og lystige Stykker, sloge Mysterie-entreprenørerne da ind paa Farcen, enten ved at indflette hele Farcer i deres Skuespil, eller ved at opføre særskilte Farcer bag efter Mysteriet, til hvilken Ende de sluttede

en Kontrakt med Farceskuespillerne, de saakaldte *Enfans sans souci*, og gave Forestillinger i Forening med disse. Men dette Naboskab blev dødbringende for Mysterierne. Publikum fandt mindre Behag i de bibelske Scener og de fromme Stemninger end i Farcernes Pøbelagtigheder, som Mysterierne dog paa højere Steder maatte bære Skylden for. Mysterierne bukkede da efterhaanden under for Gejstlighedens Harm, Publikums Ringeagt, Modens Omvexling og Politiets Foranstaltninger.

Nogle mer eller mindre paalidelige Fortællinger antyde, hvorledes det engang saa venskabelige og imødekommende Forhold mellem Gejstligheden og Mysterieentreprenørerne efterhaanden afkjøledes og omsider vendte sig til bittert Had. Rabelais fortæller, at Digteren Villon paa sine gamle Dage trak sig tilbage til Saint-Maixent i Poitou, og at han her fik Lyst til at more sig og Andre ved at opføre Kristi Lidelses Historie „i Landets Dialekt“. For at udstyre Gud Fader anstændig henvendte han sig til Klokkeren i Byen med Anmodning om at laane sig nogle Messeklæder. Klokkeren afslog det. Men dette Afslag blev ikke uhevet. Da Klokkeren en Dag red hjem ad Byen til, ilede Villon ham imøde med sine Djævle og sine Fyrværkerier, som skulde brændes af i Stykket, og jog hans Muldyr løbsk med dets Rytter. Vi ville ikke dvæle udførlig ved den ulykkelige Klokkers Skjæbne, men Rabelais beretter, at da Muldyret endelig kom tilbage til Stalden, var der ikke mer Klokker tilbage end den ene Støvle, som hang og dinglede i Stigbøjlen. — Saaledes var Forholdet i Slutningen af det 15de Aarhundrede. Lad os nu høre en Fortælling fra Begyndelsen af det 16de, hvor Hevnen vel er mindre grusom, men mere latterlig og derfor mere kraftig. Dronning Marguerite af Navarras Sekretær, Bonaventure Desperriers fortæller i sine *Nouvelles* følgende Anekdoter. Præsten ved Saint-Eustache staar paa Prædikestolen og arbejder af bedste Evne paa at opbygge Menigheden. Jean de Pontalais, en berømt Mysterieentreprenør, kommer forbi med sin Tromme. Kappelstrid mellem Præstens Røst og Trommens Larm. Præsten beder Nogle gaa ud og standse Larmen. De gaa, blive borte, og Larmen bliver ved. Præsten gaar da ned af Prædikestolen, ud af Kirken og lige hen imod Gjøgleren:

„Hvem gi'r Dem Lov til at tromme, naar jeg prædiker?“

„Og hvem gi'r Dem Lov til at prædike, naar jeg trommer?“

Præsten griber Degnens Kniv, gjør en stor Rift i Trommeskindet, og gaar tilbage hen imod Kirken. Gjøgleren iler efter ham og sætter Trommen ned om Ørerne paa ham igjennem Riften. For at gjøre Skandalen vitterlig for Alle gaar Præsten op paa Prædikestolen med denne Pynt, men bliver udlet og bag efter af sine Foresatte dadlet for sit Ilsindethed.

Mysterierne og Publikum fordærvede gjensidig hinanden. Mysterierne havde selv givet Publikum Smag for det Farceagtige, og nu vilde Publikum gjøre det Hele til Farce; hvad der for en enfoldig og troende Generation havde været Gjenstand for den dybeste Ærbødighed, blev for en vantro og spottende Slægt Anledning til allehaande Skjemt og daarlige Vittigheder, som ofte endog ligefrem forstyrrede og afbrød Skuespillet. Saa stor en Fornøjelse det nu end kunde være for ørkesløse Dagdrivere at give deres Lyst til Kommers og Optøjer Luft i Skuespilhuset, som ved at raabe af fuld Hals, „at den Hellige Aand skulde komme med“, o. d., saa fandt deres Lyst til Løjer og Lystighed dog større Tilfredsstillelse hos de senere opstaaede Skuespilbander, som netop gjorde Vittighederne, Lystigheden og Satiren til deres egentlige Gjenstand — vi mene les Clercs de la Basoche og les Enfants sans Souci*) — og da Parlamentet skred ind med udtrykkeligt Forbud mod at opføre Mysterier, gjorde det ikke andet end at indregistrere Publikums Dom.

Det er en byppig gjentagen Kjendsgjerning, at jo mere en Institution gaar tilbage i sand Magt og sandt Værd, desto ivrigere er den i at omgive sig med en forloren Storhed, og det kan derfor ikke undre os, at jo mere Mysterierne dels ved Optagelsen af fremmedartede Bestanddele, dels ved Publikums aftagende Interesse for deres egentlige Kjærne, tabte i deres oprindelige Betydning, desto mere stræbte de at imponere ved udvortes Midler, ved Pragt og Øjensforlystelse. Det mest Storartede i denne Henseende træffe vi netop faa Aar før Uvejret fra Magthavernes Side trak op imod dem i Skikkelse af en Betænkning fra Parlamentets Generalprokurør i Paris, som vi ret strax skulle omtale. Man begriber let, at Opførelsen af et saadant Kæmpearbejde som et af de store Mysterier krævede langvarige og omhyggelige Forberedelser. Lang Tid, ja indtil et helt Aar, i Forvejen bebud-

---

*) *La confrérie de la Basoche* (Parlementskriverne) bestod allerede fra Philip den Smukkes Tid. *Les enfants sans souci* fremtraadte fra 1380 og organiserede sig som et *Royaume de la Sottise* med en Fyrste, *le prince des Sots*, i Spidsen.

dedes Opførelsen ved et offentligt Opraab, et *cry*. En Herold drog under Trompetlyd igjennem Byen og opfordrede Frivillige til at melde sig hos Broderskabet til at udfylde den Mængde Roller, der vare at besætte, ligefra Personerne i Treenigheden indtil de forskjellige Klasser af Over- og Underdjævle. Det anseeligste *cry* fandt Sted i Paris den 16de Dec. 1540. Man opfordrede under Trompeters Klang frivillige Skuespillere af alle Stænder til at give Møde paa angivne Steder for at deltage i forberedende Øvelser, som vilde medtage henved et Aars Tid. De Rige opfordrede man til at levere Alt, hvad de kunde opdrive af prægtige Klæder, Vaaben, Ædelstene; Alt kunde bruges; jo mere Stads, des bedre, selv om den ikke passede til Rollernes Beskaffenhed. Naar Tiden til Opførelsen omsider nærmede sig, drog alle Skuespillerne i deres Dragter og med Theatrets Dekorationer i et mægtigt Optog igjennem Byen. Opførelsen af Apostlenes Gjerninger i Bourges, 1536, der, i Forbigaaende sagt, medtog ikke mindre end 40 Spilledage, aabnedes Søndagen den 30te April med et umaadeligt Rytteroptog. De tolv Apostle vare klædte i Fløjl og Guld- og Sølvmor. Kejser Nero saas højt paa sin Triumphvogn i udfordrende Stilling, med Haanden i Siden, Turban paa Hovedet. Toget sluttedes af et 96 Kvadratfod stort Paradis, besat med Engle og Helgene, og Tømmermesteren, stolt af sit Værk, raabte ned til Mængden: „her er det dejligste Paradis, som I nogensinde har set eller nogensinde vil faa at se.“ (H. Tiviers, Hist. de la litt. dramatique. Paris 1873).

I Aaret 1542 udtalte Generalprokurøren i Paris sig meget barskt mod „disse Folk, som hverken veed nogen Ting eller forstaar sig paa saadanne Sager, simple Folk, saasom en Snedker, en Sadelmager, en Fiskebløder, som have opført *Apostlenes Gjerninger*, indblandende deri flere apokryfe Ting. Saavel Entreprenørerne som Skuespillerne ere uvidende Mennesker, som hverken kan A eller B og som hverken har Indsigt eller Øvelse i Theatersager.“ Endelig udkom den vigtige Parlementsbeslutning af 17de November 1548, som gav Mysterierne Naadestødet*). Vel forbød Parlamentet kun Opførelsen af *Kristi Lidelse og*

---

*) Man forbyder dem, hedder det heri, „de jouer les mystères de la Passion de nostre Sauveur ni autres mystères sacrés, sous peine d'amende arbitraire, leur permettant néanmoins de pouvoir jouer autres mystères profanes, honnestes et licites, sans offenser ni injurier aucunes personnes.“

Død og tillod Broderskabet at fremstille Helgenes Liv og Død paa Scenen, men Kristi Lidelse var netop Kjærnen i Middelalderens religiøse og nationale Theater, deri tabte det sin bedste Støtte, og de hellige Skuespil som toges af det gamle Testamente og af Helgenes Liv, fristede fra nu af kun en kummerlig Tilværelse. Ved Slutningen af 16de Aarh. var der i Frankrig knap 500 Personer, som opførte hellige Skuespil (Al. Monteil).

Under alle de Mangler, som nutildags gjøre Læsningen af Middelalderens religiøse Skuespil temmelig pinlig, maa man erkjende, at de vare udvoxede af det folkelige og nationale Livs Grund. Væsentlig Interesse have de for os derved, at de fremstille deres Tids Anskuelse, Sæder, Karakter, men de indeholdt tillige i sig en frugtbar Spire for en senere Udvikling, og selv saadanne som de ere, frembringer den simple kunstløse Behandlingsmaade tidt den heldigste Situation og det mest overraskende Udtryk. Desværre skulde denne Udvikling ikke blive dem tildel, den dramatiske Tradition blev pludselig ganske overskaaren, og Kunsten blev lagt om i en ganske anden Vugge. Medens den raa Mængde efter Mysteriernes Fald søgte sin Tilfredsstillelse i Farcer og Fjællebodstykker, sluttede de udvalgte Aander og i det Hele det finere Selskab sig med sin hele Sjæl til den nys opvaagne Begejstring for Oldtidens Kunst og Videnskab. 1552 opførtes den første Efterligning af det antike Drama, nemlig Jodelles *Cleopatra*, under Tilskuernes ubeskrivelige Henrykkelse, og siden den Tid var der i Tragedien kun Tale om antike Sujetter og antike Mønstre. I Begyndelsen en ensformig og slavisk Efterligning af klassiske Forbilleder, og det endog fortrinnsvis af de ringeste, ja fra først af en

slet og ret Dialogisering af de episke Digte (ligesom de liturgiske Dramer havde været det af den bibelske Text), vandt den franske Tragedie gennem Hardy, Théophile de Viaud o. A. efterhaanden mere Smidighed, mere Frihed, blev bragt i nærmere Berøring med Nutidens Forhold, dog alt under de klassiske Personers og Begivenheders Ramme, indtil Corneille kronede og forevigelede denne Retning med sin Mesterhaand. Frankrig fik i det 17de Aarh. en klassisk Tragedie, men denne Tragedie var hverken national eller folkelig.

1539 havde Parlementet gjengivet l'Hôtel de la Trinité til dets oprindelige Bestemmelse, og Broderskabet flytted sit Theater til l'Hôtel de Flandre. Efter de første Forestillinger befalede Parlementet dets Lukning, men de klagede til Kongen og fik atter Lov til at spille, dog skulde der betales en Afgift til de Fattige. Pludselig befaler Kongen, at l'Hôtel de Flandre skal nedrives, og nu kjøber Broderskabet for de Penge, de havde tjent ved Skuespillet*), l'Hôtel de Bourgogne, rue Mauconseil. Næppe havde de indrettet sig her, før Forordningen af 17de November 1548 udkom, og da de efter nogle Aars Forløb ikke fandt det Umagen værd at spille længer under de nye Indskrænkninger, besluttede de sig til at udleje deres Theater og deres Privilegium til en Trup omvandrede Skuespillere, som nu her efter bedste Evne forlystede Publikum med moralske og allegoriske Tragedier og Tragikomedier, Hyrdestykker, Helgenes og Helgeninders Martyrier o. s. v., og som vedbleve at betale Broderskabet

*) Mysterierne i Provinserne afholdtes paa vedkommende Broderskabs Bekostning og ved Indsamling af frivillige Bidrag. Undertiden betalte man ved Indgangen, og det er sandsynligt, at dette altid fandt Sted i Paris (Jubinal).

i rue Mauconseil en Afgift for Privilegiet, hvorfra de først blev befriede 1629 ved en Øvrighedskjendelse. — Vel varede det en Stund, inden Parlamentets Forbud kom til fuldstændig Anvendelse i Provinserne, hvor Interessen for de religiøse Skuespil vedblev at holde sig i længere Tid, saa at man endnu i 1596 ser den lille By Seurre i Bourgogne opføre et Skuespil for sin Skytshelgen Sankt Martin, i hvilket det synes at en Adelsmand har udført Helgenens Rolle, ligesom en af Byens notable Mænd forestillede Djævlen Burgibus, og om hvilken Forestilling det i Byens Arkiv hedder: jamais on n'avait vu de mémoire d'homme plus beaux eschaffauls mieulx compassés, acoustés en tapisserie, ni mieulx proportionnés qu'ils étaient*); men fra Midten af det 16de Aarh. er dog det religiøse Skuespils Tilværelse brudt, og fra den Tid af har det som saa mangen anden falden Storhed kun ført et ubemærket og fattigt Liv i Krogene, uden dog helt at forsvinde. Endnu i 1834 forbød Biskoppen af Cambrai Opførelsen af Kristi Lidelse og Død, og i 1830 fortæller P. Douhaire at han har set det samme Æmne fremstille ved Loires Bredder for fuldt Alvor — paa et Marionnettheater.

Ligeoverfor den jevne og familiære Maade, hvorpaa *Mysterierne* føre den hellige Historie frem, turde det have sin Interesse at se en Prøve paa den hermed overensstemmende samtidige Prædikemaade, og vi ville derfor hidsætte et Par Brudstykker af en af det 15de Aarh.s

---

*) H. Tiviers, Histoire de la littérature dramatique en France, pag. 208.

berømteste Prædikanter, Franciskanermunken Michel Menot, født henimod 1440, død i Paris 1518. Der er ingen Tvivl om, at den Tids Prædikener, naar de ikke henvendte sig til en afsluttet Kreds af Gejstlige eller Munke, holdtes i Folkets Sprog, og dog ere de næsten alle komme til os paa Latin, isprængte med franske Udtryk. Dette er saaledes at forstaa, at en latinsk-dannet Tilhører har nedskrevet Prædikenen efter Hukommelsen, og at han da har betjent sig af det for ham lettere flydende latinske Sprog (ligesom en af os, dersom han efter Hukommelsen skulde nedskrive en tysk eller fransk Prædiken, upaatvivlelig vilde gjøre det paa Dansk), idet han dog af og til har ladet et fransk Ord flyde med, det være sig af Skjødesløshed, eller fordi han ikke havde et fyldestgjørende latinsk Udtryk paa rede Haand, eller fordi netop dette Udtryk særlig tiltalte ham; maaske var han selv Prædikant, og vilde han notere sig et Udtryk, som han selv ved Lejlighed kunde faa Brug for. Denne Blanding af Latin og Fransk, som man har givet et eget Navn og kaldet den makaroniske Stil, har givet Anledning til den Fabel, at Prædikenen skulde have været holdt i det for Tilhørerne uforstaaelige latinske Sprog, og at Prædikanten skulde have indflettet det Franske for at gjøre Løjer og holde Tilhørerne vaagne.

Menot vil advare sine Tilhørere mod Smigrerne og skildre disses Færd:

„*Simiæ tenebant statum et habebant uxores et assessores: et aliquis babouin transivit: O, dicit dominus: et transitis sic sine faciendo honorem curiæ? — Et de quo teneor vobis facere honorem; qui estis ita, infectæ personæ et inhonestæ? Et le babouin fut empoigné, et scinditur ejus cauda.*

O, dicit domino, o quam felix est qui est in curiâ vestrâ? Ecce hoc dicit Vulpes et statim data est ei cauda longa et autoritas faciendi quæcumque vellet. Sic eatis ad domum alicujus

burgensis, domine Joannes: dicatis dominæ: Ecce estis tam honesta. O domine Joannes, vere portabitis l'aumusse, et portabitis caudam Vulpis, *vive qui flatte!* Habebitis enim beneficium. Nonne sic fit hodie? Si sit unus talis qui steterit in domo alicujus domini, vel forte servierit à *torch* calciamenta filiorum et eos ducendum ad scholas, et quod bene scivit ludere de linguâ, laudando dominum: O oportebit eum habere beneficium: et sic bona domini distribuuntur! et quando est elevatus tunc neminem cognoscit; est superbus sicut unus magnus diabolus et sæpe dedignatur videre suos parentes et forte eos qui sunt in causâ quare talia bona habet.“

Kun undtagelsesvis ere disse Prædikener komne til os i det Sprog, hvori de ere holdte, saaledes en Langfredagsprædiken af Menot, hvori det hedder (om Maria):

„Incontinent elle se pasma¹⁾ et cheut²⁾ à terre en regrettant et gettant³⁾ grans soupairs de la mort de son precieux enfant. Ce voyant, nostre benoist⁴⁾ Sauveur la va lever et mettre sur un banc pour la reconforter. Combien qu'il feust lui-même le maistre de toute la terre, néanmoins ne fait point de difficulté de se mettre a deux genoux devant sa mère en luy disant: O dame d'honneur, pleine de toute bonté, pureté et innocence, pucelle esleue⁵⁾ de Dieu mon père; ô créature que j'ayme sur toutes créatures; j'ai esté avecques⁶⁾ vous l'espace de trente trois ans, ô très douce et tendre mère, vous avez eu peine, travail et labeur pour moi jusques icy. L'heure vient que vous devez estre navrée et blessée jusques au cœur. Je prends congé de vous.“

Da Kristus har udaandet, hedder det videre:

„Monsieur saint Jehan va mesner⁷⁾ la benoiste dame en la maison de sa mère pour ce qu'il estoit tard. Et là eussiez vu les gens par troppeaulx⁸⁾ parmi les rues de Hierusalem, devisans de ceste affaire. Et en voyant passer la bonne dame, ils disoient: Helas! vela⁹⁾ la mère de ce povre executé. Bon soir, madame. Aucunes femmes pleines de compassion la conduyrent jusques à son logis en pleurant. Quant la bonne dame parvint à l'huys¹⁰⁾ de son logis, se va retourner vers la compagnie en leur donnant graces et le bon soir.“

¹⁾ pama. ²⁾ tomba; lat. *cecidit*. ³⁾ jetant. ⁴⁾ béni. ⁵⁾ élue.
⁶⁾ avec. ⁷⁾ mener. ⁸⁾ troupeaux. ⁹⁾ voilà. ¹⁰⁾ la porte.

II.

EFTERRETNINGER

OM

ODENSE KATHEDRALSKOLE

FOR

SKOLEAARET 1873—74

AF

P. PETERSEN.

1. Examinier.

---

1. **Afgangsexamen for studerende Disciple.** Ifølge Ministeriets Skrivelse af 31te Maj 1873 foretoges den skriftlige Del her, ligesom ved de øvrige lærde Skoler, den 14de, 16de og 17de Juli. Ved samme Skrivelse tilkjendegaves, at Undervisningsinspektøren selv vilde overvære den mundtlige Del af Examen den 7de, 8de og 9de Juli, og at han vilde deltage i Censuren i skriftlig Latin, Græsk og Historie. Den mundtlige Prøve afholdtes fra den 1ste til den 9de Juli i den i forrige Aars Program angivne Orden.

Til Afgangsexamen indstillede sig 8 Kandidater, som i 1871 vare blevne opflyttede i 7de Klasse. Deres Navne og Prøvens Udfald vil ses af følgende Liste:

Kandidaternes Navne.	Points i de 5 Fag; som afsluttes i 6. Kl.	Latin		
		Dansk Stil I.	Dansk Stil II.	Latin
1. N. M. S. Bjerrum (født 12. Decbr. 1853) . . .	35	ug $\div \frac{1}{3}$	mg. $+\frac{1}{3}$	mg
2. E. C. Blauenfeldt (født 29. April 1855)	29	g.	g.	g. $\div$
3. S. H. Hjort (født 9. Oktbr. 1853)	23	mg.	mg. $+\frac{1}{3}$	mg. $\div \frac{1}{3}$
4. J. P. Holm (født 29. Juni 1853)	36	g $+\frac{1}{3}$	g.	mdl. $+\frac{1}{2}$
5. J. V. Jørgensen (født 21. Febr. 1856)	34	mg. $\div \frac{1}{3}$	g.	g. $+\frac{1}{3}$
6. J. E. Olsen (født 5. Septbr 1855)	39	ug $\div \frac{1}{3}$	mg.	mg.
7. N. H. Skov (født 22. Jan. 1853)	36	mg.	mg. $+\frac{1}{3}$	mg. $\div \frac{1}{3}$
8. H. S. C. Strøm (født 3. Novbr. 1854)	31	g $+\frac{1}{3}$	mg. $\div \frac{1}{3}$	g. $\div \frac{1}{3}$

Afgangsexamen for studerende 1872.

Græsk.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Hoved- charakter.	Points.	Hebraisk.
ug.	mg. + $\frac{1}{2}$	ug. $\div \frac{1}{6}$	mg. + $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{3}$	Første Karakter med Udmærkelse.	79	—
g. $\div \frac{1}{6}$	g. + $\frac{1}{3}$	tg. + $\frac{1}{6}$	tg. + $\frac{1}{2}$	mg.	Anden Karakter.	49 $\frac{5}{6}$	—
mg. + $\frac{1}{2}$	mg. + $\frac{1}{3}$	ug. $\div \frac{1}{6}$	mg.	mg.	Første Karakter.	75 $\frac{1}{2}$	ug.
g. + $\frac{1}{2}$	g.	g. $\div \frac{1}{3}$	tg. + $\frac{1}{2}$	g.	Anden Karakter.	43 $\frac{1}{2}$	—
mg. + $\frac{1}{6}$	ug.	mg. $\div \frac{1}{6}$	g. + $\frac{1}{2}$	mg.	Første Karakter.	70 $\frac{1}{2}$	—
ug.	ug.	mg. + $\frac{1}{2}$	ug. $\div \frac{1}{6}$	mg. + $\frac{1}{3}$	Første Karakter med Udmærkelse.	80 $\frac{1}{3}$	—
mg. + $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{2}$	mg. + $\frac{1}{3}$	ug.	mg. + $\frac{1}{3}$	Første Karakter.	76 $\frac{5}{6}$	—
g.	mg.	mg. + $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{6}$	mg. + $\frac{1}{3}$	Første Karakter.	65	—

Opgaverne ved den skriftlige Del af denne Examen vare følgende:

1. Udarbejdelse i Modersmaalet I: At fremstille Modsætningen og Skinsygen mellem Athen og Sparta, som den viste sig fra Perserkrigene indtil den peloponnesiske Krigs Udbrud.

2. Udarbejdelse i Modersmaalet II: Hvorledes kan Alvor og Mildhed forenes i Behandlingen af Undergivne?

3. Latinsk Stil: Digteren Simonides, som baade opnaaede stor Berømmelse ved elegiske Digte og Epigrammer og imellem Lyrikerne var i saa stor Anseelse, at han ikke veg meget for Pindar og i visse Arter af Digte endog foretrakkes for ham, var født paa Øen Keos, som ligger nær ved Attika, i den sex og halvtredsindstyvende Olympiades første Aar og levede i halvfemsindstyve Aar, hvis vi tro de Gamles Vidnesbyrd. Han opholdt sig en Tid lang hos Kong Hiero i Syrakus, som vi vide, ogsaa indbød Pindar, Æschylus og andre Digttere til at komme til sig og give hans Hof Glands. Hvor fortrolig Simonides omgikkes Hiero, ses af hvad baade andre berette og Xenophon i det Skrift, som hedder Hiero, i hvilket han indfører Simonides talende med Hiero og undersøgende med ham, om Eneherskerens eller den private Mands Liv er lykkeligst. Imellem de mægtige og rige Mænd, som havde ønsket, at deres Navn og Bedrifter og især deres Sejre i de offentlige Væddekampe skulde forherliges ved Simonides's Sange, var ogsaa Thessalernes Fyrste Skopas. Om ham og Simonides fortælles et Sagn, der maaske er værd at anføre her. Da Simonides i et Digt, som var skrevet til at lovprise en Sejr af Skopas, havde i en Digression vendt sig

til Dioskurerne og i en lang Række Vers havde fortalt og ophøjet deres Bedrifter, gav Skopas ham, da han bad om det lovede Honorar*), kun en Del deraf, idet han bød ham at forlange Resten af Castor og Pollux, hvem den større Del af Digtet angik. Overhovedet beskyldtes Simonides hos de Gamle undertiden for Havesyge, fordi han fordrede højt Honorar for sine Digte; men hvad sandt der er i denne Anklage, er vanskeligt at sige.

4. Oversættelse fra Latin paa Dansk: (Quæ hic Danice vertenda proponimus, ex Ciceronis orationis pro Cluentio ea parte, quæ narrationem continet, excerpta sunt paucis mutatis et omissis.)

Larinas fuit quædam Dinæa, quæ ex duobus maritis filios habuit tres, M. et Num. Aurius et Cn. Magium et filiam Magiam, quæ nupsit Oppianico. M. Aurius adolescentulus bello Italico captus apud Asculum in Q. Sergii senatoris, qui postea inter sicarios damnatus est, manus incidit et apud eum in ergastulo fuit. Num. autem Aurius aliquot annis post mortuus est itemque Magia, quæ filium reliquit; postremo unus, qui reliquus erat Dinææ filius, Cn. Magius mortuus est; is heredem fecit sororis suæ et Oppianici filium eumque partiri cum Dinæa matre iussit. Interim venit index ad Dinæam non incertus, qui nuntiaret ei, filium eius M. Aurium vivere et in agro Gallico esse in servitute. Mulier, amissis liberis, cum unius recuperandi filii spes ostentata esset, omnes suos propinquos filique sui necessarios convocavit et ab iis flens petivit, ut adolescentem investigarent et sibi restituerent eum filium, quem unum ex tribus fortuna reliquum esse voluisset. Hæc cum agere instituisset, oppressa morbo est; itaque testa-

---

*) Honorar, merces.

mentum fecit eiusmodi, ut illi filio sestertiorum CCCC millia legaret, heredem institueret nepotem suum, Oppianici filium; atque iis paucis diebus mortua est. Propinqui tamen illi, quemadmodum viva Dinæa instituerant, ita mortua illa cum eodem illo indice in agrum Gallicum profecti sunt. Interim Oppianicus, ut erat, sicut ex multis rebus reperietis, singulari scelere et audacia, primum per quendam Gallicanum familiarem suum illum indicem pecunia corripit, deinde ipsum M. Aurium non magna iactura*) facta tollendum interficiendumque curavit. Illi autem, qui erant ad Aurium investigandum et recuperandum profecti, litteras Larinum ad Aurii suosque necessarios mittunt, sibi difficilem esse investigationem, quod intelligerent indicem ab Oppianico esse corruptum, quas litteras A. Aurius, vir fortis et domi nobilis et illius Aurii adolescentis propinquus, in foro palam multis audientibus, cum adesset Oppianicus, recitat et clarissima voce se nomen Oppianici, si interfectum esse Aurium comperisset, delaturum esse testatur.

Larinum var en By i det indre af Mellemitalien henimod det adriatiske Hav. Bellum Italicum er Forbunds- (Bundsforvandre-) Krigen, i hvilken Indbyggerne i Larinum hørte til Romernes Fjender. Ager Gallicus (den gallske Mark) hed Landstrøget mellem Ariminum og Ancona, hvor tidligere det gallske Folk Senonerne havde boet; en Beboer af dette Distrikt hed Gallicanus.

5. Arithmetisk Opgave: Hvad forstaaes ved to Tals største fælles Maal og mindste fælles Mængdefold? Der forlanges en kort Angivelse af Maaden, hvorpaa de findes.

---

*) iactura, Pengeopoffrelse, Udgift.

Hvad forstås ved to Polynomiers største fælles Maal og mindste fælles Mængfold? Hvorledes findes de for

$$2x(x^2 + 11) + 8(2x^2 - 5)$$

og $126x(x + 1) + 18(x^3 - 15)?$

At finde de to Tal, hvis største fælles Maal er 12, hvis mindste fælles Mængfold er 7308 og hvis Sum er 600.

Kan man altid finde to Tal, hvis største fælles Maal er a, hvis mindste fælles Mængfold er b, og hvis Sum er c, hvilke hele Tal man end vælger for a, b og c?

6. Geometrisk Opgave: En Pyramide har en regelmæssig nkant til Grundflade og ligesidede Trekanter til Sideflader; hvorledes indses, at n hverken kan være over 5 eller under 3?

Naar Pyramidens Kant er k, hvorledes findes saa dens Volumen, dens Sideliniers og Sidefladers Vinkler med Grundfladen for $n = 3$, $n = 4$ og $n = 5$?

Hvorvidt ere disse Pyramider regelmæssige Polyedre eller Dele deraf?

2. Afgangsexamen for Realister og Hovedexamen for studerende Disciple af 6te (ny 4de) Klasse. Ifølge Ministeriets Skrivelse af 31te Maj 1873 foretoges den skriftlige Del her, ligesom ved de øvrige Skoler, den 16de og 17de Juli. Ved samme Skrivelse tilkjendegaves, at Undervisningsinspectøren under sit Ophold som Censor ved Afgangsexamen for studerende vilde føre Kontrollen for Tysk og Latin. Den mundtlige Prøve afholdtes fra den 1ste til den 9de Juli i den i forrige Aars Program angivne Orden.

Til disse Examinere indstillede sig 8 Realister, 14 studerende Disciple af den sproglig-historiske og 8 af den matematisk-naturvidenskabelige Retning.

Realisternes Navne og Afgangsexamens Udfald vil ses af følgende Liste:

Disciplenes Navne.	Dansk Stil.	Tydk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Naturhistorie.	Points.	Prøvens Udfald.
1. C L. Dæhnfeldt (født 22. Maj 1857)	mg.?	g.	g.	g.	mg.+	mg.+	g.+	g.?	mg.	mg.	64 $\frac{1}{3}$	Bestaaet.
2. H. L. Helveg (født 12. Maj 1858)	mg.?	g.	mg.	mg.?	mg.+	mg.	mg.?	mg.	ug.?	mg.	73 $\frac{1}{3}$	Bestaaet.
3. N. T. Jepsen (født 15. Juli 1856).	g.	mg.?	g.?	g.+	mg.?	mg.?	mg.?	g.	g.+	g.+	61 $\frac{2}{3}$	Bestaaet.
4. N. H. Johnsen (født 5. Juni 1856).	mg.?	g.	g.	g.+	g.?	tg.+	g.	mg.+	mg.?	g.?	56	Bestaaet.
5. P. G. Klein (født 11. Novbr. 1855)	g.+	g.	g.+	mg.?	mg.?	g.+	g.+	g.+	ug.?	g.+	65 $\frac{2}{3}$	Bestaaet.
6. O. T. Schaldemose (f. 15. Juni 1857)	g.+	mg.?	g.?	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.?	mg.?	mg.+	70 $\frac{2}{3}$	Bestaaet.
7. O. Schmidt (født 18. Juni 1857) . . .	mg.?	g.+	g.	g.+	g.	mg.+	g.+	mg.	mg.?	ug.?	67 $\frac{1}{3}$	Bestaaet.
8. C. J. S. Teisen (født 20. Oktbr. 1857)	mg.?	g.+	g.	g.+	mg.?	g.+	mg.	mg.+	mg.?	g.+	66 $\frac{2}{3}$	Bestaaet.

Af de studerende Disciple af 6te (4de) Klasse forlod 2 af den sproglig-historiske og 4 af den mathematisk-naturvidenskabelige Retning Skolen efter bestaaet Hovedexamen (Lov af 1ste April 1871 § 5.) En af Disciplene af 1ste Retning, R. R. U. Kranold, blev syg efter den skriftlige Del af Examen og underkastede sig i Overensstemmelse med Ministeriets Cirkulære af 29de August en extraordinær Examen fra 8de til 15de September; Ogsaa han har forladt Skolen (med Udgangen af Januar Kvartal 1874).

Disse 7 Disciples Navne og Udfaldet af deres Examen vil ses af følgende Liste:

Disciplenenes Navne.	Dansk Stil.	Tysk.	Fransk.	Latin.	Græsk.	Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturalære.	Naturhistorie.	Points.	Prøvens Udfald.
1. S. J. Beck (født 17. Oktbr. 1853)	g.?	mg.	g.	g.	tg.+	mg.?	g.?	tg.?	g.?	-	g.+	45 $\frac{2}{3}$	<i>Bestaaet.</i>
2. L. C. Berthelsen (f. 13. Maj 1857)	g.+	g.+	g.+	mg.?	-	mg.	mg.+	g.?	g.?	mg.?	mg.?	64	<i>Bestaaet.</i>
3. L. V. E. Borch (f. 25. Aug. 1856)	g.?	mg.	g.	g.+	mg.?	g.?	tg.?	g.	g.?	-	g.	49	<i>Bestaaet.</i>
4. C. A. Heilmann (f. 16. April 1856).	g.	g.	g.	tg.?	-	g.+	mg.?	g.	g.	mg.+	mg.?	47 $\frac{1}{2}$	<i>Bestaaet.</i>
5. T. A. Jørgensen (f. 26. Aug. 1857)	g.?	g.+	mg.?	tg.+	-	mg.	mg.?	g.	g.+	mg.+	mg.?	58	<i>Bestaaet.</i>
6. R. R. U. Kranold (f. 4. Sept. 1855)	tg.+	mg.?	g.?	g.?	tg.	g.	g.?	mg.?	ug.	-	mg.	50 $\frac{3}{4}$	<i>Bestaaet.</i>
7. N. A. E. Langkilde (f. 21. Maj 1854)	g.+	mg.	g.+	g.?	-	tg.	g.?	mg.	g.+	g.+	g.	53 $\frac{2}{3}$	<i>Bestaaet.</i>

Opgaverne ved den skriftlige Del af disse Examiner vare følgende:

1. Udarbejdelse i Modersmaalet: Skildring af Alperne.

2. Tysk Stil (for Realisterne): Da Henrik den fjerde for at blive Konge i Frankrig gik over til den katolske Kirke, sikrede¹⁾ han sine tidligere Trosfæller²⁾, de Reformerte, den frie Religionsøvelse ved det saakaldte nantiske Edikt. Men Ludvig den fjortende, der vilde gjøre alle sine Undersaatter til Katholiker, ophævede³⁾ dette Edikt og tvang derved mange Mennesker, der ikke vilde forlade deres Tro, til at vandre ud og nedsætte sig⁴⁾ i andre Lande, saasom Holland og Tyskland, især i Brandenburg, hvor man endnu i Berlin finder en ikke ubetydelig fransk Koloni, der imidlertid for største Delen har antaget tysk Sprog og tyske Sæder. Ogsaa til Danmark droge nogle, omendskjøndt den daværende⁵⁾ Biskop i Sjælland, Hans Bagger, modsatte sig deres Optagelse⁶⁾. Dengang opstod de reformerte Menigheder, der endnu bestaa i Kjøbenhavn og Fredericia.

¹⁾ Sikre, zusichern. ²⁾ Trosfælle, Glaubensgenoss. ³⁾ Ophæve, aufheben. ⁴⁾ Nedsætte sig, sich niederlassen. ⁵⁾ Daværende, damalig. ⁶⁾ Optagelse, Aufnahme.

3. Latinsk Stil (for de studerende Disciple): C. Marius, der maa regnes imellem Romernes berømteste Feltherrer, blev født i Arpinum, i hvilken By M. Cicero fødtes halvtredsindstyve Aar efter Marius; Byen laa¹⁾ i Volskernes Land ved Floden Liris. Marius, der var af uberømt²⁾ Slægt, men dog af ridderlig Stand³⁾, gjorde som Yngling Tjeneste⁴⁾ i den numantinske Krig under Scipios Anførsel. Da han ved Tapperhed og krigersk

Dygtighed⁵⁾ havde vundet⁶⁾ Folkets Gunst, blev han valgt til Qvæstor og beklædte⁷⁾ dernæst de øvrige Embeder indtil Præturen. Efter Præturen blev han i den jugurthinske Krig Underfeltherre⁸⁾ hos Konsulen Q. Metellus og udmærkede sig⁹⁾ saameget, at Folket overdrog¹⁰⁾ ham Konsulatet og den øverste Befaling mod Jugurtha. Da den jugurthinske Krig var endt, blev han sendt mod Cimbrenne og Teutonerne, som havde overvundet flere romerske Hære og havde indjaget Romerne stor Skræk, og førte Krigen mod dem i fire Aar. Hvor store Bedrifter¹¹⁾ han udførte i denne Krig, er alle bekendt, og Folket viste¹²⁾ ham saa stor Ære, at det fem Gange valgte ham til Consul. Forbundskrigen førte ikke Marius's Ros, og Borgerkrigen mod Sulla fordunklede¹³⁾ den. Marius's Navn vilde straaale¹⁴⁾ mere i Historien, hvis han havde levet kortere.

1) ligger, situs est. 2) uberømt, ignobilis. 3) Stand, ordo. 4) gjøre Tjeneste (i Krig), militare. 5) Dygtighed, virtus. 6) vinde, consequi. 7) beklæde, fungi. 8) Underfeltherre, legatus. 9) udmærke sig, excellere. 10) overdrage, mandare. 11) udføre Bedrifter, gerere res. 12) vise, habere. 13) fordunkle, obscurare. 14) straaale, splendere.

4. Opgave i Aritmetik og Regning:

1) En Cirkelbue paa 15⁰ er 19 Mile lang, hvor stort er Cirkelns Areal?

2) En Kapital har ved at staa paa Rente i Tidsrummet fra den tredie August 1872 til den niende Januar 1873, begge Dage medregnede, saaledes at der gives 1 Skilling daglig Rente af 100 Rd., indbragt i simpel Rente (ikke Rente af Rente) netop 100 Rd. Hvor stor har Kapitalen været?

3) En Beholdning paa 5013 Tdr. Stenkul svinder paa hver Tønde $\frac{3}{8}$ Skjæppe. Derefter sælges hele Beholdningen til en Pris af $15\frac{2}{3}$ R for hver Tønde, den nu indeholder. Hvormeget udgjør hele Salgsprisen? Til hvilken Pris for hver Tønde maatte de 5013 Tønder være køjgte, for at Salgsprisen skulde være lig Indkjøbsprisen? Kan det sidste Spørgsmaal besvares, naar man ikke kjender Beholdningens Størrelse?

$$\left. \begin{array}{l} 4) \text{ Af } \quad x - 1 = y - a^2 \\ \quad \quad y = z + 2a \\ \quad \quad z = x^2 - 3a - 1 \end{array} \right\} \text{ søges } x, y, z.$$

$$5) \text{ Af } 1000 \sqrt{x + \sqrt{x}} = 100 \text{ søges } x.$$

6) Tre paa hverandre følgende Led i Kvotientprogression (geometrisk Række) have S til Sum, P til Produkt. Hvorledes udtrykkes de enkelte Led ved S og P? Ex. $S = 35$, $P = 1000$.

Der forlanges tre af disse Opgaver løste, deriblandt en af de tre første og en af de tre sidste.

5. Geometrisk Opgave:

1) En ret Linie og en Cirkel ere givne. At konstruere Tangenter til Cirkler parallele med den rette Linie.

2) At konstruere en Cirkel igjennem to givne Punkter AB saaledes, at den berører en given ret Linie parallel med AB.

3) En Trekant har en Vinkel $A = 30^\circ$, det Stykke af Halveringslinien af en af de andre Vinkler, som ligger indenfor Trekanten, har en given Længde h, og det Stykke af den modstaaende Side, som afskjæres af Halveringslinien fra Vinkelspidsen A at regne, er $h\sqrt{2}$. At konstruere Trekanten.

4) Hvorledes beregnes Arealet af en regelmæssig Mangelkant? Beregning af Arealerne af den regelmæssige Sexkant, som er omskreven om en Cirkel med given Radius, og af den regelmæssige Tolvkant, som er indskreven i den samme Cirkel, samt Bestemmelse af disse Arealers Forhold.

5) Hvorledes findes Arealet af et Cirkelsegment (Afsnit)? Bevis, at den rektificerede Bue l til et Cirkelsegment, hvis Areal er halvt saa stort som den tilsvarende Sektors (Udsnits) Areal, maa være dobbelt saa stor som Afstanden h fra Chordens ene Endepunkt til den Diameter, som gaar igjennem det andet.

Hvorledes kan man i dette Tilfælde af de givne Linier l og Cirkelns Radius r finde de Stykker, hvori Diametren deles af Linien $h = \frac{1}{2} l$?

6) I en ligesidet Trekant indskrives en Cirkel. En parallel Transversal, som tangerer den, drages. I den derved afskaarne Trekant indskrives atter en Cirkel og en dertil tangerende parallel Transversal, som ogsaa er parallel med den første, drages.

Man skal finde

- a) Forholdet imellem den første Cirkels Radius og den givne Trekants Side,
- b) de to parallelle Transversalers Forhold til samme Side,
- c) de to Cirklers og de to Paralleltrapeziers Arealers Forhold.

Der forlanges løst en af de tre første og en af de tre sidste Opgaver.

I Censuren deltog udenfor Skolens Lærerpersonele foruden Undervisningsinspectøren i Naturhistorie Hr. Cand. pharm. Schiøtz.

3. **Hovedexamen for Skolens øvrige Klasser** afholdtes fra 1ste til 12te Juli i den i forrige Aars Program meddelte Orden.

Efter tilendebragt Examen opflyttedes af de af 6te (4de) Klasses 16 Disciple, som ikke forlode Skolen, 12 i 5te Klasse; af 5te (3die) Klasses 12 stud. Disciple og 12 Realister henholdsvis 7 og 9 i 4de Klasse; af 4de (2den) Klasses 9 studerende Disciple og 10 Realister henholdsvis 8 og 9 i 3die Klasse; af 3die (1ste) Klasses 17 studerende Disciple og 21 Realister henholdsvis 17 og 15 i 2den Klasse og 33 Disciple af 2den Fællesklasse, som inddroges med Slutningen af forrige Skoleaar, i 1ste Klasse.

4. Mandagen den 26de Maj Kl. 9—12 blev Skolen præsenteret i Gymnastik for Gymnastikinspektøren, Hr. Oberst Wegener.

2. Disciplene.

Ved Slutningen af forrige Aars Beretning var Disciplenes Antal 160. Af disse forlode 8 Skolen efter at have bestaaet Afgangsexamen for studerende, 7 efter at have bestaaet Afgangsexamen for Realister¹⁾ og 6 efter at have bestaaet 6te (ny 4de) Klasses Hovedexamen (Lov

¹⁾ Den 8de, Helveg, erholdt Ministeriets Tilladelse til at deltage i Undervisningen i 5te og 6te Klasse paa den matematisk-naturvidenskabelige Side, dog uden at det tilstededes ham at indstille sig til Afgangsexamen ved Skolen.

af 1ste April 1871 § 5). Desuden udmeldtes inden det nye Skoleaars Begyndelse 7, nemlig J. A. Ohrt af 6te (4de) stud. Kl., V. Jastrau af 5te (3die) stud. Kl., O. C. A. Ludvigsen af 5te (3die) Realkl., C. G. J. Petersen af 4de (2den) stud. Kl., E. F. Jacobs og J. J. Stokkebye af 3die (1ste) Realkl. og H. J. A. Petersen af 2den Fællesklasse, og i Løbet af samme 6, nemlig: R. R. U. Kra-nold af 5te Kl., J. N. P. Nohr af 4de stud. Kl., C. C. Søderberg af 2den stud. Kl., C. C. B. O. Fogtmann og E. O. Petersen af 2den Realkl. og H. C. O. Gandrup af 1ste stud. Kl. Derimod optoges ved Skoleaarets Begyndelse 10 og i Løbet af samme 5 nye, saa at Skolen for Ti-den tæller 141 Disciple, der ere fordelte paa de forskjellige Klasser, som efterfølgende alfabetisk ordnede Liste udviser. Ved de nyoptagne ere de fuldstændige Navne, Fødselsdag samt Fædrenes Stilling og Opholdsted angivne.

VII Klasse A¹⁾): 1. H. N. Faber. 2. M. J. Grøn-lund. 3. H. C. Hammer. 4. T. Helveg. 5. F. Chr. Krebs. 6. S. M. Muusmann. 7. G. A. Olsen. 8. N. C. L. T. Pors.

V. Klasse: 1. E. C. L. Drechsel. 2. H. J. Hansen*. 3. H. L. Helveg*. 4. N. P. A. Holm. 5. P. Kistrup. 6. C. M. G. Krag. 7. E. T. Lund. 8. G. V. Møller. 9. H. L. F. C. Rasmussen.* 10. P. V. Strøm.* 11. J. Teisen. 12. O. G. Tram.

---

¹⁾ Ifølge Lov af 1ste April 1871 inddroges 2den Fællesklasse ved Udgangen af forrige Skoleaar, og med Begyndelsen af indeværende indførtes de nye Klassebenævnelser undtagen for Afgangsklassen for studerende, der endnu undervises efter den gamle Skoleplan.

*) Hører til den mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling af Klassen.

IV. Klasse. a) studerende Disciple: 1. S. Bang.*
 2. A. Bierfreund.* 3. J. W. Dahlerup.* 4. F. V. W.
 Gredsted. 5. I. M. Iversen.* 6. E. Kjær. 7. L. H.
 Krebs.* 8. C. C. I. Nielsen. 9. P. T. Rasmussen.

b) Realister: 1. G. V. M. Allerup. 2. F. E. An-
 dersen. 3. A. M. W. Bencke. 4. V. L. D. Blædel. 5.
 J. A. Kjær. 6. F. A. P. Koch. 7. P. L. Kruhøffer. 8.
 E. E. Petersen. 9. R. A. Petersen.

III. Klasse. a) studerende Disciple: 1. J.
 Blauenfeldt. 2. C. N. D. Blædel.* 3. H. F. Boje.* 4.
 Gustav Frederik Esmann (S. af Kaptajn E. i Nyborg, født
 d. 17. August 1860). 5. P. Johansen. 6. C. G. C. Jør-
 gensen.* 7. A. C. Hansen.* 8. Søren Hansen* (S. af
 Vandværksbestyrer H. i Odense, født den 27. Juni 1857).
 9. A. A. Helveg.* 10. Peter Høj (S. af Bolsmand H. i
 Hunslev (Slesvig), født den 15. Oktbr. 1857). 11. H. F.
 M. Koch. 12. J. C. H. Lassen.* 13. N. M. C. Møller.
 14. C. E. T. Olsen.* 15. C. R. Petersen.* 16. H. P.
 Selmer.

b) Realister: 1. H. B. Esmann. 2. C. C. S. Fa-
 bricius. 3. A. Johnsen. 4. P. H. V. Koch. 5. R. L.
 H. L. Lange. 6. I. L. Lauritsen. 7. O. Lindegaard.
 8. E. H. Ludvigsen. 9. J. F. Maegaard. 10. P. A. v.
 Mehren.

II. Klasse. a) studerende Disciple: 1. J. L.
 Ammentorp. 2. L. C. Bardram. 3. C. V. Benzon. 4.
 Carl Frederik Birch (S. af Kjøbmand B. i Nyborg, født d.
 15. April 1859). 5. H. A. de Fine Bunkeflod. 6. H. V.
 Clausen. 7. M. C. H. Dreyer. 8. L. Engelstoft. 9. J.
 C. Hempel. 10. H. R. Juel. 11. N. J. C. Juel. 12. J.
 B. Jungersen. 13. L. V. Lintrup. 14. S. W. V.

Mylius. 15. H. E. Møller. 16. J. Paulsen. 17. E. F. Svendsen.

b) Realister: 1. J. F. T. Bang. 2. C. Bencke. 3. J. C. Bock. 4. Hans Henrik Bondo (S. af Bogholder ved Sukkerfabriken B. i Odense, født d. 20. August 1860). 5. R. H. Christensen. 6. C. C. Hansen. 7. Hans Laurits Nygaard Hansen (S. af Gartner H. i Odense, født den 27. August 1860). 8. L. T. Hvenegaard. 9. C. A. R. Krag. 10. Camillus Alfred Meier (S. af Pastor M. i Verringe, født den 5. Oktbr. 1858)*). 11. P. M. Møller. 12. H. de Fine Olivarius. 13. F. V. Schaldemose. 14. V. C. E. Sivertsen. 15. A. H. Thies. 16. C. V. Wernich.

I. Klasse. a) studerende Disciple: 1. C. J. Bang. 2. Henrik Louis Blauenfedt (S. af Pastor B. i Guldbjerg, født d. 28. Novbr. 1859). 3. J. G. B. Dreyer. 4. K. H. Faber. 5. J. E. Frydendahl. 6. Valdemar Helsing (S. af Kommissionær H. i Odense, født d. 25. Aug. 1861). 7. C. E. A. Holm. 8. C. M. S. Jensen. 9. C. V. Johnsen. 10. P. G. Jørgensen. 11. Hans Larsen Møller (S. af Forpagter M. i Gylling, født d. 8. April 1861). 12. C. S. Olesen. 13. J. Sprechelsen. 14. N. F. Strøm. 15. H. J. F. Tamm. 16. V. Teisen. 17. J. C. Weber.

b) Realister: 1. E. C. E. Allerup. 2. F. L. Bang. 3. Carl Henrik Delcomyn (S. af Kjøbmand D. i Kjerteminde, født d. 9 Juni 1860). 4. Theodor Christopher Delcomyn (Broder til forrige, født d. 18. Jan. 1862). 5. S. P. Fogtmann. 6. V. E. Gaedecken. 7. Johan Høyrup (S. af Godsforvalter H. paa Hverringe, født 6. Novbr. 1860). 8. H. G. Ipsen. 9. N. C. Jensen. 10. Jens Paul Jør-

*) Tidligere Discipel her i Skolen; Udmeldt den 26de Decbr. 1872 paa Grund af Sygdom.

gensen (S. af Kjøbmand J. i Odense, født den 30. Jan. 1861). 11. Vilhelm Alexander Kjær (S. af Forpagter K. født den 3. Novbr. 1861). 12. F. A. Kruhøffer. 13. C. J. Langkilde. 14. G. P. R. Lindegaard. 15. H. V. Ludvigsen. 16. R. F. Maegaard. 17. E. C. Møller. 18. H. Paulsen. 19. C. C. Petersen. 20. C. M. Petersen. 21. N. J. Petersen. 22. F. Philipsen. 23. R. Rasmussen. 24. J. H. Teisen. 25. F. L. Weber. 26. S. A. Weber. 27. A. Ørum.

---

3. Lærerpersonalet.

Da ifølge Lov af 1ste April 1871 § 2 2den Fællesklasse inddrogtes med Udgangen af forrige Skoleaar, og der som Følge deraf var Brug for en Lærer mindre ved Skolen, blev Adjunkt Haugsted under 11te Juli 1873 i Naade entlediget med Ventepenge i 5 Aar og derefter med den ham efter Pensionsloven af 5te Januar 1851 tilkommende Pension.

Da Kaptajn Søderberg i Septbr. Maaned 1873 blev forsat til Kjøbenhavn, blev ifølge dertil af Ministeriet under 30te Septbr. 1873 given Bemyndigelse Adjutant ved 16. Bataillon, Premierlieutenant Hartnack antaget til i hans Sted at overtage Ledelsen af Riffelskydningsøvelserne og Undervisningen i Gymnastik og Svømning i de højere Klasser fra 1ste Oktober.

---

4. Undervisningen.

1. Afgangsklassen for studerende Disciple (VII A) er endnu i Aar undervist efter den gamle Skoleplan, medens den nye er gennemført for de øvrige 5 Klassers Vedkommende; dog har denne Klasse i 2 ugentlige Timer (latinsk Poesi) havt fælles Undervisning med 5te Klassen sproglig-historiske Afdeling. I 4de Klasse have de studerende Disciple og Realisterne med Undtagelse af Geografi været adskilte i alle Fag, da de tidligere brugte Lærebøger hindrede en Forening. I 3die Klasse have de været forenede i Dansk, Religion, Naturhistorie, Arithmetik og Geometri. I 2den og 1ste Klasse have de været helt adskilte paa Grund af Antallet. Da Antallet af Realister i 1ste Klasse har været en Del større end de studerende Disciples, have 5 af Realisterne i alle de fælles Fag været underviste sammen med disse.

Fagene have været saaledes fordelte i indeværende Skoleaar.*)

Rektor: Latin og Græsk i VII A; Tysk i	
IV R.....	17 Timer.
Overlærer Kragh: Arithmetik og Geometri i	
VII A, V R S og I S, Naturlære i VII	
A og V R S.....	28 —
Overlærer Strøm: Dansk i IV R, Fransk i II	
S, II R og I S, Naturhistorie i hele	
Skolen	25 —

---

*) Et R efter Klassennummeret betyder Realklasse, et S studerende Klasse, R S realstuderende og S S sprogstuderende (sproglig-historisk) Afdeling af Klassen.

Adjunkt Broberg: Dansk i I R, Tysk i III R, II R og I R, Fransk i VII A, V, IV S, IV R, III S og III R	24	Timer.
Adjunkt Faber: Dansk i VII A, V og IV S, Sprog og Litteratur (Cirk. af 9. Aug. 1871), i V R S, Tysk i IV S, III S og II S, Latin i I S, Hebrajsk i VII A, Historie i I S	25	—
Adjunkt Vogelsang: Religion i III og I R. Historie i VII A, V, IV S, IV R, III S og II S, Geografi i IV, III S og II S...	25	—
Adjunkt Hastrup: Dansk i III, Fransk i I R, Religion i II S og I S, Historie i III R, II R og I R, Geografi i III R, II R, I S og I R	23	—
Adjunkt W. Johnsen: Arithmetik og Geometri i III, II S og II R, Geom. Tegning i III R og R S, II S og II R, Frihaandstegning i IV R, III R, II R, I S og I R.....	27	—
Adjunkt Nielsen: Dansk i I S, Latin i V S S, (7 Timer; i 2 Timer har Klassen været samlet med VII A) og IV S, Græsk i V S S.	24	—
Adjunkt O. Johnsen: Dansk i II S og II R, Oldnordisk i V, Tysk i I S, Latin III S, Græsk i IV S S og III S S.....	25	—
Adjunkt Garben: Engelsk i VII A, V og IV R—I R, Latin i II S.....	24	—
Adjunkt Schmidt: Arithmetik og Geometri i IV S, IV R og I R, Geom. Tegning i		

IV R og R S, Naturlære i V R S, IV R og R S samt III R og R S	27	—
Pastor Johansen: Religion i II R	2	—
Lærer Jastrau: Skrivning og Sang i hele Skolen	15	—
Kaptajn Søderberg til 1. Okt. 1873 og der- efter Premierlieutenant Hartnack: Gymna- stik i VII A, V, IV R og $\frac{1}{2}$ IV S	6	—
Sergeant Greve: Gymnastik i VII A, V og IV	8	—
Lærer Holm: Gymnastik i III, II og I	10	—
Lærer Lauritsen: Gymnastik i $\frac{1}{2}$ IV S, III, II og I	12	—

Skydeøvelserne, hvori med VII A og V ogsaa IV R
tager Del, have været ledede af Kaptajn Søderberg til
1ste Oktbr., derefter af Premierlieutenant Hartnack med
Assistance af Lærerne Holm og Lauritsen.

De ugentlige Undervisningstimers Fordeling paa de forskellige Fag vil ses af efterstaaende Tabel:

Fagene.	VII	V	IV	III	II	I	Summa.
	A	SS RS	S R	S R	S R	S R	
Dansk	3	2	2 2	2	2 2	3 3	21
Oldnordisk	"	2	" "	" "	" "	" "	2
Tysk	"	"	2 3	2 3	2 3	2 3	20
Fransk	1	3	2 2	2 2	3 3	3 3	24
Engelsk	1	2	" 3	" 3	" 4	" 3	16
Latin	7 2 7	"	8	" 7	" 8	" 6	45
Græsk	5	6	" 5	" 5	" "	" "	21
Sprog og Litteratur	"	"	2	"	"	"	2
Hebraisk	(2)	"	"	"	"	"	2
Religion	"	"	"	" 2	2 2	2 2	10
Historie	3	3	2 3	3 3	2 2	2 2	25
Geografi	"	"	" 2	1 1	2 2	2 2	12
Arithmetik	2	"	5 2	2	2 2	2 2	21
Geometri	2	"	5 2	2	2 2	2 2	21
Regning	"	"	" 1 1	"	1 1	1 2	7
Geom. Tegning . . .	"	"	" 2	" 2	1 1	" "	6
Naturlære	4	3 5	" 3	" 3	" "	" "	18
Naturhistorie	"	"	2 2	2	2 2	2 2	14
Skrivning	"	"	" 1	" 1	1 2	2 2	9
Tegning	"	"	" 2	" 2	" 2	1 2	9
Sang	2	2	2	2	2	2	6
Gymnastik	4	4	4	4	4	4	18
	36	36 35	36	36	36	36	

De realstuderende Disciple af IV S og III S have i geometrisk Tegning haft fælles Undervisning med IV R og IIIR. Ved Undervisningen i Sang og Gymnastik have Disciplene været delte i 4 Hold. I de 4 af de ugentlige Sangtimer har et Hold sunget alene; i de 2 to Hold samlede. Ved

Undervisningen i Hugning (2 Timer ugentlig) have de to øverste Gymnastikhold været delte i 3.

2. Ministeriet har ifølge derom gjort Indstilling, under 23de Juni f. A. meddelt Samtykke til at indføre til Brug ved Undervisningen følgende Bøger: i 1ste Klasse i Dansk: Bojesens danske Grammatik og Matzens danske Læsebog 2den Del; i 5te Klasse i Oldnordisk: Wimmers Grammatik og sammes Læsebog; i Engelsk: Listovs Elementarbog og i Mathematik Jul. Petersens Metoder og Theorier til Løsning af geometriske Konstruktionsopgaver og C. A. Schjødtes Lærebog i Projektions-tegning for Realelever.

3. Følgende Pensa ere i Aarets Løb gennemgaaede i de forskjellige Fag og Klasser:

Dansk.

I Klasse. a) Real. (Broberg). Til Oplæsning er benyttet Matzens danske Læsebog 2. Del. Af denne Bog og af Lefoliis Digte for yngre Børn ere enkelte Digte lærte udenad. Den meste Tid er anvendt paa at indøve den almindelige Grammatik særlig ved at opløse (analysere) og sammensætte Sætninger og Sætningsforbindelser. Stilene have foruden nogle Forøvelser bestaaet i Diktat og Gjenfortælling af lette Æmner (til 26. Juni 10 af sidste Art.) b) Stud. (Nielsen). Til Oplæsning er benyttet Matzens danske Læsebog 2. Del; af denne og af Lefoliis Digte for yngre Børn ere 8 Digte lærte udenad. Sproglæren er indøvet ved Analyse; en Stil om Ugen, begyndt paa Skolen og fuldendt hjemme (til 26. Juni 42), Gjenfortællinger af nordiske Gudesagn og græske Myther samt af forelæste Digte; enkelte Diktatstile. — II Klasse.

(O. Johnsen.) Til Oplæsning er benyttet Holsts prosaiske Læsebog, nogle Noveller af Blicher, Fortællinger af Goldschmidt, Dr. H. o. a. Sproglæren er indøvet ved Analyse; to Stile om Maaneden (til 16. Juni 21), afvexlende af historisk, geografisk og naturhistorisk Indhold. — III Klasse. (Hastrup.) Til Oplæsning er benyttet Flors Læsebog, Komedier af Holberg, Baldur hin gode af Øhlenschläger, Noveller af Blicher og Fortællinger af Dr. H. Mythologien er læst efter Møllers græskromerske Gudelære; to Stile om Maaneden (til 26. Juni 21), dels af almindelig ræsonnerende, dels af et Disciplene fra Undervisningen bekendt Indhold. — IV Klasse. a) Real. (Strøm.) Til Læsning er benyttet Flors Læsebog, Wessels Kjærlighed uden Strømper, Evalds Fiskerne og Hostrups 3 Foredrag over dansk Digtetekunst. Den græske Mythologi er læst efter Møllers Gudelære; Kjendskab til den nordiske meddelt ved Læsningen af Øhlenschlägers Nordens Guder. To Stile om Maaneden (til 23. Maj 19) om Æmner, hvis Stof var Disciplene bekendt fra Undervisningen. — b) Stud. (Faber). Til Læsning er benyttet Øhlenschlägers Tragedier og flere Værker af nyere Forfattere, hvortil der er meddelt nogle biografiske og litterærhistoriske Oplysninger. To Stile om Maaneden (til 23. Maj 15). — V Klasse. (Faber.) I Forbindelse med litterærhistoriske Udviklinger er der læst Værker af Holberg, Wessel, Baggesen, Heiberg, Hauch og Chr. Winther. I Slutningen af Aaret ere nogle Timer anvendte til Øvelser i Svensk. To Stile om Maaneden (til 26. Juni 16.). — VII Klasse A. (Faber). Læst Værker af Holberg, Baggesen, Heiberg, Hertz, Hauch, Paludan-

Müller og Chr. Winther. Litteraturhistorien er gennemgaaet forfra til Holberg. To Stile om Maanedens (til 16. Maj 16).

Tysk.

I Klasse. a) Real. (Broberg.) Hjorts prosaiske Læsebog S. 22—72; Bøjningen af 1ste Konjugations Verber og af Substantiverne samt disses Kjøen læst efter Hjorts Sproglære (ved Kaper) og indøvet efter Stykkerne 1, 12 og 13 af Brobergs Stiløvelser. Grammatikalsk Analyse og Øvelse i Stavning og Memorering af Ordene. — b) Stud. (O. Johnsen.) Hjorts prosaiske Læsebog S. 21—67. Det vigtigste af Formlæren læst efter Hjorts Sproglære (ved Kaper). — II Klasse. a) Real. (Broberg.) Hjorts prosaiske Læs. S. 84—87; 122—132; 341—367; 379—385; Formlæren læst efter Hjorts Sproglære (v. Kaper) og tildels indøvet mundtlig og skriftlig efter Brobergs Stiløvelser. — b) Stud. (Faber.) Hjorts pros. Læs. S. 113—122; 146—156; 162—183. Formlæren efter Hjorts Sproglære (v. Kaper). — III Klasse. a) Real. (Broberg.) Hjorts pros. Læs. S. 291—305; 341—361; 379—397. Formlæren efter Hjorts Sproglære (v. Kaper). En Stil hver anden Uge begyndt paa Skolen og fuldført hjemme, mest efter Brobergs Stiløvelser, som ogsaa ere benyttede til mundtlig Stil. I den sidste Del af Aaret mere sammenhængende Stile. — b) Stud. (Faber.) Hjorts pros. Læs. S. 195—251. Formlæren repeteret efter Hjorts Sprogl. for Begyndere, Syntaxen til Dativ efter sammes Sproglære (ved Kaper). — IV Klasse. a) Real. (Rektor.) Hjorts pros. Læs. 2det Kursus S. 344—414; 3die Kursus S. 1—

9; Jürs og Rungs „Deutsche Dichter“ S. 33—51 og 98—117. Repeteret Hjorts Sproglære for Begyndere; 1 Stil ugentlig, begyndt paa Skolen og fuldført hjemme (til 23de Maj 33). — b) Stud. (Faber.) Hjorts pros. Læsebog er benyttet ogsaa til extemporal Læsning. Nogle Stykker af Jürs og Rungs „deutsche Dichter“ og Schillers „Jungfrau v. Orleans“. Hjorts Sproglære for Begyndere og Taaffes „et Par Kapitler af den tyske Syntax“ ere repeterede*).

Fransk.

I Klasse. a) Real. (Hastrup.) Borrings Manuel S. 81—140. Det vigtigste af Formlæren efter Brobergs Grammatik. — b) Stud. (Strøm.) Borrings Manuel S. 81—149 (med Forbigaaelse af Stykkerne S. 90, 97—100 og 102—104). Det vigtigste af Formlæren dels læst (de uregelm. Verber, Adverbierne og Sammenligningsgraderne) dels repeteret efter Brobergs Grammatik. — II Klasse. (Strøm.) a) Real. Sicks Læsebog for Mellemklasserne S. 13—73 (med Forbigaaelse af Stykkerne S. 42 og 67—70). Formlæren repeteret efter Brobergs Grammatik. — b) Stud. Samme Bog S. 13—98 (med Forbig. af Stykkerne S. 42; 67—70 og 81—90). Formlæren repeteret efter Brobergs Grammatik og tildels indøvet efter sammes Stiløvelse. — III Klasse. (Broberg.) a) Real. P. Merimée: Colomba S. 1—81. Formlæren og en Del af Syntaxen efter Brobergs Grammatik og sammes Stiløvelse. — b) Stud. P. Merimée: Colomba S. 1—81. Formlæren efter Abrahams's Gram-

---

*) V Klasses Disciple have alle valgt Engelsk.

matik og Brobergs Stiløvelse. — IV Klasse. (Broberg.) a) Real. P. Merimée: Tamango, Colomba S. 1—61; L'Enlèvement de la redoute; Bonnechose: Duguesclin S. 1—25. Extemporallæsning efter samme Bøger. Formlære og Ordføjningslære repeterede efter Brobergs Grammatik og tildels indøvede efter sammes Stiløvelse. — b) Stud. P. Merimée: Colomba S. 1—109. Extemporallæsning efter samme Bog. Formlære og Ordføjningslære repeterede efter Abrahams's Grammatik og Brobergs Stiløvelse. — V Klasse. (Broberg.) P. Merimée: Colomba, la Vénus d'Ille, l'Enlèvement de la redoute og Lettre d'Espagne. Extemporallæsning efter samme Bog. Enkelte Gange ere Disciplene prøvede i et paa egen Haand læst længere Stykke efter eget Valg. Brobergs Grammatik repeteret og indøvet efter sammes Stiløvelser dels mundtlig dels skriftlig. (En Stil ugentlig.) — VII Klasse A. (Broberg.) En ugentlig Time anvendt dels til at fremstille enkelte Partier af den franske Litteraturhistorie under Afbenyttelse af Gêruzez: histoire de la littérature Française, dels saaledes at Disciplene under Lærerens Vejledning hver for sig have læst en af dem selv valgt Bog.

Engelsk.

(Garben.)

I Realklasse. Listovs Ledetraad 1ste Afdeling. — II Realklasse. Af Listovs Ledetraad 2den Afdeling de engelske Stykker af særlig grammatisk Betydning fra S. 20 ud. Marryats the Mission S. 57—122. — III Realklasse. Marryats the Mission S. 111—155. Washington Irvings Sketchbook S. 27—43; 141—159; 178—184. Formlæren indøvet

efter Rosings kortfattede Grammatik. — IV Realklasse. Marryats the Mission S. 73—87: Dickens Christmas Carol Kap. 1—3. Det tidligere læste er repeteret; Formlæren indøvet efter Rosings kortfattede Grammatik. — V Klasse. Listovs Elementarbog. Marryats Peter Simple S. 1—17; 35—40; 48—71. Formlæren indøvet efter Rosings kortfattede Gramm. VII Klasse A. Marryats Jacob Faithful S. 1—98.

Latin.

I stud. Klasse. (Faber.) Kern og Krebs's Læsebog S. 1—36. Det vigtigste af Formlæren (deribl. de uregelm. Verber, som forekomme i Læsebogen) efter Madvigs Grammatik. I Slutningen af Skoleaaret nogle faa Stile efter de danske Stykker i Læsebogen. — II stud. Klasse. (Garben.) Kern og Krebs's Læsebog S. 36 ud. Caesar: B. G. lib. I cap. 1—13 og 15—24. Af Madvigs Grammatik repeteret Formlæren og læst af Syntaxen §§ 177—240 med Forbigaaelse af enkelte §§ og en Del Anmærkninger. En Stil om Ugen hjemme efter Trojels Materialier, desuden mundtlige og skriftlige Øvelser paa Skolen (til 27. Juni 39 Stile). — III stud. Klasse. (O. Johnsen.) Caesar: B. G. lib. II Cap. 10 til Enden. Cicero p. leg. Man. Af Ovidii metam. Verdensaldrene og Deukalion (efter Blochs Udvalg). Af Madvigs Grammatik repeteret Formlæren og det tidligere læste af Syntaxen og læst §§ 301—332 (med Forbigaaelse af flere §§ og Anm.) og nogle enkelte af de følgende §§. Ugentlig en Stil hjemme efter Trojels Materialier ved Siden af mundtlige eller skriftlige Øvelser paa Skolen (til 27. Juni 37 Hjemmestile og 10 Skolestile). —

IV stud. Klasse. (Nielsen.) Cicero p. leg. Manil.; p. Ligar. og p. rege Dejot. Af Pio og Fibigers udvalgte Stykker S. 100—111 (o: Cæsar: B. G. I., cap. 30—53) og S. 168—191 (o: 30 Kapitler af Livius), af Ovidii metam. Verdensaldrene, Jo, Ocyrrhoe, Pyramus og Thisbe og Ceres (efter Blochs Udvalg). Af Madvigs Gramm. er det meste af Kasuslæren og Moduslæren repeteret. Ugentlig en Stil hjemme, væsentlig efter dikterede Opgaver og omtrent hver 3die Uge en Skolestil (til 27. Juni 34 Hjemmestile og 11 Skolestile); Desuden mundtlige Stilevelser 1 Time ugentlig. — V sprogstuderende Klasse*). (Rektor.) Hor. Od. lib. I og II, Virgil. Aen. lib. VI. Cursorisk Livii lib. XXII cap. 1—12; (Nielsen.) Cicero p. S. Roscio Am.; Cato major; Livii lib. XXI. Extemporalt: Cicero p. rege Dejot.; eft. Flemmers Udvalg af Sølvalderens Forfatt.: Curtius III, 12—32; Vell. Pat. II, 13—28; Suet. Jul. Cæs. 75—89, Octav. 8—18. Af Madvigs Gramm. er Moduslæren repeteret og adskillige Paragrafer af de senere Afsnit læste. Fra September en Version ugentlig afvexlende hjemme og paa Skolen (til 27. Juni 35). — VII Klasse A. (Rektor.) Hor. Od. lib. I og II; Virgil. Aen. lib. VI; Cicero: de off. lib. II og III; Liv. lib. IV. Extemporallæsning en Time ugentlig i Curtius og Suetonius. En Stil ugentlig hjemme og hveranden Uge paa Skolen; en Version hver anden Uge paa Skolen. (Til 16de Maj 46 Stile og 16 Versioner).

Til indeværende Aars Afgangsexamen opgive Kandidaterne i Latin: af Cæsar: B. G.: Helveg, Krebs og

---

*) Den sproglig-historiske Afdeling af Klassen.

Muusmann lib. I; Grønlund lib. II og III; Faber og Hammer lib. III og IV; Olsen og Pors lib. V; af Livius lib. II, IV og V; af Cicero oratt. p. Milone, p. lege Manil., p. Archia, p. Ligario, p. rege Dejotaro (i Stedet for de 3 sidste ogpive Krebs og Muusmann p. Sexto Roscio), Cato major og de officiis lib. II og III; af Virgil Aen. lib. II, IV og VI, af Horats Od. lib. I og II og Epist. lib. I og II (med ars poet.)

Græsk.

III sprogstuderende Klasse. (O. Johnsen.) Bergs Forskole; Xenoph. Anab. lib I cap. 7 og 8 til § 8. Bergs Formlære. — IV sprogst. Klasse. (O. Johnsen.) Af Bergs udvalgte Stykker af Arrian o. s. v. S. 40—65 og 68—70. Hom. Od. lib. V. Bergs Formlære repeteret. — V sprogst. Klasse. (Nielsen.) Platon Apol. Socratis; Herod. lib. V cap. 23—25, 30—38, 49—51, 55, 62—66, 70—76, 78, 97, 99—103, 105; lib. VI cap. 6—21, 43—45, 94—120; lib. VII cap. 8—22, 24—26, 32 (i alt 102 cap.); Lucians Charon (efter Hoffmann: Supplementum lectionis Graecae); Hom. Od. lib. IV og VI. Af Petersens græske Anthologi: Elegierne og Epigrammerne; Af Møllers græsk-romerske Gudelære Gudesagnene*). — VII Klasse A. (Rektor.) Herod. lib, VIII; Af Thriges udvalgte Stykker af Platon S. 56—71 og 84—98; Hom. Od. lib, VII; Af Petersens Anthologi Elegierne 2, 3, 4 af Tyrtæos, 1, 3 af

*) For de realstuderende Disciple (Faber) er der foredraget en Udsigt over Oldtidens og Middelalderens Litteratur- og Kunsthistorie i Forbindelse med Oplæsning af en Del Værker i Oversættelse og Fremvisning af en Mængde Billeder og Tegninger.

Mimmermos, 1, 2, af Solon, 2 af Xenofanes, 1, 5 af Theognis og Epigrammerne (1—9) af Simonides og Aeschylus samt Aristofanes's Skyer. Desuden repeteret en Del af det i de tidligere Klasser læste.

Til indeværende Aars Afgangsexamen opgive Kandidaterne i Græsk: Xenoph. Anab. lib. I, II (Krebs lib. I og IV); Herod. lib, VIII; Plutarchi Titus; Luciani Gallus; Af Thriges Udvalg af Platon S. 11—35, 51—71 og 84—98; Hom. Od. lib. I, VII, VIII, IX og XII og af Petersens Anthologi de fornævnte Stykker.

Oldnordisk.

V Klasse. (O. Johnsen.) Wimmers Læsebog forfra til S. 44; det vigtigste af sammes Formlære.

Hebraisk.

VII Klasse A. (Faber.) Genesis læst ud og repeteret; Grammatikken repeteret.

Religion.

I Klasse. a) Real. (Vogelsang.) Efter Assens's mindre Bibelhistorie det nye Testamente til Stykket om Jesu Lidelse og Død (S. 95—146). Efter Balslevs Forklaring Indledningen og det 1ste Hovedstykke (Nr. 1—54). Nogle Psalmer. — b) Stud. (Hastrup.) Efter Assens's mindre Bibelhistorie det ny Testamente til Lidelseshistorien; efter Balslevs Forklaring det 1ste Hovedstykke; 10 Psalmer. — II Klasse. a) Real. (Johansen.) Efter Assens's mindre Bibelhist. det ny Testam. Efter Balslevs Forklaring den 3die Trosartikel, Fadervor og Sakramenterne. En Del Psalmer. — b) Stud. (Hastrup.) Efter Assens's mindre Bibelh. det ny Test. til Lidelseshistorien; Efter Balslevs Forklaring d. 3die Trosartik.

det 3die, 4de og 5te Hovedstykke; 10 Psalmer. — III Klasse. (Vogelsang.) Repeteret Assens's mindre Bibelhist. og Balslevs Forklaring.

Historie.

I Klasse a) Real. (Hastrup.) b) Stud. (Fab.) Oldtidens Historie efter Blochs Lærebog. — II Klasse. a) Real. (Hastrup.) b) Stud. (Vogelsang.) Middelalderens Historie efter samme Lærebog. — III Klasse. a) Real. (Hastrup.) Middelalderens og den nyere Historie efter Kofods fragmentariske Fremstilling og mundtlig Meddelelse. — b) Stud. (Vogelsang.) Den romerske Oldtidshistorie, Tysklands, Italiens, Preussens og Ruslands Historie samt nogle Partier af det græske Kejserdømmes, det osmanniske Riges og Polens Historie efter Kofods Udtog. — IV Klasse. (Vogelsang.) a) Real. Nordens Historie efter Blochs Lærebog; den græske Oldtid samt enkelte Stykker af Middelalderens og den nyere Historie repeteret efter Kofods fragment. Fremstilling. — b) Stud. Nordens Historie efter Blochs Lærebog. — V Klasse. (Vogelsang.) Oldtidens Historie efter Thriges Lærebog og Middelalderens efter Kofods Udtog. — VII Klasse A. (Vogelsang.) Oldtidens Historie efter Thriges Lærebog og Middelalderens fra Korstogstiden efter Kofods Udtog.

Geografi.

I Klasse. (Hastrup.) Fra Danmark til Preussen efter Erslevs Lærebog Nr. 2. — II Klasse. a) Real. (Hastrup.) b) Stud. (Vogelsang.) Fra Mellem-

europa til Italien efter Erslevs Lærebog Nr. 1. — III Klasse a) (Hastrup.) Europa efter samme Lærebog. b) Stud. (Vogelsang) Europa fra Italien samt de andre Verdensdele efter samme Lærebog. — IV Klasse (Vogelsang) Repeteret den hele Geografi efter samme Lærebog.

Mathematik.

I Klasse. a), Real. (Schmidt.) Gjennemgaaet Steens elementære Arithmetik til Art. 46. Anm.; de fleste af de til dette Afsnit svarende Opgaver i samme Forfatters Opgavesamling ere gennemregnede. Møller: Grundtræk af Læren om Rumstørrelser og Mundts Geometri indtil Art. 93. Efter Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser er indøvet Brækregning samt Reguladetri. — b) Stud. (Kragh) Gjennemgaaet Steens elem. Arithm. til Art. 53 og regnet en Del af de tilsvarende Opgaver i sammes Opgavesamling. Efter Bokkenheusers Regnebog indøvet Brækregning og Reguladetri samt regnet en Del blandede Opgaver indtil Nr. 41. Møllers Grundtræk af Læren om Rumstørrelser og Mundts Geometri indtil Art. 93. — II Klasse (W. Johnsen.) Steens elementære Arithmetik fra Proportioner til Anhanget og de tilsvarende Øvelsesopgaver efter samme Forfatters matematiske Opgaver i det indledende Kursus; Steens elementære Algebra Art. 1—10 og 14—25; repeteret det i forrige Aar læste Pensum; Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser: Blandede Opgaver Nr. 41—135 og 202—304. Mundts Geometri Art. 115—256; repeteret det i forrige Aar læste Pensum; Julius Petersens geometriske Opgaver til Skolebrug Nr.

1—141; Johnsen's geometriske Tegneopgaver 2den Udg. I. Nr. 1—36 og 42—61. — III Klasse. (W. Johnsen.) Steens elementære Algebra Art. 26—45, 52, 54—57 og tilsvarende Regneøvelser paa Skolen. Mundts Geometri Art. 257—382; Julius Petersens geometriske Opgaver til Skolebrug Nr. 142—245. I Aarets Løb 31 arithmetiske og 31 geometriske Hjemmeopgaver tildels efter Johnsen's matematiske Opgaver. De realstuderende Disciple og Realisterne særskilt Johnsen's geometriske Tegneopgaver Nr. 78—136 og Julius Petersens Metoder og Theorier til Løsning af Konstruktionsopgaver Nr. 1—40. — IV Klasse. (Schmidt.) Steens elem. Algebra fra Art. 45 til Enden; som Supplement dertil er dikteret de vigtigste Sætninger om Tals Delelighed, om Forvandling af dobbelt irrationale Udtryk til enkelt irrationale og om forkortet Multiplikation og Division. Mundts Geometri fra Art. 407 til Enden. Repeteret hele det matematiske Kursus. Hver Uge 3 Hjemmeopgaver, en geometrisk, en arithmetisk og en Regneopgave; desuden regnet adskillige af hver Slags paa Skolen. Opgaverne have været tagne fra Johnsen's, Tüchsen's og Bergs matematiske Opgavesamlinger samt fra Bokenheusers Regnebøger. — V realst. Klasse. (Kragh.) Efter Steens rene Matematik gennemgaaet Permutationer og Kombinationer, Proportionalitet, Kjædebrøk, Binomialformlen, Rækkeudvikling af Kvotient og Rod, Ligningernes elementære Theori og Logarithmer. Mundts Stereometri med en Del Tilføjelser fornemlig efter Steens Stereometri. Jul. Petersens plane Trigonometri med de sfæriske Grundformler. Jul. Petersens Metoder og Theorier til Løsning af Konstruktionsopgaver (indtil

Opg. 110.). Schjødtes Lærebog i Projektionstegning til^o S. 37 med tilsvarende Tegneøvelser. Foruden de paa Skolen anstillede praktiske Øvelser ere (indtil Midten af Maj) 133 Opgaver besvarede skriftlig hjemme. — VII Klasse A. (Kragh). Mundts Stereometri Art. 179—279. Repeteret det hele matematiske Kursus. 58 Opgaver besvarede skriftlig hjemme.

Naturlære.

III Klasse. Real. og Realst. (Schmidt.) Holtens Naturlære forfra til Artik. 127 med Forbigaaelse af Art. 67—76. Johnstrups „de chemiske Grundstoffer.“ — IV Klasse. Real. og Realst. (Schmidt.) Holtens Naturlære fra Art. 145 til Enden med Forbigaaelse af Art. 151—164; 167—170; 306—308 og 310—313. Vejrlæren gennemgaaet efter Silfverbergs chemiske Fysik. Det hele Kursus repeteret. — V Klasse. a) Realstud. (Kragh.) Ørsteds mechaniske Naturlære til Art. 243. Müllers chemiske Naturlære overs. af Petersen til Meteorologien. b) Sprogstud. (Schmidt.) Holtens Naturlære forfra til Art. 237, deraf dog forbigaaet Art. 67—76, 151—164 og 167—170. — VII Klasse A. (Kragh.) Ørsteds mechan. Naturl. fra Art. 206 til Enden. Müllers chem. Naturl. fra Dampmaskinen til Enden. Mundts Grundtræk af Astronomien. Repeteret en Del af forrige Aars Kursus.

Naturhistorie.

(Strøm.)

I Klasse. Dyreriget fra Hønefuglene til Sommerfuglene efter Lützens Lærebog i Zoologi Nr. 2.

— II Klasse. Dyreriget fra Leddyrene til Enden efter samme Bog. — III Klasse. Planteriget forfra til Planternes Liv efter Strøms Planterigets Naturhistorie. — IV Klasse. Planternes Liv efter samme Bog; Repeteret hele Naturhistorien.

Tegning.

(W. Johnsen.)

I Klasse. Tegnet ret- og krumlinede Figurer efter Lærerens Fortegning med Kridt paa Klassetavlen, dels efter Johnsen og Walthers Motiver dels efter andre lignende. I sidste Halvaar tegnet efter Hetschs og Petersens store Konturer. — II Realklasse. Tegnet efter Helsted's Gibsbasrelieffer dels Omridsene alene, dels en Antydning af Skygger; enkelte Timer ere anvendte til Øvelser efter Fortegninger med friere Former, som Træstammer og Blade. — III og IV Realklasse. Tegnet efter Modeller af simpeltformede Legemer, Vaser og Kar. De perspektiviske Hovedregler gennemgaaede og det lærte anvendt paa forskjellige Opgaver.

Skydning.

(Hartnack.)

Øverste Realklasse og de to ældste studerende Hold have haft Øvelser i Skydning 11 Gange i Løbet af forrige Aar. Skydningen er foretaget dels staaende i frit Anslag, dels siddende paa Knæ, paa Hug og liggende.

Disciplene af VII Klasses ældste Afdeling have hver gjort 10 Skud med Remingtonriffel.

Resultatet vil ses af følgende Liste:

Antal af deltagende Disciple.	Afstand i Alen.	Normalskud.				Total- sum.	Mid- del- tal.	Anmærkn.
		Antal:						
		Antal Stykker.	Skud.	Points.	Træffere.			
24	100	16	440	817	408	1225	1,86	
	200	24	389	523	314	837	1,34	
	300	8	59	51	35	86	0,86	

Præmieskydningen afholdtes den 17de Maj paa 300 Alens Afstand; hver af de deri deltagende 7 Disciple gjorde 5 Skud med 58 Points i 33 Træffere = 91 Points.

De udsatte Præmier tilfaldt:

- 1) Skov med 12 Points i 5 Træffere = 17 Points.
- 2) Blauenfeldt „ 11 „ 5 „ = 16 „
- 3) Strøm „ 10 „ 5 „ = 15 „

5. Bibliotheket.

I nedenstaaende Fortegnelse over Bibliothekets Tilvæxt indtil Midten af Maj ere de fra Kultusministeriet sendte Skrifter betegnede med †, private Gaver med *. Løbenummerne henvise til de tilsvarende Rubrikker i den i 1855 udkomne Hovedfortegnelse.

I. Literaturhistorie.

2. † *Aarsberetninger og Meddelelser* fra det store kgl. Bibl. Udg. af C. Bruun. 2. Bs. 3. H. Kbhv. 1873.
5. † *Berg, C.*, Lidt om Asiens Literatur. Prg. Frdrkb. 1873.
6. *Dansk Bogfortegnelse*, udg. af G. E. C. Gad. Kbhv. 1874.
7. *Linnström, H.*, Svenskt boklexikon. Åren 1830—65. 19—20. h. Stockh. 1873.
8. * *Verzeichniss der Bücher*, Landkarten etc., welche neu erschienen sind. 1873, 1—2. Lpz.
9. *Taine, H.*, Den engelske Literaturs Historie. Renaissanceen i England. Ovs. af H. S. Vodskov. 1—2. H. Kbh. 1873.
12. *Archiv für das Studium der neueren Sprachen u. Literaturen*. Hrsg. v. L. Herrig. 51—52. B. Kbh. 1873—74.
Literarisches Centralblatt für Deutschland, hrsg. v. F. Zarncke. 1874. Lpz. 4. (1ste Halvaar.)

II. Encyklopædiske og blandede Skrifter.

- 15 a. *Folkelæsning*. Kbh. 1873—74.
† Oversigt over det kgl. dsk. *Videnskabernes Selskabs* Forhandlinger m. m. 1872 Slutn., 1873 Jan.—Marts. Kbh.
- 15 b. *For Romantik og Historie*. Et Mndsskr. udg. af H. P. Holst. Kbh. 1874.
Fra alle Lande. Et Mndsskr. udg. af L. Zinck. Kbh. 1874.

Illustreret Tidende. Kbh. 1874. Fol.

Rundt paa Jorden. Udg. af „Fra alle Landes“ Redaktion. Kbh. 1873.

III. Sprog og Nationallitteraturer.

26. *Kirchhoff, A.*, Studien zur Geschichte des griech. Alphabets. 2. Aufl. Brl. 1867.

35. *Anthologie, Griechische.* Metrisch übs. v. W. E. Weber u. G. Thudichum. 1—2. Abth. Stuttg. 1838—70.

Homer.

Flaxman's, J., Umrisse zu Homers Ilias und Odyssee gestochen v. E. Riepenhausen. Brl. Fol.

Thucydides.

† Lagergren, J. P., De usu præpositionis *ἐπι* apud Thucydidem. Prg. Skara 1873. 4.

38. † *Phædri* Fabler, Prøver af en metrisk Ovs. af M. J. Bugge. Prg. Kongsberg 1872.

41. *Madvigii, J. N.*, adversaria critica ad scriptores Græcos et Latinos. Vol. II. Emendationes Latinæ. Haun. 1873.

42. *Tidskrift for Philologi og Pædagogik.* 10. Aargs. 4. H. Kbh. 1873.

Tidskrift, Nordisk, for Filologi og Pædagogik. Ny Række. 1. Bs. 1—2. H. Kbh. 1874.

48. *Lund, G.*, Den oldnordiske Literatur. En kort Udsigt. Kbh. 1873.

† *Thorkeleson, J.*, Skyringar à vísun í Guðmundar sögu Arasonar og Hrafns sögu Sveinbjarnarsonar Prg. Reykjavik 1872.

52. *Hertz, H.*, Dramatiske Værker. 18. B. Kbh. 1873.

- Paludan-Müller, F.*, Ivar Lykkes Historie. 3. D. Kbh. 1873.
- 52b. *Ibsen, H.*, Kejser og Galilæer. Et verdenshist. Skuespil. Kbh. 1873.
55. † *Dahlbäck, C. J.*, Svenska rättstafsningensfrågan betraktad ur pedagogisk Synpunkt. Prg. Falun 1873.
57. *Grimm, J. u. W.*, Deutsches Wörterbuch, fortges. v. M. Heyne, R. Hildebrand u. K. Weigand. 4. Bs. 1. Abth. 6. Lfr., 2. Abth. 6—7. Lfr. Lpz. 1873.
62. *Schiller*.
Düntzer, H., Schillers Wilhelm Tell erlättert. Lpz. (u. A.)
69. † *Lönnerberg, R. W.*, Några ord om sättet at uttrycka neutrum i franskan. Prg. Stockh. nya elmtrsk. 1873.

IV. Theologi.

81. † *Östrand, E. J.*, Om det bibliska kosmos-begreppet. Prg. Stockh. nya elmtrsk. 1873.
82. † *Wallinder, J.*, Inledning till Galaterbrevet. Prg. Karlstad 1873. 4,
83. † *Lemke, O. W.*, Den antika hedendomen bedömd af kristna skriftställare alltifrån äldsta tider. Prg. Wisby 1873.
91. *Martensen, H.*, Katholicisme og Protestantisme. Kbh. 1874.

V. Filosofi.

102. *Bröchner, H.*, Philosophiens Historie i Grundrids. 1. D. Den græske Philosophi. Kbh. 1873.

VII. Pædagogik.

106. † *Listov, Chr.*, Hvorledes er Skolen stillet efter den nye Undervisningslov? Prg. Nykbg. 1874.
- † *Rosendahl, H.*, Et Par Ord til Overvejelse for Skolemænd. Prg. Slagelse 1873.
- † *Törneblad, R.*, Om samverkan mellan skolan och hemmet. Prg. Kalmar 1873.
- Zeitschrift für das Gymnasialwesen*, hrsg. v. H. Bonitz, W. Hirschfelder, P. Rühle. 28. (n. F. 8.) Jahrg. 1874. Brl.
109. † *Aars og Voss*, Nogle Vink om Fremgangsmaaden ved Undervisningen i fremmede Sprog. Prg. Christn. Aars og Voss's Sk. 1873.
113. † *Nielsen, C. V.*, Om Vigtigheden af en grundig elementær Tegneundervisning i Skolerne. Kbh. 1872.
- † — , Linear-Perspectiven, en Samling perspektiviske Fremstillinger i Omrids. Med forklarende Text. Kbh. 1872. st. Fol.
114. † *Forsberg, N. A.*, Reseberättelse. Prg. Halmstad 1873.
116. *Kjøbenhavns Universitet.*
- † Prg. til Reformf. 1872, til Kongens Fødsf. 1873.
- † Liste over Afgangsex. og Adgangsex. 1873.
- † Liste over filosofisk Examen 1872.
- † Forelæsningskatalog 1873, 1—2.
- † *Rørdaam, H.*, Kbhs. Univers. Historie 1588—1621. 3. Ds. 1—2. H. Kbh. 1873—74. Tillæg til samme, Aktstykker og Breve 4—5. H. Kbh. 1873—74.
- † Programmer til Examen 1873 fra de højere Skoler

i *Aalborg, Aarhus, Fredericia, Frederiksborg, Helsingør, Herlufsholm, Horsens, Kjøbenhavn* (Mtrpsk., Brgdsk. i Kbh., Brgdsk. p. Chrh., v. Westens Inst., Lat. og Realsk. i St. Kongg., Haderslev Læreres Sk.), *Kolding, Nykjøbing, Odense* (Kathsk., Gjersings Realskole), *Randers, Reykjavik* (1872), *Ribe, Roskilde, Rønne, Slagelse, Sorø, Thisted, Viborg, Vordingborg.*

Aalborg. — † Rektorindsættelse 6. Jan. 1873. Prg. Aalb. 1873.

Kjøbenhavn. — † Hundrup, F. E., Lærerstanden ved Metrpsk. 2. H. Hørere og Adjunkter. Prg. Mtrpsk. 1873.

Rønne. — † Jørgensen, G. S., Fortegnelse over Rønne højere Realskoles Bogsamling. Rønne. 1872.

Sorø. — Hoff, Fortegnelse over Bøgerne i Sorø Akademis Discipelbibliothek. Prg. Sorø 1873.

119. † Programmer til Examen 1872 fra de højere Skoler i *Aalesund, Arendal, Christiania* (Kathsk., Aars og Voss's Sk.), *Kristianssand, Drammen, Kongsberg, Molde, Skien, Tromsø.*

Molde. — † Brinchmann, A., Fortegnelse over udtraadte Disciple 1862—72. Prg. Molde 1872.

† Programmer til Examen 1873 fra de højere Skoler i *Carlskrona, Karlstad, Christianstad, Falun, Gefle, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Hernösand, Hudiksvall, Jönköping, Kalmar, Linköping, Luleå, Lund, Malmö, Norrköping, Nyköping, Skara, Stockholm* (Gymn., nya elmtrsk.), *Strengnäs, Umeå,*

Upsala, Wenersborg, Westervik, Westerås, Wexjö, Wisby, Örebro, Östersund.

Umeå. — † Minnesfest öfver konung Carl XV. 9. Oct. 1872. Prg. Umeå 1873.

VIII. Lovkyndighed.

122. † Samling af *Love og Anordninger* m. v., udg. efter Indenrigsmin. Foranstaltning. 8. Bs. 4. H. Kbh. 1873.

† *Love og Expeditioner*, vedk. Kirke- og Skolevæsen. Sml. og udg. af H. V. Skibsted. 5. B. 1869—71. Ny Række 1872—74. 1. H. 1872. Kbh. 1873.

Lovtidende for 1874. Kbh.

Ministerialtidende for 1874. Kbh.

X. Historie og Geografi.

131. Almanak, Univ. lille, f. A. 1873, 74. Kbh.

Skriv- og Rejse-Kalender f. A. 1873, 74. Kbh.

132. *Becker's Verdenshistorie* 19. D. (Arnd, Fem Aars Hist. 1867—71) ovs. af A. Thorsøe. Kbh. 1874.

Cantu, C., Verdenshistorie, frit bearb. ved E. Holm og Ph. Weilbach. 21—28. H. Kbh. 1873—74.

134. † *Schmidt, V.*, Indledning til Syriens Historie i Oldtiden efter ikke-bibelske Kilder. Kbh. 1872.

136. *Boissier, G.*, Cicero u. seine Freunde, deutsch bearb. v. E. Doehler. Lpz. 1869.

Clason, O., A. Schweglers römische Geschichte fortzeführt. 1. (4.) Bs. 1—3. Lfr. Berl. 1873.

- Delorme, S.*, Cäsar u. seine Zeitgenossen, deutsch bearb. v. E. Doehler. Lpz. 1873.
- Friedländer, L.*, Darstellungen aus der Sittengeschichte Roms in der Zeit von August bis zum Ausgang der Antonine. 1—3. Th. Lpz. 1867—71.
144. *Petermann, A.*, Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen auf dem Gesamtgebiete der Geographie. 20. B. 1874. Ergänz. 34—36. Gotha. 4.
146. *Stanley, H. M.*, Hvorledes jeg fandt Livingstone. I forkortet Ovs. ved O. Irminger. Kbh. 1873.
147. † *Aarsberetninger* fra det kgl. *Geheimearchiv*. 5. Bs. 3. H. Hbh. 1874. 4.
- Magazin, Danske*, 4. Række, udg. af d. kgl. dsk. Selsk. f. Fædrel. Hist. og Sprog. 4 Bs. 1. H. Kbh. 1874. 4.
- Samlinger, Danske*, for Hist., Topogr., Personal- og Literaturhist. Udg. af Chr. Bruun, O. Nielsen og S. Birket Smith. 2. Række. 2. Bs. 4. H., 3. Bs. 1—3. H. Kbh. 1873—74.
149. *Aarbøger for nord. Oldkyndighed og Hist.*, udg. af det kgl. nord. Oldskrift-Selskab. 1873. Kbh.
151. *Vaupell, O.*, Den Dansk-Norske Hærs Historie. 25—32. H. Kbh. 1873—74.
166. *Hansen, J. A.*, Vor Forfatnings-Historie 1848—66. 32. H. Kbh. 1873.
167. *Wiberg, S. V.*, Register til „Bidrag til en alm. dansk Præstehistorie.“ 1—6. H. Ods. 1873 74.
168. *Wilckens, C. F.*, Træk af *Thorvaldsens* Konstner- og Omgangsliv. Kbh. 1874.
169. † *Statistisk Tabelværk*. Udg. af det statist. Bureau. 3. Række 20—25. B. Kbh. 1872—73. 4.

- † *Statistiske Meddelelser*. Udg. af det statist. Bureau. 10—11. B. Kbh. 1873.
- † *Statistiske Oplysninger*, Sammendrag af, ang. Konger. Danmark. Udg. af det stat. Bureau. Nr. 1—5. Kbh. 1869—73.
170. *Lassen, G.*, Bidrag til *Helsingørs* Hist. 1784—87. Prg. Hlsgr. 1873.
- Samlinger til *jydsk* Hist. og Topografi. Udg. af det jydsk topogr. Selsk. 4. Bs. 3—4. H. Aalb. 1873—74.
- * *Nielsen, O.*, *Kjøbenhavns* Diplomatarium. 2 Bs. 1. H. Kbh. 1873.
- Overskou, Th.*, Den danske Skueplads i dens Historie. 6. Ds. 1—5. H. Kbh. 1873—74.
- Lauritsen, J.*, *Odense* og nærmeste Omegn i Billeder med beskrivende Text. Forts. Ods. 1873—74.
- * Uddrag af *Odense* Byraads Forhandlinger f. A. 1872. 4. Aarg. Ods. 1873.
176. *Sars, J. E.*, Udsigt over den norske Historie. 1. D. Christn. 1873.
- † *Horn, C. W. L.*, Kortfattet Fremstilling af Norges naturlige Beskaffenhed. Prg. Molde 1873.
178. † *Ahlqvist, A. G.*, Nya bidrag till svar på frågan: Har konung Erik XIV. dött af förgift. Prg. Wexjö 1873. 4.
- Fryxell, A.*, Berättelser ur svenska historien. 42. d. Frihetstiden. Stockh. 1873.
- † *Nilsson, O.*, Blad ur konung Gustaf III.'s historia. Prg. Malmö 1873. 4.
194. *Lalanne, L.*, Dictionnaire historique de la France. Paris 1872. (Indb. i 3 Bind).

200. *Lanfrey, P.*, Napoleon I. Historie. Ovs. fra Frsk. af N. Bache. 5—10. H. Kbh. 1873—74.
219. *Horn, F. Winkel*, Mennesket i den forhistoriske Tid. Kbh. 1874.
222. *Schliemann, H.*, Trojanische Alterthümer. Bericht über die Ausgrabungen in Troja. Lpz. 1874.
—, Atlas Trojanischer Alterthümer. Lpz. 1874. Fol.
- Ussing, J. L.*, Fra en Rejse. Archæologiske Skildringer. Kbh. 1873.
224. *Høyen's N. L.*, Skrifter. Udg. efter Foranst. af Selsk. for nordisk Kunst ved J. L. Ussing. 3—4. H. Kbh. 1873.
227. † *Tidsskrift, Historisk*, 4. Række, udg. af den hist. Forening. Red. af E. Holm. 3. Bs. 2 H., 4. Bs. 1—2. H. Kbh. 1873—74.
† Grundtvig, J., Nogle Bemærkninger vedrørende vort Archivvæsen. Kbh. 1873.

XI Matematik.

230. *Tidsskrift for Mathematik*. Udg. af H. G. Zeuthen. 3. Række, 4. Aarg. 1874. Kbh.
Zeitschrift für Math. u. Physik, hrsg. v. Schlömilch, Kahl u. Cantor. 19. Jahrg. 1874. Lpz.
342. † *Steen, A.*, Integration af lineære Differentialligninger af anden Orden ved Hjælp af Kjædebrøker. Prg. Kbhs. Univ. K. F. 1873. 4.
236. *Reidt, F.*, Sammlung von Aufgaben u. Beispielen aus der Trigonometrie u. Stereometrie. Resultate. 1—2. Th. Lpz. 1872.
237. † *Møller, A.*, Sferisk trigonometri. Prg. Helsingborg 1873.

238. † *Säve, G.*, Om ellipsen hänförd till polarkordinater.
Prg. Jönköping 1873.

XII Naturvidenskab.

241. † *Schmidt, K.*, Det første Afsnit af de galvaniske
Theories Historie. Prg. Ods. 1873.
* *Schmidt, K.*, Dampmaskinens Historie. Ods.
1873.
242. *Tidsskrift for popul. Fremstillinger af Naturviden-*
skaben, udg. af C. Fogh, C. F. Lütken og E.
Warming. 5. Række. 1. B. 1874. Kbh.
243. *Annalen der Physik u. Chemie.* Hrsg. v. J. C.
Poggendorff. 151. B. Lpz. 1874. Ergän-
zungsband VI. Stück 1—3. Lpz. 1873.
Reis, P., Lehrbuch der Physik für Gymnasien etc.
2. Aufl. Lpz. 1873.
Tidsskrift for Physik og Chemi udg. af A. Thom-
sen og J. Thomsen. 13. Aarg. 1874. Kbh.
Weinhold, A. F., Vorschule der Experimentalphysik.
Lpz. 1872.
246. † *Friesen, S. v.*, Något om den analyt. behand-
lingen af kroppars udvidning genom värme. Prg.
Stockh. gymn. 1873.
247. *Wiedemann, G.*, Die Lehre vom Galvanismus u.
Elektromagnetismus. 1 B., 2. Bs. 1 Abth. Brnsch.
1872—73.
252. *Archiv für Naturgeschichte*, gegründet v. Wiegmann,
hrsg. v. F. H. Troschel. 1873. Bri.
Tidsskrift, Naturhistorisk, stiftet af H. Krøyer, udg.
af J. C. Schiødte. 3. R. 8. Bs. 3. H. Kbh.
1873.

255. *Westerlund, C. A.*, Fauna Molluscorum terrestrium et fluviatilium Sueciæ, Norvegiæ et Daniae. Stockh. (Lund) 1873.
256. † *Fenger, S.*, Benmarvens Udvikling og Bidrag til den udviklede Marvs normale Histiologi. Kbh. 1873. (Disp.)
257. † *Holm, R. A.*, Om automatiske Bevægelser hos Sindssyge. Kbh. 1873.
- † *Levison, F.*, Bidrag til Læren om Fostervandet. Kbh. 1873.

XIV. Landkort, Kobbere m. m.

265. *Danske Mindesmærker*, udg. af en Forening. 2. R. 4—5. H. (Rosk. Domk. 4—5. Afd.) Kbh. 1872. Fol.

6. Skolebeneficier og Legater.

Skolens almindelige Beneficier have i indeværende Skoleaar med Ministeriets Approbation været saaledes fordelte:

I. Hel Friplads og højeste Stipendium (50 Rd. at oplægge): G. A. Olsen og som extraordinær Grattist H. N. Faber.

II. Hel Friplads og mellemste Stipendium (35 Rd. at oplægge): C. M. G. Krag, P. Kistrup, P. T. Rasmussen, H. F. Bøje.

III. Hel Friplads og laveste Stipendium (20 Rd. at oplægge): H. L. F. C. Rasmussen, I. M. Iversen, F. V. W. Gredsted og som extraordinær Gratist N. F. Strøm.

IV. Hel Friplads (= 72 Rd.): N. C. L. T. Pors, H. J. Hansen, E. T. Lund; (= 60 Rd.): E. E. Petersen; F. A. Kjær, C. E. T. Olsen, C. R. Petersen, H. F. M. Kock, J. L. Lauritzen, J. B. Jungersen, C. A. R. Krag og som extraordinære Gratister: A. Johnsen, C. V. Johnsen og K. H. Faber.

V. Højeste Stipendium (50 Rd. at udbetale): C. C. P. Nielsen, C. C. Søderberg, J. Paulsen.

VI. $\frac{2}{3}$ Friplads (= 40 Rd.): H. B. Esmann.

VII. Mellemoste Stipendium (35 Rd. at udbetale): H. C. Hammer, N. P. A. Holm, L. C. Bardram.

VIII. Halv Friplads (= 30 Rd.): J. N. M. C. Møller, E. F. F. Svendsen, C. C. Hansen, C. V. Wernich, R. H. Christensen.

IX. $\frac{1}{3}$ Friplads (= 20 Rd.): A. Ørum. Laveste Stipendium (20 Rd. at udbetale): J. Blauenfeldt, K. S. Olesen.

De to Skolen tillagte Portioner af det Moltkeske Legat for Sønner af Embedsmænd, hver paa 40 Rd., oppebares af Disciplene Th. Helveg og L. H. Krebs.

Det hostrupske Legat*) for to fattige og flittige Disciple af 5te Klasse og Mesterlektien i Odense Latin-

---

*) Uddrag af Peder Hostrups Fundats af 30te Septbr. 1746, Art. 5: Naar alle mine Broderbørn og Broderbørns Børn i 3die Led ere døde, overleverer Provsten i Odense Herred al den efterladte Kapital til Biskoppen i Odense, da han samme administrerer som andre fattiges Penge paa den Maade, at

skole uddeltes første Gang for sidste Halvaar af 1871 og for Helaaret 1872 til 2 af øverste Klasses Disciple K. H. Skov og N. M. S. Bjerrum, som hver erholdt for Halvaaret 4 Rd. 11½ Sk. og for Helaaret 8 Rd. 10 Sk.

Det baggerske Præmielegat tildeltes ved Censuren Disciplene J. Teisen og G. Møller af VI (IV) Klasse og F. V. W. Gredsted og J. M. Iversen af V (III) Klasse.

Det større baggerske Legat for Dimissi tildeltes Dimittenderne J. E. Olsen og N. H. Skov. Af Frøken Ernsts Legat bleve 2 af de større Portioner paa 88 Rd. hver tillagte Dimittenderne N. M. Bjerrum og S. H. Hjort og 1 af de mindre paa 74 Rd. J. V. Jørgensen. Endvidere erholdt af samme Legats Beholdning Studenterne S. H. Clausen, H. F. T. Gredsted og M. H. E. Tscherning hver en extraordinær Understøttelse af 50 Rd.

Halvdelen af Renterne uddeles til 2 fattige og flittige Disciple i Odense Latinskole alt efter Rektors Godtfindende paa hans Samvittighed, siden jeg i Odense Skole ved min sparsommelige Husholdning har tillagt mig samme Penge, og er det at agte, at ingen af Disciplene uden i 5te og Mesterlektionen maa have samme Stipendium, og beholder den det som en Gang har faaet det, indtil han Skolen forlader, om han i sin Skikkelighed og Flittighed forbliver.

---

7. Udtog af Skolens Regnskaber for Finantsaaret 1873—74.

	Indtægt.	<i>R</i> <i>M</i>	<i>ß</i>
1. Beholdning efter Regnskabet for 1872—73		3539	13½
2. Jordebogsindtægter og Indtægter af Kirker og Præstekald (efter Fradrag af Udgifterne).....		11742	8½
3. Renter af Skolens Kapitalformue.....		2077	27
4 a. Skoleindtægter		7220	72
b. Tilskud fra Stipendieoverskuds-fonden ...		480	„
5. Forskjellige ubestemte og ekstraordinære Indtægter		14	44

Udenfor Finantsloven:

Tilskud fra den almindelige Skolefond..	1500	„
Indeholdte Præmier til Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871 ...	989	35
Indkomne Kjøbesummer for bortsolgt Gods	4571	85

Summa Indtægt	32134	93
Naar Udgiften fradrages med	28753	13
Bliver Kassebeholdningen d. 31 Marts.1874	3381	80

	Udgift.	<i>R</i> <i>M</i>	<i>ß</i>
2 a. Gager til faste Lærere		14507	32
b. Inspektors og Bibliothekarens Løn.....		250	„
c. Pedellens Løn og Skoleopvartning.....		212	„

Lateris 14969 32

	Rd	β
Transp.	14969	32
d. Personligt Tillæg til Lærere som Godtgørelse for Tab af Andel i Skolepenge	1097	64
3. Timeundervisning	1560	72
4. Pensioner og Ventepenge	2074	65
5. Bibliotheket og de videnskabelige Samlinger	349	69
6 a. Bygningernes Vedligeholdelse og Hovedreparationer	882	61
b. Leje af Svømmeplads	40	„
c. Inventariets Vedligeholdelse	181	22
7. Brændsels- og Belysningsforødenheder	588	70
8. Skatter og Afgifter (de kommunale) . . .	306	34
9. Regnskabsføringen	470	„
13. Forskjellige løbende og ekstraordinære Udgifter:		
b. Rengjøring	78	88
c. Porto, Protok., Skrivemat. og Afskrivn.	182	66
d. Programmer og Skolehøjtideligheder . . .	164	46
e. Andre Udgifter	10	„
f. Understøttelse	175	„
14. Riffelskydningsøvelser	81	33

Udenfor Finantsloven:

Indsendte Præmier til Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871	989	35
Udlaan mod Prioritet i faste Ejendomme .	2235	„
Indkjøbt 2450 Rd. i fyenske Kreditforeningsobligationer efter Kurs for	2315	24

Summa Udgift 28753 13

Afgangsexamen og Hovedexamen i 1874

afholdes i følgende Orden:

Mandag	15 Juni	Kl. 8—12.	VII A	Latinsk Version.
	--	" --	"	4—8. IV S og R Dansk Stil.
				VII A Arithmetisk Opg.
				IV S og R. Geometrisk Opg.
Tirsdag	16 --	" 8—12.	VII A	Dsk. St. (fr. Opg.)
	--	" --	"	4—8. IV S og R. Arithmetisk Opg.
				VII A Latinsk Stil.
				IV S. Latinsk Stil.
				IV R. Tysk Stil.
Onsdag	17 --	" 8—12.	VII A.	Geometrisk Opg.
	--	" --	"	4—8. VII A. Dsk. St. (bund.Opg.)

Onsdag den 1ste Juli.

Kl. Klasseværelse.

5. Sol. IV R. Mathem. Schm.; Dr. ph. Heegaard, Kragh.

Torsdag den 2den Juli.

8—12.	C.	{ V S S. Fransk Stil.	} Faber.
		{ V R S. Geometrisk Opg.	
8—10.	F.	III S. Naturhistorie.	Strøm, Jastrau.
8—11.	D.	II S. Latinsk Stil.	Garben.
8—10.	K.	II R. Historie.	Hastrup, Vogelsang.
8—11.	B.	I S. Dansk Stil.	Nielsen.
8—11.	G.	I R. Dansk Stil.	Broberg.
9.	Sol.	VII A. a. Græsk. Rekt.,	Rekt. Bloch, O. Johns.
10.	L.	IV R. Naturl.	Schmidt, Kragh, W. Johns.
10—12.	F.	III R. Naturhistorie.	Strøm, Jastrau.
12.	Sol.	VII A. b. Græsk. Rektor,	Rektor Bloch, O. Johns.
2½.	Sol.	IV R. Geografi.	Vogels., Rekt. Bloch, Faber.
4—7.	N.	V. Naturlære.	Kragh, Schmidt.
4—7.	B.	III. Arithmetisk Opg.	W. Johnsen.

Første Navn efter et mundtligt Fag betegner Examinator, de følgende Censorer. Sol. betegner Solennitetssalen.

Kl. Klassevarelse.

- 4—7. G. IIS. Regneopgaver. O. Johnsen.
 4—7. F. IIR. Regneopgaver. Garben.
 4—7. L. IS. Fransk. Strøm, Broberg.
 4—7. K. IR. Historie. Hastrup, Nielsen.

Fredag den 3die Juli.

8. Sol. VIIA. Geometri. Kragh, W. Johns., Schmidt.
 8—12. C. } VSS. Latinsk Version. } Nielsen.
           { VRS. Arithmetisk Opg. }
 8. F. IVS. Naturh. Strøm, cd. ph. Schjøtz, Faber.
 8. L. IVR. Tysk. Rektor, Dr. ph. Heegaard, Broberg.
 8—11. B. III. Geometrisk Opgave. Hastrup.
 8—11. D. IIS. Dansk Stil. O. Johnsen.
 8—11. G. IIR. Dansk Stil. Garben.
 8—11. K. IR. Religion. Vogelsang, Johansen.
 1. Sol. IVR. Engelsk. Garben, Nielsen, O. Johnsen.
 4—6. L. IIIS. Arithmetik. W. Johnsen, Schmidt.
 4—7. B. IIR. Tysk Stil. Kragh.
 4—7. K. IS. Historie. Faber, Vogelsang.
 6. Sol. IVR. Fransk. Brobg., Dr. ph. Heegaard, Strøm.
 6—8. L. IIIR. Arithmetik. W. Johnsen, Schmidt.

Lørdag den 4de Juli.

8. L. IVSS. Græsk. O. Johnsen, Rektor, Nielsen.
 8. K. IVRS. Naturl. Schmidt, Kragh, W. Johnsen.
 8—11. G. } VRS. Geometrisk Tegning. } Garben.
           { IIIS Latinsk Stil }
 8—11. B. IIIR. Tysk Stil. Broberg.
 8—10. I. IIS. Geografi. Vogelsang, cand. theol. Weber.
 8—10. H. IIR. Geografi. Hastrup, Pastor Holm.
 9½. F. IVR. Naturh. Strøm, cd. pharm. Schjøtz, Faber.
 4—6. L. V. Oldnordisk. O. Johnsen, Nielsen.
 4—6. K. IIIS. Geometri. W. Johnsen, Kragh.
 4—7. I. IS. Latin. Faber, Rektor.
 4—7. H. IR. Tysk. Broberg, Garben,
 6—8. K. IIIR. Geometri. W. Johnsen, Kragh.

Mandag den 6te Juli.

- 8—12. E. V. Dansk Stil. Faber.
 8. Sol. IV. S. Mathem. Schmidt, Kragh, W. Johnsen.
 8½. L. IVR. Historie. Vogels., Pastor Strøm, Hastr.

Kl. Klasseværelse.

- 8—11. C. III. Dansk Stil. Strøm.
 8—10½. K. II S. Latin. Garben, O. Johnsen.
 8—11. G. IS. Regneopgaver. Nielsen.
 8—11. B. IR. Regneopgaver. Broberg.
 4—6. L. IIIS. Historie. Vogelsang, Faber.
 4—6. K. IIIR. Engelsk. Garben, O. Johnsen.
 4—6½. I. IIS. Geometri. W. Johns., Lærer Christensen.
 4—6. H. IIR. Religion. Johansen, cd. theol. Weber.
 4—7. F. IS. Naturhist. Strøm, Pastor Holm.
 4—7. G. IR. Dansk. Broberg, Nielsen.

Tirsdag den 7de Juli.

8. Sol. VIIA.a. Latin. Rektor, Nielsen, O. Johnsen.
 8. L. VII A. b. Naturl. Kragh, W. Johns., Schmidt.
 8—10. K. V. Fransk. Broberg, Strøm.
 8—10. I. IIS. Tysk. Faber, Garben.
 4. Sol. IVS. Tysk. Faber, Adjkt. Haugsted, Broberg.
 4—6. L. IIIS. Religion. Vogelsang, cand. theol. Weber.
 4—6. F. IIR. Naturhistorie. Strøm, Jastran.
 4—7. K. IS. Geometri. Kragh, Schmidt.
 4—7. I. IR. Engelsk. Garben, O. Johnsen.
 6—8. L. IIIR. Religion. Vogels., cand. th. Weber.

Onsdag den 8de Juli.

8. L. VIIA a. Naturlære. Kragh, W. Johns., Schmidt.
 8. Sol. VIIA.b. Latin. Rektor, Nielsen, O. Johnsen.
 8—10. K. IIIS. Tysk. Faber, Adjunkt Haugsted.
 8—10. K. IIS. Religion. Hastrup, Vogelsang.
 8—10. I. IIR. Fransk. Strøm, Garben.
 10—12. K. IIIR. Tysk. Broberg, Adjunkt Haugsted.
 4—7. Sol. VSS. Latin. Rektor, Nielsen.
 4—6. L. VRS. Arithmetik. Kragh, W. Johnsen.
 4. H. IVS. Historie. Vogelsang, Faber, Hastrup.
 4—7. I. IS. Tysk. O. Johnsen, Strøm.
 4—7. H. IR. Geometri. Schmidt, Pr.-Lieut. Eckeroth.

Torsdag den 9de Juli Kl. 8 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Fredag den 10de Juli.

8. Sol. IVS. Fransk. Broberg, Strøm, Garben.
 8—10½. L. IIIS. Latin. O. Johnsen, Nielsen.

Kl. Klassev^ærelse.

- 8—10. K. IIS. Historie. Vogelsang, Stud. Gredsted.
 8—11. I. IS. Religion. Hastrup, Faber.
 4—6. L. V. Historie. Vogelsang, Faber.
 4—6. K. III R. Historie. Hastrup, Rektor.
 4—6. I. IIR. Engelsk. Garben, Broberg.
 4—7. G. IR. Naturhistorie. Strøm, Pastor Holm.

Lørdag den 11te Juli.

8. Sol. VIIA. Hebraisk. Faber, Strøm, Vogelsang.
 9—11. Sol. IIIS. Geografi. Vogelsang, Faber.
 8—10. L. IIIR. Fransk. Broberg, Garben.
 9—11. K. IIS. Fransk. Strøm, O. Johnsen.
 8—10½. I. IIR. Arithmetik. W. Johnsen, Schmidt.
 8—11. H. IS. Geografi. Hastrup, Nielsen.
 4—7. L. IR. Fransk. Hastrup, Garben.

Mandag den 13de Juli.

8. Sol. VIIA. Arithmetik. Kragh, W. Johns., Schm.
 8½. L. IVS. Geografi. Vogels., Past. Strøm, Hastrup.
 8—10. K. IIIS. Fransk. Broberg, Garben.
 11—1. L. VSS. Græsk. Nielsen, O. Johnsen.
 11—1. K. VRS. Geometri. Kragh, W. Johnsen.
 4—6. Sol. IIIR. Geografi. Hastrup, Vogelsang.
 4—6½. L. IIS. Arithm. W. Johns., Amtsvejinsp. Petri.
 4—6. K. IIR. Tysk. Broberg, Faber.
 4—7. I. IS. Dansk. Nielsen, Strøm.
 4—7. H. IR. Arithm. Schmidt, Pr.-Lieut. Eckeroth.

Tirsdag den 14de Juli.

- 8½. Sol. VIIA. Historie. Vogels., Past. Strøm, Hastr.
 8—10. L. V. Engelsk. Garben, Broberg.
 8. K. IVS. Latin. Nielsen, Rektor, O. Johnsen.
 8—11. I. IIIRS og R. Naturl. Schm., Amtsvejinsp. Petri.
 8—10. F. IIS. Naturhistorie. Strøm, Jastrau.
 8½—10½. H. IIR. Geom. W. Johns., Pr.-Lieutn. Eckeroth.
 11—1. L. IIIS. Græsk. O. Johnsen, Rektor.
 11—2. K. IS. Arithmetik. Kragh, Lærer Christensen.
 12—3. I. IR. Geografi. Hastrup, Faber.

Onsdagen den 15de Juli Kl. 10 foretoges Translokation og Bekjendtgjørelse af Afgangsexamens Udfald, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Mandag den 17de August Kl. 8 begynder det nye Skoleaar.

Disciplenes Forældre og Foresatte samt andre Skolens Velyndere indbydes herved til at bære disse Examiners med deres Nærværelse.

Odense Kathedralskole i Juni 1874.

P. Petersen.
